

Mircea .Fișier rezolvat

Trebuie să urci doar subtitlurile de la documente în Sumar

I.Minorități .Politică curentă 1928-1930

Vezi fișierul următor -continuarea

I.Minorități .Politică curentă 1928-1930.....	1
-----	6
Guvernul Maniu.Legislatura I . Sesiunea I. 1928/ 1929.....	6
-----	6
#Notă L.D.....	6
1.)Manifestul Program al guvernului Maniu ,29 nov.'28.....	6
#România-stat național.....	6
#Lege organică pentru minorități.....	6
2.)Gh.Bethlen (P.Magh.din Ardeal) , Declarația la Mesaj, 28 dec. 1928.....	6
#Minoritatea ungarilor.....	6
/1928.Legislație specifică.....	6
3.)IoszeF Fischer ,declarație la mesaj, 28 dec.'28.....	6
#1928.Evreii-minoritate distinctă.....	7
/Partid Evreesc-organ al minorității etnice evreești.....	7
/Grup parlamentar –fracțiune a PER.....	7
# Loialitate față de statul român.....	7
4)I.Pistiner (PSD) ,discurs la mesaj, nov.28.....	7
#Minorități.....	7
5.)Dr.Hans Otto Roth (P.G) , Declarație la mesaj, 28 dec.'28.....	7
#1928.Satisfacție ptr.intențiile guvernului.....	7
/Redarea autonomiei avută în Transilvania și Banat.....	7
#Legea minorităților!.....	7
6.)C.Krakalia , Declarație la mesaj, 28 dec.'28.....	8
#1928.Populația ucraineană.....	8
/În cadrul PNȚ.....	8
/Călăuza: Hotărârea de la Alba Iulia.....	8
-Populația ucraineană subjugată până azi.....	8
-Lanțurile sclaviei au căzut !.....	8
7.)N.Iorga (PND) ,discurs la mesaj, 29 dec. 1928.....	8
#PNȚși iubirea de neam.....	8
/În Cadrilater :între bulgari și macedoneni !.....	8
/În Bucovina :între români și ucraineni !.....	9
/În Basarabia :între români și evrei !.....	9
8) O.Goga,(P.P.) ,Discurs la Mesaj, 15 ian.1929.....	9
#Greșala PNȚ:Hotărârea de la A.I ca un contract !.....	9
/Pct.III-1:minoritățile : concepție federativă.....	9
-Al.Vaida –Voevod –intervenție.....	9
/Stat federativ ?!Falsifică adevărul !.....	10
-PNȚ-capital de naționalism și omenie.....	10
-Goga:așteaptă faptele guvernului.....	10
# Acordul de la Ciucea : cu ungurii și sașii.....	10
9.)Petre Andrei (PNȚ) ,Discurs la mesaj, 16 ian.1929.....	10
#PNȚ: politică de asimilare și atracțiune.....	10
10.)I.Flueras(PSD) ,discurs la mesaj, 18 ian.'29.....	11
#1918.PSD:susținerea Hotărârii de la Alba Iulia.....	11
*PSDUngaria :pentru dezrobirea popoarelor subjugate.....	11
/PSD regnicolar (român) –PNR.....	11
#Guvernele (capitaliste) șovine se aseamănă.....	11
11.)1923-'28.Ziarul "Renașterea " [sioniști].....	12
#Evreii , minoritate etnică distinctă !.....	12
12.)1929.Dr.Cl.Blumenfeld-Scrutator,"Greșeli în politica evreească ".....	12
/Nu minoritate etnică !.....	12
/Nu Partid Național Evreesc !.....	12
#Evreii din România.....	12
/Aparțin patriei române !.....	12

/1926.Congresul UER :politică "săsească".....	12
-1927.PNL cartel cu UER.....	12
-1928.PNȚ cartel cu sioniștii.....	13
-----	13
Guvernul Maniu.Legislatura I . Sesiunea II. 1929/ 1930.....	13
-----	13
13.) Hegedus Nandor, discurs la mesaj, 26 nov.'29.....	13
-Intervenții Pamfil Șeicaru.....	13
▫ Argumente istorice românești ,pentru cauza minorităților.....	13
▫1918.Hotărârea de la Alba Iulia.....	14
/Pct.III –1 din Hotărâre.....	15
▫Hegedus:Tradiții ideologice românești.....	15
-1791.<Suplex libellum valachorum>.....	15
-1848,1881,1914 :luptele naționale ale românilo.....	15
-Națiunea română –prioritate a ideii naționale în administrație.....	15
-Hotărârea Alba Iulia=emanațiune a unei mentalități seculare.....	16
▫Hegedus :România -stat poliglot.....	16
▫Spiritul wilsonian	16
-"Regățenii"-necunoscători ai problemelor minoritare.....	17
-"Ardelenii ":spirit wilsonian.....	17
...Iuliu Maniu,Aurel Vlad,Al.Vaida, Cicio Pop ș.a.....	17
-"Liberalii"-poziție duplicitară.....	18
...Brăteanu, Mărzescu,Duca.....	18
-Promisiunile făcute sașilor.....	18
...Brătianu-apologia punctelor de la Alba Iulia.....	19
▫Hegedus:Concepția liberală privind reforma administrativă.....	19
-1918-'19.Pilda dată de Alba Iulia :descentralizarea.....	19
▫Hegedus:Ideologia maghiară.....	20
/Legea 44/1868 privind naționalitățile.....	20
...Sașii, românii , ș.a au folosit limba maternă.....	20
..."Ideologia "statului național" nu a fost agreată de români.....	20
▫Hegedus își toarnă cenușă'n cap.....	20
...Minoritarii au acceptat Hot.de la Alba Iulia.....	21
...Consiliul Dirigent a aplicat legea maghiară din 1868.....	21
...Înfrângerea legii din '68 ,nu trebuie reeditată !.....	21
▫Hegedus :doleanțele minoritarilor.....	21
14.)Pamfil Șeicaru (ziar.ind.) intervenție la sumar, 27 nov.'29.....	22
-Șeicaru :cere punerea la puct a lui Jumanca.....	22
-Iosif Jumanca:nimeni din Ardeal nu știa că România a reintrat în război.....	22
-Sever Bocu : Alba Iulia –rezultanta voinței seculare.....	22
-Ștefan Cicio Pop :Am pactat cu idealul nostru.....	23
15.) Pompiliu Ioanițescu (PNȚ) , discurs la mesaj, 28- 29 nov.'29.....	23
▫ Minorități / PNȚ.....	23
▫ Evreii-minoritari ?!.....	23
16.) Viorel V.Tilea (PNȚ,Cluj, chemărist) , discurs la mesaj, 28 nov.'29.....	23
▫Legea minorităților.....	23
17)Petre Haneș (PNȚ, țărănist,lalomita) ,la mesaj, 28 nov.'29	24
/Moțiunea Alba Iulia nu are efect de lege.....	24
▫Schimbarea sufletească e necesară.....	24
-Nemulțumirile sunt numai ale minorităților ?.....	24
-De ce nu țin seama de starea românilor ?.....	24
-De ce nu se pronunță privind optanții ?.....	24
-De ce nu se atmosferizează sufletește apropierea ?.....	25
-De ce nu-i interesează românii maghiarizați ?.....	25
18.)Ion Petrovici (PNȚ) , discurs la mesaj, 5 dec.'29.....	25
▫ Partidul Maghiar	26
/Mari rezerve față de concluziile dlui Hegedus.....	26
-"Inconsecvența" românilor ?!.....	26
*Masarik, Covour,Micksiewicz.....	26
-Ungurii , minoritari de totdeauna în Ardeal.....	26
*Hegedus Nador –evreu.....	26

-România –"stat poliglot"?!.....	27
-De ce a fost destrămat statul mozaic austro-ungar ?.....	27
♣Școlile minoritare.....	27
19.)Teodor Iacobescu (PNȚ,Basarabia), 9 dec.1929.....	27
♣Să se aducă Legea minorităților!.....	27
20.) N.Polizu-Micșunești (PNȚ),concluzii la mesaj, 13dec.'29.....	27
♣Atacul minorităților.....	28
-Lipsa anunțării legii minorităților.....	28
-Sensibilizarea străinătății.....	28
-Echivocul și jelanian legate de aplicarea Hot.de la Alba Iulia.....	28
♣ Argumentarea maghiară: abilă și ingrătă.....	28
! Pactul ca un "suplex libellum magyarorum" !.....	28
! Pactul ca un postulat al Tratatului de la Trianon !.....	28
! România-stat poliglot !.....	29
!Trianonul condiționat de tratamentul minorităților!.....	29
♣Voicu Nițescu :precizări ministeriale.....	29
-Ungurii nu și-au dat consimțământul la Alba Iulia.....	29
-Ungurii nu doreau desființarea statului anacronic.....	29
-A fost o declarație de independență și unire , nu un contract.....	29
-A formulat"strigări" pentru minorități.....	29
♣Polizu Micșunești: continuă :.....	30
*Ion Arion –ultimul mucenic al cauzei românești.....	30
♣Contra-rgumentarea românească.....	30
-Hotărârea = declarație de principii.....	30
*Principiile rev.franceze – declarații de principii.....	30
-Principiile Hotărârii se vor aplica gradat.....	30
♣ Factori istorico- psiho-morali.....	31
...Uitarea trecutului !.....	31
...Dar Ungaria prezentă ?.....	31
...Minoritatea română din Ungaria.....	31
♣Iosif Willer, polemică cu ardelenii.....	32
-Temnițele maghiare?-Nu cum spun d-lor !.....	32
-Nu mă ocup de Ungaria !.....	32
...Românii din Ungaria.-continuare -.....	32
♣Polizu-Micșunești:Statutul pentru minorități.....	33
-Statutul minorităților va trebui legiferat.....	33
-Nu se poate aplica Declarația de la Alba Iulia.....	33
21.)dr.Iacob Pistiner, (PSD,deputat Cernăuți), discurs la mesaj, 27 nov.'29.....	33
/Discriminări față de minorități.....	33
22.) Iosif Jumanca (PSD) , discurs la mesaj, 11 dec.'29.....	33
♣P.d.v. social-democrat privind minoritățile.....	34
/ Alba Iulia = piatra de hotar a unirii.....	34
/Rezoluția = legământ sfânt.....	34
/PNR , ajuns la guvern,pe baza principiilor Albei Iulii.....	34
/Guvernul trebuie să facă legea minorităților.....	34
23.)Lotar Rădăceanu (PSD), discurs la mesaj,16 dec.'29.....	34
/Drepturile pentru minorități= criteriu democratic.....	34
-Instrucție,justiție, administrație –în limba lor.....	34
/Învățământul minoritar.....	34
♣Rădăceanu,Petre Andrei,Cădere ,Costăchescu.....	35
♣Antisemitism.....	35
/Congresul studentesc de la Craiova.....	35
24.) Pamfil Șeicaru , discurs la mesaj,10 dec.1929.....	36
/Nemulțumirile minoritarilor.....	36
-Ungurii.....	36
/Politica demagogică a partidelor românești.....	36
♣Statele mici = pioni în jocul de șah.....	36
25) Hans Otto Roth,(PNG), discurs la mesaj, 29 nov.'29.....	37
♣ Legea minorităților!.....	37
♣ Guvernul PNȚ.....	37
-Președintele Maniu.....	37

-Ministrul de Externe GGMironescu.....	37
-Desamăgirea minorității germane.....	37
26.)Teodor Fischer (Club parl. evr.),discurs la mesaj,17dec.'29.....	37
♣ Legea cetățeniei !.....	37
♣ Legea minorităților !.....	38
♣ Hotărârea de la Alba Iulia.....	38
-Nu a avut caracterul unui angajament față de străinătate.....	38
-Nu a cuprins principii privitoare la regimul minorităților.....	38
-Alba Iulia nu este un "balast" al PNT.....	38
27)M.Ghelmegeanu (PNT, raportor la Răsuns,)discurs -concluzie ,17 dec.'29.....	38
-PSD și P.Minoritare =partide democratice.....	39
-Partidele minoritare :integralism prezentat parlamentar.....	39
-Discursul lui Hegedus :mare abilitate.....	39
-Discursurile minoritarilor = apolitice.....	39
28.) Voicu Nițescu (Ministru de Stat), discurs final la Mesaj, 17 dec.'29.....	39
♣ P.Maghiar.....	39
♣1918.Alba Iulia.....	39
-Enunțațiuni privind popoarele minoritare.....	40
♣Conferința de la Paris.....	40
/Tratatul pentru minorități.....	40
♣Partidul Maghiar.....	40
#Polemicile privind trecutul.....	40
-Legea electorală română.....	40
-Libertatea presei.....	40
-Proprietatea pământului.....	41
-Școala și Biserica.....	41
-Limba.....	41
-Politică în afară de realitate.....	41
♣ Partidul German.....	41
/România nu este stat poliglot.....	41
29.)Manifestul-program PNL,lansat la Congresul generaldin 1-4 mai '30.....	42
♣Politica față de Minorități.....	42
/Sprijin ptr cultivarea limbii,credinței, tradițiilor culturale.....	42
/Solicitudine față de elementul românesc =act de reparațiune istorică.....	42
/Reglementări în spiritul Constituției.....	42
/Lealitate din partea minorităților.....	42
-----.....	42
Restaurația.Carol II.....	42
Guvern GGMironescu.....	42
-----.....	42
30.)Restaurația :8 iunie'30.....	42
♣ Adunarea Națională :proclamarea Regelui Carol II.....	42
♣Declarațiile minoritarilor.....	43
a)Mayer Ebner (Grupul parlamentar evreesc).....	43
b)Hans Otto Roth (P.N.G) :.....	43
c)Contele George Bethlen (P.N.M) :.....	43
d)D.Duceak (ucrainean);.....	43
e)Șt.Pencof (bulgar) ;.....	43
f)Omer (mahomedan).....	43
31) Revenirea guvernului Maniu, 14 iunie'30.....	43
a)Gh.Bethlen (PNM) :.....	43
-Soluționarea problemei minorităților.....	43
b)Teodor Fischer (club evreesc) :.....	44
-Dragoste și încredere față de Rege.....	44
-Guvernul Maniu –guvern constituțional.....	44
-Primul gov.Maniu a desamăgit.....	44
-Rezolvarea problemei minorităților.....	44
-Măsurile represive contra antisemitismului militant.....	44
-Reglementarea cetățeniei române.....	44
c)Rudolf Brandsch (PNG).....	44
-Sprijinirea guvernului.....	44

-Soluționarea problemei minorităților.....	44
-----	44
Guvern GGMironescu.Legislatura I-PNȚ.Sesiunea III, 1930/'31.....	44
-----	44
32.) Regele Carol, Mesajul Regal, 15 nov.'30.....	44
▫ Minoritățile.....	45
33.)Teodor Fischer , discurs la mesaj,28 nov.'30.....	45
-Mișcarea antisemită încurajată de toate guvernele românești.....	45
a)ACCuza:antisemitismul=mișcare națională creștină.....	45
-Răspunderea guvernului PNȚ.....	45
b)Virgil Madgearu :memorie scurtă;recunoștință rară.....	46
-Atitudine echivocă,vagă,nehotărâtă,disprețuitoare.....	46
-Mișcare care atâță la delictе și crime.....	46
c)Madgearu:libertatea , legalitatea, constituționalitatea, presei și întrunirilor.....	46
-Guv.PNȚ :trebuia o soluție constituțională !.....	47
-Prejudiciile internaționale aduse țării.....	47
-Guv.PNȚ:trebuia dezlegarea justă a xenofobiei rasiste.....	47
-Încrederea evreimii a fost distrusă.....	47
d)Virgil Solomon :procese de intenții , amenințări mondializare.....	47
-Decepția mare a opiniei publice mondiale.....	48
-Situația minorităților s-a înrăutățit.....	48
e)Ilie Lazăr:protest față de manipulările și minciunile presei evreești.....	48
-Recunoaște colaborarea PNȚ-P.Evreesc în Maramureș.....	48
f) Madgearu:protest contra învinuirilor de pasivitate.....	49
-Populația evreească nemulțumită de măsurile guvernului.....	50
-Indolența organelor subalterne.....	50
-Nici o vină privind presa internațională.....	50
▫Problema școlilor.....	50
34.) Lotar Rădăceanu (PSD) , discurs la mesaj, 29 nov.-1 dec.'30.....	51
▫Statutul minorităților –o legendă.....	51
35.)Gr.Andreiasciuc (PNȚ-Ucrainean), discurs la mesaj , 5 dec.'30.....	51
▫Ucrainenii sub regim liberal.....	51
/ 10 ani cu cenzură și stare de asediu.....	51
/Lovituri de la conaționalii liberali.....	51
▫Ucrainenii sub regimul PNȚ.....	52
/Ridicarea cenzurii , a stării de asediu.....	52
/Întronarea libertăților cetățenești.....	52
/Excese de "dreapta" și de "stânga".....	52
/Învățământul ucrainean în suferință.....	52
#Polemică Iorga –Andreiasciuc.....	52
-Românizarea abuzivă :limba și istoria.....	52
-Rutenii –români desnaționalizați !.....	52
-Autoritatea bisericească - surdă !.....	53
-Mitropolitul Moldovei petrece.....	53
-Nu !asimilării și desnaționalizării.....	54
36.)Hans Otto Roth (PNG) , discurs la mesaj, 12 dec.'30.....	54
▫Amânarea legii minorităților.....	54
-Criza economică nu justifică nerezolvarea.....	54
37a.)H.O.Roth, (PNG), Declarație ,22 dec.'30.....	54
▫PNG își fixează atitudinea.....	54
-Grabnică lege organică pentru minorități.....	54
-PNG este solidar cu celelate minorități.....	54
-Opinia lui Rudolf Brandsch-este "personală".....	55
37.b)Rudolf Brandsch, replică ,22 dec.'30.....	55
-Poziția sa a fost atăcată cu rea credință.....	55
/Respinge acuzațiile.....	55
-Metodele d-lui Willer prejudiciază rezolvarea.....	55
38.)Congres general extraordinar PNL,IGDuca -președinte,22 febr.'31.....	55
▫ Minorități.....	55

Guvernul Maniu. Legislatura I. Sesiunea I. 1928/ 1929

▣Notă L.D

Trecuseră 10 ani de la unire , de la Adunarea de la Alba Iulia, și iată PNȚ ajunsese la putere. În general o atmosferă deosebit de entuziastă, legată de speranța că guvernul Maniu va rezolva problema minorităților , în spiritul Hotărârii de la Alba Iulia, și va da **o lege a minorităților** Pentru mulți ,nov.1928, este "ziua libertății" , "ziua eliberării de sclavie", început de colaborare în cadrul statului român.

"Nota de plată" a PNȚ sosise. Urma realitatea guvernării.

Nu am putut găsi ,explicit , apartenența deputaților după etnie.

Am fixat-o eu, f. aproximativ, după discursuri, după nume, după remarci întâmplătoare, și după lista absențelor în parlament. În orice caz, sunt f. mulți : **maghiari** (grup masiv), **germani** (grup masiv), **evrei** (grup masiv și pe listele altor partide), **ucraineni** , **bulgari**, **turco- tătari**. Vezi câteva nume la rubricile respective.

Pe lângă deputați, erau și în Senat: Ioan Sebeș (magh.), Mayer Ebner (clubul evr.), Vladimir Zaloziecki (ucr. Bucov), Alois Lebouton (germani)

La sfârșitul legislaturii PNȚ, criticile, nemulțumirile, desamăgirile în neonorarea promisiunii privind elaborarea **Statutului ptr. minorități** (pe lângă criza economică), vor constitui una din cauzele prăbușirii guvernului

1.)Manifestul Program al guvernului Maniu ,29 nov.'28

("Dimineața", 30 nov.'28)

▣România-stat național

[LD: dispăre prima oară Hotărârea de la Alba Iulia?!]

"Guvernul va urmări o **politică de încheiere a unității sufletești a națiunii întregi** , **respectând așezămintele** bune din diferitele regiuni ale țării și folosind pentru binele național comun și pentru mulțumirea lor de tot ce este valoare în ele.

-Statul național nu este incompatibil cu statul de drept.

▣Lege organică pentru minorități.

- Problema minorităților va fi tratată conform importanței sale.

Guvernul o va rezolvi printr-o lege organică , potrivit așezămintelor noastre constituționale și vremii în care trăim , tradiției și spiritului de toleranță al poporului român" .

2.)Gh.Bethlen (P.Magh.din Ardeal) , Declarația la Mesaj, 28 dec. 1928

(D.A.D , M.Of. nr. 4, șed. din 28 dec.'28; "Dimineața", 28 dec.'29)

▣Minoritatea ungarilor

/1928.Legislație specifică

/Cere și **așteaptă de la legislație și guvern** , în interesul ungarilor și al Statului român, **realizarea grabnică a "doleanțelor"** care s-au adunat în cei 10 ani trecuți, realizarea **Hotărârilor de la Alba Iulia** și a dispozițiilor Tratatului de la Paris adică drepturile ce se cuvin.

Bethlen

3.)Jozsef Fischer ,declarație la mesaj, 28 dec.'28

(P.Sionist din Ardeal, Clubul parlamentar evreesc)

(D.A.D , M.Of. nr. 4, șed. din 28 dec.'28; "Dimineața", 28 dec.'29)

▣1928.Evreii-minoritate distinctă

"Marea majoritate a cetățenilor evrei din România-Mare și-a exteriorizat în aceste alegeri libere ,**ideea unei politici călăuzitoare** și anume că **aparține unui popor** ,care de mii de ani **și-a conservat ființa națională** și pentru viitor nu numai afirmarea , ci și perfecționarea acesteia , prin **realizarea unor idealuri naționale**, formînd, astfel, în lăuntrul totalității populației statului român, **o minoritate etnică distinctă.**"

/Partid Evreesc-organ al minorității etnice evreești

/Grup parlamentar –fracțiune a PER

/"Grupul ar trebui privit ca **fracțiune parlamentară a unui Partid Evreesc** din întreaga țară,ca **organ parlamentar al minorității etnice evreești din România**, el are același caracter ca și fracțiunile parlamentare ale partidelor cari reunesc alte minorități etnice ale țării."

/ "Potrivit acestui caracter, menirea Clubului parlamentar evreescconsistă în **lupta pentru valorificarea și apărarea drepturilor individuale și colective ale minorității evreești din România Mare.**"

▣ Loialitate față de statul român.

În fruntea programului Clubului , este înscris **principiul fundamental** al neamului evreesc din România Mare, "nestrămutata credință către **ideea statului român** , **supunere devotată față de Tron și Dinastie** , dragoste nețărmurită pentru **marea noastră patrie română**, se simte **contopit sufletește cu națiunea română.**"

Fischer

4)I.Pistiner (PSD) ,discurs la mesaj, nov.28

▣Minorități.

/Evreii nu au nici o școală publică, iar ucrainenii, nici una particulară.

-I.Buzdugan (PT) : dar evreii au și licee !

-Pistiner: el vorbește de ucraineni.

Școlile ebraice nu sunt "școli evreești"

/ Este nevoie și de autonomie culturală...

/Privitor la administrație și judecătorie, el se mulțumește cu îndeplinirea programului de la Alba Iulia.

/ "Străinii " născuți aici, să li se recunoască imediat cetățenia.

Pistiner / 1928

5.)Dr.Hans Otto Roth (P.G) , Declarație la mesaj, 28 dec.'28

▣1928.Satisfacție ptr.intențiile guvernului

/Redarea autonomiei avută în Transilvania și Banat

/Satisfacția pentru intenția guvernului **de a reda județelor, orașelor , comunelor, acea "măsură de autonomie "** (pe care au avut-o înainte în Transilvania și Banat)**și în alte domenii**, care pregătește educația cetățenească a marilor masse în mod eficace.

#Legea minorităților!

/Chestiunea minorităților.**Pînă azi, "nici o singură chestiune" din problema minorităților nu s-a rezolvat.**

PG nu pretinde ,obligatoriu, reglementarea prin Lege.Lasă timp guvernului pentru a pregăti **Legea minorităților** , în mod conștiincios.Va încerca el însăși înaintarea unui Proiect.

/PG urează guvernului , în toată sinceritatea , timpul și liniștea pentru a găsi "o soluție dictată de spiritul de împăcaciune și dreptate."

H.O.Roth

6.)C.Krakalia , Declarație la mesaj, 28 dec.'28

≈1928.Populația ucraineană

În cadrul PNȚ

"În numele **populației ucrainene** , care în marea ei majoritate ,**luptă în cadrul PNȚ**, de la înființarea lui, pentru **întronarea unui regim democratic**, declară:

/Călăuza: Hotărârea de la Alba Iulia

"Călăuza populației ucrainene au fost întotdeauna **Hotărârile de la Alba Iulia** [...] hotărâri care au constituit **singura speranță** într-un viitor apropiat mai bun.

-Populația ucraineană subjucată până azi

-Lanțurile sclaviei au căzut !

Acum când **lanțurile sclaviei au căzut**, când România este luminată de razele unui **soare blînd și binefăcător**, când **ziua libertății a sosit** pentru toți, în numele **populației ucrainene subjucată până azi** , salut **primul guvern democratic al României** și îi doresc realizarea marilor sale idealuri , întru fericirea poporului român și întru izbăvirea poporului ucrainean care cere drepturile ce i se cuvin "

Krakalia

7.)N.Iorga (PND),discurs la mesaj, 29 dec. 1928

(DAD,MO.5/'29, șed. 29 dec.'28, p. 121- 129)

[LD: Iorga era singurul reprezentant în Cameră al PND.Făcuse cartel electoral cu PP-Averescu Victoria zdrobitoare a PNȚ , făcuse ca în parlanment opoziția să fie nesemnificativă.În schimb, prin pactele electorale cu partidele minoritare (unele cam nefirești),majoritatea era foarte împestrită

În glasul lui Iorga răzbătea o amărăciune abia reținută.În stilu-i cunoscut, acolo unde nu dorea să lovească cu vorbe grele, folosea mica lecție de istorie, și ,de la caz la caz, persiflarea,pilda,aluzia.]

#PNȚși iubirea de neam

[LD:remarca lui privind lipsa din programul PNȚ a formulei teoretice a iubirii față de poporul român,el avea în vedere încrâncenarea acestuia contra Vechiului Regat și a partidelor naționale românești.Avea sau nu dreptate ?Răspunsul la această întrebare eu l-am dat la ...capitolul de etică politică, privind consecințele regionalismul exacerbat]

PNȚ este un **partid "național"** ,care are însă **legături** și cu alte **"naționalități"**.

"Dvs **iubiți poporul românesc**, cum îl iubesc și eu,**dar n-ați pus în programul partidului formula teoretică a acestei iubiri."** El, Iorga , este pus în inferioritate , și privitor la **"apăsarea de clasă"** ,și la atitudinea față de alte națiuni.

Iorga / dec.'28

În Cadrilater :între bulgari și macedoneni !

[PNȚ făcuse cartel cu bulgarii]

Cum să-și pună el candidatura în **Dobrogea nouă**, unde datoria de naționalist îl obligă la **sprijinirea macedonenilor** -"o parie atît de interesantă a **poporului românesc**, oameni cari au însemnat în **civilizația națională ,proporțional, infinit mai mult**, oameni cari sunt, desigur, în ce privește rassa , **mai destoinici decît noi**,nu există unul din ei care , pus în orice situațiune ,să nu fie în stare a se descurca :sunt **marii creatori de cultură din toată Peninsula Balcanică**.Și pe oamenii aceștia **i-am smuls de la casele lor** , **i-am transportat pe pămînt românesc**, din neagricultori **i-am făcut agricultori**, din oameni de orașe **i-am făcut oameni de sate** - **ne-am și bătut joc** puțin de speranțele

lor (aplauze),**îi punem alături de bulgari și ,din anumite motive [de clasă] ,care pe mine nu mă privesc, dvs ați pus un cuvânt bun bulgarilor de acolo , pe care ei l-au înțeles greșit,și de aceea curge sînge românesc pe pămîntul Cadrilaterului .**

Cînd am să aleg **între macedoneni și ceilalți,eu am să aleg pe ai mei ."**

Calea mea este închisă spre Dobrogea.[LD:PNȚ tace](p. 126)

Iorga / dec. '28

În Bucovina :între români și ucraineni !

"În Bucovina,dvs puteți să vă înțelegeți cu d.Krakalia ,care este **coborîtorul unui șir întreg de români , de moldoveni.**Eu am și tipărit o serie de documente privitoare la familia d-sale, și cînd îl voi cunoaște personal îmi voi permite să-i prezint întregă d-sale genealogie ,care pe de-a-ntregul este românească.Dar pentru moment, **d-sa este reprezentantul intereselor ukrainene."**

Dvs doar nu vreți să merg la Zastavna sau alte sate de peste Prut, care **n-au legătură cu programul meu .[LD:PNȚ tace]**

Iorga / dec.'28

În Basarabia :între români și evrei !

" Dvs aveți un **admirabil alegător** în părțile de răsărit ale Basarabiei,pe **d. Zipștein**, care , împreună cu un reprezentant al Bisericii ortodoxe ,a mers și a căpătat **voturi prețioase pentru dvs.**Dar **eu nu sunt antisemit**, nu am mintea cuiva pe care nu vreau să-l numesc aici **[ACCuza?] (ilaritate)**, fiindcă nu este de față.

Eu,ca om cuminte,nu pot să fiu antisemit într-o țară în care au intrat ,prin provinciile adause, sute de mii de muncitori , cari **au drepturile lor**, și sunt **chemați să folosească la viața economică și culturală a țării.**

Cu toate acestea, **este în trecutul meu că nu mă pot duce la prieteni cu d.Zipștein, ca să le cer voturi.** " Asta dă votul "pe țară" al PNȚ [a legii electorale] (p. 126)

Iorga/ 1928.

8) O.Goga,(P.P.) ,Discurs la Mesaj, 15 ian.1929

[DAD,MO 10 /'29, șed. 15 ian.'29, p . 371- 388.]

Goga /'29

«Greșala PNȚ:Hotărârea de la A.I ca un contract !

"Eu am văzut în manifestarea de la **Alba Iulia un strigăt al românismului din Ardeal, nu un contract.** Strigătul care pătrunde de la frate la frate,nu contractul bilateral. [...]

glasul Ardealului pentru unirea cu țara mamă , atît și nimic mai mult."

-Leonte Moldovan (PNL) :"Contractul ar fi trebuit făcut cu noi, ca să fie contract."

/Pct.III-1:minoritățile : concepție federativă

-**O.Goga :** "**Ați anexat o serie de puncte , cari exprimă concepțiuni de circumstanță , și printre aceste puncte este art.1 aliniatul 3 ,care privește minoritățile din Ardeal, adică minoritățile din țară , fiindcă dvs atunci, în mod inoportun, luați un angajament pentru toată țara,deși adunarea de la Alba Iulia reprezenta doar Ardealul .**

(Citește art. 1 , paragraful 3)

-Pan Halipa (PNȚ):" La care ai contribuit și dta prin tăcere,căci erai în adunare."

-**O.Goga :** **Nu eram acolo.**"Eu în această concepție ,care a fost lansată atunci, văd o **concepție de Stat federativ , nu de Stat național."** (Proteste , vociferări la PNȚ:)

- Ghiță Pop (PNȚ) :"**Inexact !"**

-**O.Goga :** Admite instrucția în l.maternă.Dar adminitrația ? Justiția ? Cu neputință !

Participare la Adunarea legiuitoare?- normal.**Dar la guvernarea țării ?!**

-Al.Vaida –Voevod –intervenție

-Al.Vaida -Voevod (,PNȚ,ministr. Interne) :"[...] nu se poate ca dta să vii și, dintr-un ansamblu de hotărîri de la Alba Iulia ,**prin surprindre, sucind și răsucind lucrurile, să le prezinți într-o lumină falsă , și, în fața incintei, să crezi o turburare a concepțiilor și noțiunilor. "** (Vezi pe larg la fișier PNȚ)

/Stat federativ ?!Falsifică adevărul !

[L.D : **invecive , injurii , dar nu contra argumente !**)

/ "[...] **Vorbești de stat federativ.**[...] Cine poate să te urmărească ?faci aceasta ca , apoi să scoți insinuări la adresa, nu a guvernului de astăzi, ci a reprezentanței poporului român de dincolo de munți, [...] **falsificând adevărul istoric** , zici că nu a fost la înălțimea datorinței sale când a luat aceste hotărâri.

Eu știu disprețul dta față de popor.[...]Ai fost pe banca asta , ai avut o majoritate aleasă cu furtul de urne și baioneta [...] **dta, care hulești Alba Iulia , care ne faci cap de acuzare pe tema națională ,prezentându-ne ca antinaționali** , iar pe dta ca naționalist integrat , îngrijit de soarta viitorului acestui neam !? [...]

Goga a ales deputați din secuime , iar la Justiție a pus magistrați minoritari care "furau uenele"...

-PNȚ-capital de naționalism și omenie

Comiți o nemodestie , pentru că aici, cîți suntem,nu suntem aleși cu baioneta ,nici cu voturile ungurești , ci prin încrederea poporului întreg și **dispunem de atîta capital de naționalism și de omenie** cît reprezînți dta. "

...În Consiliul Dirigent , "am avut și sași [Lutz Korodi] și a fost foarte bine."

-Goga:așteaptă faptele guvernului

-O.Goga :Așteaptă acest guvern să vină cu legile respective. Să vadă cum vor introduce în administrație și justiție în limba minorităților ;să vadă cum vor introduce minoritarii în guvern ;

"Eu cred într-un spirit de toleranță și de conciliațiune"dar nu ca Vaida și Krakalia ,care se declară rutean , nu român,și vrea în Bucovina justiție "ruteană " ;cu justiție "găgăuță " în Basarabia; cu justiția "evreească" oriunde ! (p. 380)

Goga / 29

▣ Acordul de la Ciucea : cu ungurii și sașii

Recunoaște problemele minoritare și necesitatea rezolvării lor.

Cînd a fost la guvern, **a făcut un "acord" cu ungurii și sașii,dar nu a făcut concesii** , ca cele din Hotărîrea de la Alba Iulia,a fost vorba de "**pretenții pozitive** " .

-Ghiță Pop (PNȚ) :"**Ai ținut acordul în secret trei ani**, și dvs atăcați Hotărîrea de la Alba Iulia ! [...] **este adevărat că Hotărîrea de la Alba Iulia este o strigare unilaterală , nu bilaterală, dar făcută cinstit**,ca să o respectăm și să o realizăm,iar nu un pact pe care să-l călcăm, ca dvs."

-Goga : " [...] **nu cred realizabil punctul de vedere exprimat în articolul citat de la Alba Iulia** .Nu-l cred realizabil prin lege , pentru că atunci s-ar fragmenta statul nostru național și am avea o serie de manifestări la diversele naționalități , pe urma cărora , **cunoscînd trecutul statelor poliglote** , nu m-aș mira să se nască anumite tendințe centrifuge."

-G Jileriu(PNȚ) : în 1926, **dl Dori Popovici** (pe atunci în PP) ,**a promis ucrainenilor universitate ucraineană** ,deși ei nu ceruseră !

-Goga : A greșit,și dovadă este că a trecut în partidul dvs.!

(p. 379-381)

Goga-Vaida/ 1929.

9.)**Petre Andrei (PNȚ) ,Discurs la mesaj, 16 ian.1929.**

(DAD, MO.11 / '29, șed. 16 ian. 1929, p. 400-406)

▣PNȚ: politică de asimilare și atracțiune

/Goga (PP) a insinuat că PNȚ are față de minorități "o politică prea simpatizantă " , care "slăbește" națiunea română.

/Politica noastră față de minorități trebuie să fie de "**asimilare și de atracțiune** " , ca prin cultură și civilizație "**să ni-i facem cel puțin prieteni,dacă nu complect români** "

(p.405)

Petre Andrei / 1929

10. J. Flueraș (PSD) ,discurs la mesaj, 18 ian.'29

(DAD,MO 13 /'29, șed. 18 ian.'29. p. 447-456)

[L.D emblematic pentru mentalitatea ardelenescă, de respingere a regătenilor ; adăugată și doza de politicianism curent, pentru victoria contra liberalilor .Din această suprapunere - ură de clasă , dispreț provincial, antiliberalism - a rezultat un discurs distructiv, sumbru, subiectiv. Mare accent PSDUngaria.

(Vezi pe larg fișier PSD)

Flueraș/ '29

«1918.PSD:susținerea Hotărârii de la Alba Iulia

[LD:atenție la precizările lui Flueraș PSD nu este nici naționalist, nici antinațional, **este internaționalist**. Pe această platformă și **cu aprobarea PSD din Ungaria** a participat la Adunarea din 1918 și Consiliul Dirigent.Dar concepțiile celor două partide sunt "diametral opuse ".Se pare că în parlamentul român,în frenezia cu care PNTJ se instalase la putere , aceste precizări doctrinare nu aveau nici o importanță.PNTJ aplaudă frenetic felul cum Flueraș pune la punct opoziția !]

PSD a susținut cu tărie Rezoluția de la Alba Iulia. (aplauze PNTJ și PSD) și acest lucru s-a întâmplat **chiar cu aprobarea partidului social- democrat** ,revoluționar și internaționalist **din Ungaria**,din care noi am făcut parte, și ,prin urmare ,**nu putem fi naționaliști** ,în sensul spuselor dlui Vaida.**Dar nu suntem nici anti-naționali** .Aceasta e o invenție a dlui Goga " (aplauze PNTJ și PSD) (p. 450)

Prin urmare, **Maniu n-a trebuit să "inventeze" PSD**.Iar **participarea la Ad. Națională și apoi în Consiliul Dirigent** ,(Flueraș, Jumanca) **s-a făcut de pe principii "diametral opuse"**.

*PSDUngaria :pentru dezrobirea popoarelor subjugate

PSDUngaria , ca partid "internaționalist" ,a dat tuturor popoarelor din **Vechea Ungarie** ,**dreptul de a se elibera**.Chiar **deputații PNR** , în 1905, în parlamentul de la Budapesta, țineau contact apropiat cu conducătorii soc.-dem. (Kunfi, Buchinger),singurul care apăra interesele minorităților.(p. 451)

" Încă odată ,**repet că ,în 1918, partidul social-democrat din Ungaria** , în totalitatea sa, **a trebuit să caute să-și îndeplinească rolul său istoric** ,în realizarea ideilor și principiilor ,pentru că **au figurat în programul PSD intenațional, totdeauna** , în primul rând **dezrobirea popoarelor subjugate** , a **minorităților naționale** , pentru că aspirarea lor era o piedică pentru dezvoltarea socială. "

/PSD regnicolar (român) –PNR

" **Comitetul român** , așa zis regnicolar ,**al PSD din Ungaria** , [...] **a luat contact atunci cu conducătorii partidului național** , iar aceasta **am făcut-o cu consimțământul partidului de care aparținem** , ba am putea să zicem că am făcut-o chiar **la îndemnul forului suprem al acestui partid** , precum **și a unor elemente din afară** , cum a fost d. **Oscar Jasxy care era ministru al minorităților.**"

Flueraș /'28

«Guvernele (capitaliste) șovine se aseamănă

Toate guvernele șovine, seamănă cu guvernele șovine maghiare.

"**Adevăratul sentiment național**,îți impune ca **să ocrotești populațiunea minoritară**, pentru că **și ei sunt cetățenii noștrii** , **frații noștrii** , și nu ne este permis să-i persecutăm [...] **Să nu se uite că dacă Appony și Andrassy** (contele "negru") au persecutat pe români, pentru aceasta **nu sunt de vină sutele de mii de cetățeni maghiari sau germani** (și ei au regretat deja crimele lor !)

(Appony a destituit pe Kunfy din profesoratul de la Timișoara, l-a alungat în stradă , și acesta a devenit stîlp al PSD ; apoi, împreună, la tribuna adunării din Arad,ca "reformiști" , au cerut amîndoi votul universal !)

În minele din Apuseni(exploatate de Goga) , din Valea Jiului (exploatate de liberali) , în uzinele din Reșița, ș.a. ,**muncitorii români lucrează alături de cei maghiari, germani** ,etc, **sunt exploatați, deopotrivă.** (p. 451)

Flueraș/ 1928.

11.)1923-'28.Ziarul "Renașterea " [sioniști]

(BCS, fd.St.G, pch.Cl, ds. 3, Ermil Pangrati)

Scrisoare către Erm.Pangrati (președ. Asoc. Ptr. Societatea națiunilor)

«Evreii , minoritate etnică distinctă !

/ Ziarul "Renașterea", săptămînal al evreilor "naționali" din Regat ,de 5 ani de zile propăvăduiește concepția " *evreismului național* ".

"Conducătorii acestui ziar cred cu fermitate că **acceptarea din partea evreilor a unei politici deschise și demne de minoritate etnică** , le-ar aduce mai multă încredere în virtuțile proprii și mai multă considerație din partea populației majoritare, decît pînă în prezent.

Mai cred conducătorii acestui ziar că în **relațiunile dintre Evrei și Români va surveni o clarificare în urma recunoașterii calității de minoritate etnică a Evreilor** și că de pe urma acestei politici vor fi în folos nu numai evreii ci și Statul român."

([Vezi pe larg la fișier Evrei](#))

12.)1929.Dr.Ci.Blumenfeld-Scrutator,"Greșeli în politica evreească "

Cu un **studiu- prefață de C.Stere.**

([Vezi pe larg la fișier Evrei](#))

/Nu minoritate etnică !

/ "Am susținut că **nu cred în nevoia afirmării evreilor din România ca minoritate etnică** aparte, fiindcă , pentru evrei , lipsiți de un sprijin al unui stat încheșat , constituirea în minoritate aduce numai ponoase și nici un folos.

/Nu Partid Național Evreesc !

Am susținut, de asemenea că **constituirea evreilor într-un Partid Național Evreesc**, este și o **imposibilitate** ,fiindcă un partid presupune ceva mai mult decît simpla enunțare a unei idei de ordin etic." "Iată de ce am vorbit ca evreu , **fără să reneg evreismul și fără să contest ceea ce datorim Țării părinților noștri.**"

«Evreii din România

[[L.D.Atenție la nuanțe !](#)]

/Aparțin patriei române !

"N-am uitat , însă, cum nu uită nici evreii din toate țările Apusului,patria căreia aparțin. Nunumai că n-am uitat-o, dar am pus-o, cum era și drept, în primul rang. "(p. 30)
... "Pînă acum,**evreii au luptat să devină de naționalitate română**, păstrînd **religia mozaică.Acum se vrea să devie cetățeni români,de naționalitate evreească.**

/1926.Congresul UER :politică "săsească"

/La sfîrșitul anului 1926 , la Congresul UER , s-a pus pentru **prima oară problema ca evreii să adopte o "politică săsească "** .Pentru evrei, s-a pus chestiunea dacă n-a venit momentul **să încerce o politică menită să împiedice de sus, antisemitismul.**

Într-o țară cu opinie publică atît de puțîn consistentă și rezistentă ;" în care ,de fapt, **în masse, nu există ura religioasă și nici antisemitismul generalizat și atavic "** ; într-o atare țară , **dacă se obține ca "impulsia antisemitică să nu plece de la centru "**, **ar putea fi asigurată liniștea evreimii.**

"**Adoptarea acestei politici, a însemnat nu numai un mare bine [...]** dar a însemnat și un mare pas politic. Evreii se dovediră a avea un punct de reper."

Blumenfeld /'29

-1927.PNL cartel cu UER

Împreună (Blumenfeld și Filderman) , au făcut un **Memoriu**,cunoscut doar de cca 40 personalități politice (români și evrei),pe baza căruia s-a făcut **pactul cu liberalii.**

Acest **cartel electoral a fost f. bun pentru evrei**.,o mare satisfacție și un câștig moral, pentru toată evreimea.

/ **După căderea PNL de la guvern, UER a făcut cartel tot cu PNL.**

"A făcut bine." "Întru realizarea politicii săsești, **calculul să poți conta pururea pe liberali , trebuie să persiste în mod permanent.** Încheind acest cartel, se obține rezultatul admirabil că și guvernul și opoziția reală și adevărată ,înțeleg **să nu mai facă antisemitism de sus.**" (p. 50-51)

Blumenfeld /'29

-1928.PNȚ cartel cu sioniștii

/Greșala lui Filderman , este că **a trecut fățiș de partea guv.PNL**, ceea ce **a supărat PNȚ** [Madgearu], la rîndu-i,s-a supărat pe UER.

/ **Maniu n-a vrut cartel cu UER, făcînd cartel cu sioniștii.**

A avut și o explicație : **voia să rupă pe evrei , de unguri !** Ori în Ardeal, evreii sunt sioniști. **În realitate, hotărîtoare a fost relația personală a lui Maniu și Vaida , cu evreii din Ardeal.** "A fost o greșală."

Blumenfeld '29

Guvernul Maniu.Legislatura I . Sesiunea II. 1929/ 1930

13.) Hegedus Nandor, discurs la mesaj, 26 nov.'29

-Intervenții Pamfil Șeicaru

(PNM, gazetar, deputat Bihor) (DAD, MO 3, șed. din 26 nov.'29, p. 25-35)

[L.D: discurs integral, xeroxat.În calculator, este dispersat problematic.

Din dezbaterile ulterioare, am constatat că au lipsit din parlament , pe lîngă liberali și averescani, și Iorga, și Ștefan Cicio Pop, în general, cei ce ar fi putut să dea replicile potrivite.Replici tardive se vor da în zilele următoare, atît în Cameră (Haneș, Petrovici, Polizu -Micșunești,Șeicaru,)cît și în Senat (Vaida ,Gafencu).
[LD: discursul va fi socotit unul dintre cele mai documentate ,inteligente ,elegante , pledoarii de gen. Eu îl consider o **mostră de logică partizană** ,un șantaj iscusit, recurs la sentimentalism personal, scos din context, inversat în cauzalități, folosind **argumentele adversarului** ,în propria cauză : o **capcană** în care trebuiau să cadă, din orgoliu, mai întîi, **ardelenii și PNȚ** , apoi , **regățenii și PNL !**

Nimic nu a rămas neexploatat : **recunoaștea** înfîietății și rolului de precursori acoradat românilor, în ideologia "națională" europeană ; **echivalarea** artificioasă și subversivă a statului multinațional și poliglot austro-ungar, cu statul național unitar român ; **asigurarea auto-administrării** , pentru ungurii din România , în virtutea dezideratului cerut (dar nu obținut) de români în regimul maghiar ;

ardeleni -regățeni , fiecare cu merite și legitimități, care au militat pentru descentralizare și autoadministrare,din **p.d.v al respectării drepturilor minorităților.** Și totul, cu argumente istorice exclusiv românești !

Și totul raportat exclusiv la **rezoluția de la Alba Iulia, la Ardeal**, de parcă ungurii ar fi trăit într - o **Transilvanie autonomă, nu în România.**]

Nandor (Ferdinand)Hegedus,n.1884,dr.Litere (Budapesta),ziarist(din 1906), consilier municipal la Oradea (după1918),o vreme (1919-1923?) președinte PNM, deputat din 1928.]

 Hegedus / nov.'29

▣ **Argumente istorice românești ,pentru cauza minorităților..**

"**D.Alexandru Vaida**, fiul combatant al Ardealului, a spus într-un discurs ținut în parlamentul maghiar,cu o mîndrie îndreptățită, că **un străbun al domniei sale și al d-lui Maniu** era acel **Iosif Miheș**, cancelar la Curtea din Viena , care înainte cu aproape 150 de ani , **a redactat importantul memoriu politic al românilor din Ardeal:**

<Suplex libellum valachorum > În acest memoriu se prezenta **dezideratul românilor** - care este și **baza adevărată a administrațiunii perfecte** - anume că **funcționarii români să stea în fruntea ținuturilor locuite de români.**"

■1918.Hotărârea de la Alba Iulia

" Desigur este **un joc al fatalității istorice** că **un descendent al acestui Miheș**, a depus **primul proiect de lege al administrației descentralizate în România,[1929]** ceea ce ne-a dat prilej nouă , **minorităților**, să **subliniem** încă odată **drepturile noastre** indiscutabile **enunțate în rezoluția de la Alba Iulia [1918]** , în chipul următor :
<Fiecare popor se va instrui , administra și judeca în limba sa proprie , prin indivizi din sânul său. >

- Pamfil Șeicaru : Dvs. dați înțeles "contractual" rezoluțiile de la Alba Iulia !

-Hegedus : "Voi spune imediat ce înțeles dau eu acestor rezoluții .Mai ales d.ministru de Interne **[Vaida]** , în discursul d-sale la Senat , **a semnalat eventualitatea** că s-ar putea să vie **o generație nouă** , care **să asvîrle această rezoluție ca pe o zdreanță de hîrtie** .M-am mirat că **tocmai d-nii ardeleni au riscat** să facă asemenea declarațiuni pe baza cărora oricine ar putea să pună la îndoială , oricînd , **însăși valoarea actului** , cu toate că această valoare nu trebuie să fie micșorată și diminuată tocmai din partea d-lor"

-Pamfil Șeicaru : " **Deasupra rezoluțiilor de la Alba Iulia este Constituția .**

D-voastre trebuie să vă raportați la **Constituția țării.**

Credeți dvs. că rezoluțiile de la Alba Iulia sunt **o supra-Constituție ?**

Am vrea să ne lămurim asupra acestui punct , fiindcă sunt lucruri cari există în Constituție și **dvs. vorbiți de o supra-Constituție ?"**

(**Cicio-Pop, Ed.Mirto, Hegedus Nandor, îl somează pe Șeicaru să nu mai intervină**) .

-Hegedus Nandor: Va răspunde **dacă** au sau nu "**o valoare obligatorie morală și politică.** "

"**O parte a lumii politice românești a deschis focul** , acum 7-8 ani, în **contra punctelor rezoluțiilor de la Alba Iulia**, și în campania aceasta joacă un rol important mai ales **publicistica și politica liberală.**

S-a ridicat **acuzățiunea** contra **conducătorilor români din Ardeal** că ei **au făurit rezoluțiunile de la Alba Iulia** exclusiv sub **stimulațiunea efemeră a epocii**, sub influența unei **ideologii eronate.**

S-a spus că fruntașii români din Ardeal au lucrat la Alba Iulia **în antagonism cu însuși Națiunea** română din Ardeal, că **n-au fost prevăzători**, n-au urmărit **orizonturi reale**, că **ar fi primejduit** cu preocupările lor naive și teoretice **chiar unitatea Statului român**, **dacă ei, liberalii și averescanii** , mari și serioși oameni politici , n-ar fi contribuit mai tîrziu, **în practică**, la **eșuarea realizării acestor puncte."**

[Ex." Publicistica leberală merge atît de departe în perversiunea hotărîrilor de la Alba Iulia, încît [...] **Bogdan Duică** le denumește în ziarul liberal "Națiunea" din Cluj, **o soluțiune infantilă**, care e numai a ardelenilor și nu a poporului român, și pe care , **niște interesați** , după cum spune d-sa, **le-au impus și niște fricoși le-au primit** imediat.

Dar d. **Goga** a stăruit să compromită cu **ironie ucigătoare** fermecătoarele *Vorlsbo'rger Beschlu*"se , așa cum le numește d-sa în ochii opiniei publice naționale și le înfierează în discursul d-sale de la 6 iulie 1926, **ca o aberație."**]

/ Crede că atît **românii din Ardeal, cît și minoritarii** , sunt **îndreptățiți și au datoria să apere pe domnii care au redactat rezoluția** de la Alba Iulia, **să dovedească** că au fost **oameni realiști**, că acele puncte s-au rezemat pe **o tradiție seculară** a românilor din Ardeal, că **au corespuns unei necesități internaționale și diplomatice**, că **Iuliu Maniu și amicii săi** nici nu ar fi putut preceda altfel.

(**Șeicaru cere precizări; majoritarii îl somează să tacă**)

-Șeicaru : D.Hegedus este **reprezentantul unui punct important [administrația]** din susținerile partidelor minoritare;d-sa este unul din cei mai **reprezentativi deputați din rîndul minorităților**, este un **strălucit gazetar**. El pune întrebări nu pentru a-l încurca, ci pentru a se lămurii.

- Hegedus : "Rezoluția de la Alba Iulia se referă la **raporturile judiciare, administrative și școlare** ale minorităților."

Ar fi îndelung și complicat să se ocupe de toate aceste trei laturi ale rezoluției, de aceea se va referi la latura administrativă.(p. 25-26)

/Pct.III –1 din Hotărâre

"Poporul român din Ardeal a judecat și a solicitat vreme de un secol ,dreptul de

afirmare a unei minorități în viața publică , în chipul și în spiritul **cum a enunțat-o în punctul al treilea** al rezoluțiunii de la Alba Lulia;

al doilea : conținutul și spiritul acestei rezoluțiuni are și o **îndeplinire a postulatelor internaționale** , și , **prin ea**, poporul român din Ardeal a contribuit într-o măsură extraordinară de mare la **înfăptuirea României Mari** ;

al treilea: partidul liberal, ca partid la guvern, în zilele din Alba Lulia , **nu a protestat** niciodată public în anii 1918 și 1919, deci în timpul critic din punct de vedere diplomatic , **în contra acestor puncte;dimpotrivă**, și partidul liberal **s-a solidarizat cu ele și a promis o astfel de descentralizare internă care a corespuns concepțiunii de la Alba Lulia;**

și **în fine** , **neexecutarea** pretinsă a **legii maghiare 44 din 1868**,adică legea despre egala îndreptățire a naționalităților **nu putea să fie baza morală , politică sau de drept la denegarea realizării acestor puncte . "**

▪Hegedus:Tradiții ideologice românești

Promite că va evita expresii exagerate,va fi obiectiv, sperînd că va fi ascultat cu indulgență.Începe cu o "**reminiscentă istorică**" , pe care a citit-o în cartea lui **Barițiu**

-1791.<Suplex libellum valachorum>

Cînd **Dieta ardeleană** a dezbătut în anul 1791<**Suplex libellum valachorum**>, a izbucnit **foc pe străzile Clujului**.Deputații Dietei au alergat la ferestre , curioși să vadă incendiul.Baronul **Vessely Micloș**, leaderul Dietei, le-a spus :<**Nu alergați la ferestre curioși să vedeți focul de afară; arde și aici un foc destul de mare , măcar pe acesta de l-am putea stinge.**>

"**Mentalitatea feudală** generală de atunci considera deci ca **un foc ,intențiunea** care a voit să **șteargă nedreptățile sociale și naționale** și n-a observat că însăși **nedreptățile** sunt **un foc care mocnește.**" "**Ar fi foarte trist** chiar numai să presupunem că **parlamentul român** , după 140 de ani, **ar putea comite aceeaș greșală și nu ar recunoaște că noi, minoritățile** , nu am venit aici să aprindem, ci **să stingem focul "**

-1848,1881,1914 :luptele naționale ale românilo

"**Un punct esențial al luptelor naționale ale românilor** din Ardeal ,era intențiunea ca în **ținuturile locuite de români** , **administrația** să se facă în **limba română**, de **funcționari români**,sau dacă aceștia nu sunt îndestulători,prin funcționari neromâni , dar care să știe **necondiționat românește.**"(ar putea aduce o bibliotecă imensă pe această chestiune)

Se mărginește a indica **etapele mari ale acestei lupte** : **Suplexul/** adunarea națională de la **15 mai 1848/** luptele dintre 1849-1867 / **Congresul național**,Sibiu, 1881/ **tratativele** Ștefan Tisza-Teodor Mihaly / **Moțiunea** din 13 martie 1914, în Parlamentul maghiar. /

În punctul IV din Suplex se spune: < **În comitate, municipiu și comune, în Dietă, la Curtea din Viena, la guvernul țării și în toate celelalte dicastelii și oficialități ale țării, în alegerea , în denumirea și promoțiunea de funcții publice ,să se aplice indivizi de națiune românească în proporție dreaptă.**>

-Națiunea română –prioritate a ideii naționale în administrație

...Cînd acel **Iosef Miheș** a redactat acest deziderat, "**ideea națională**" abia se ivea la orizontul popoarelor din Europa "**Națiunea română din Ardeal** a fost **cea dintii** care a voit să **transplanteze ideea națională** în **sistemul administrativ al unei țări**, constituind **teza ca fiecare popor să fie administrat în primul rînd prin fiii săi proprii** [...] Ori,d-lor,nu exprimă aproape cuvînt cu cuvînt **același gînd și punctul al treilea al rezoluțiunii din Alba Lulia** ,promițînd că **fiecare popor va primi dreptul** de reprezentare în **Corpurile legiuitoare și în guvernarea țării** , în proporție cu numărul indivizilor ce-l alcătuiesc?

Se poate tăgădui că rezoluția de la Alba lulia este un **descendent curat al lui Suplex libellum Valachorum** , și **nu o enunță ,o improvizare spontană neprecumpănită**, cum afirmă adversarii oamenilor politici din Ardeal ? "

"**Fiul aceluiaș Vesseleny** , al cărui tată a văzut o primejdie alarmantă în Suplex libellum Valachorum,**a ajuns la concluzia că înțelegerea cu Naționalitățile** este posibilă numai atunci **dacă li se respectă limba și se dă liber curs validării ei.**"

...**Bărnăuțiu Simion** în puternica sa **cuvîntare** de la 15 mai 1848, spunea:

<Din punctul de vedere al legiferării, **națiunile poliglote n-au nevoie de unitate de limbă; fiecare națiune are nevoile sale deosebite, asupra cărora trebuie să se sfătuiască mai întâi în adunările generale, apoi în adunările naționale și în fine în adunarea comună a națiunilor conlocuitoare în Stat.[...] ce poate fi, însă, libertatea discuțiunii într-o adunare unde o națiune nu poate să se consulte în limba sa proprie ? Ar consuna cu postulatul legiferării liberale, dacă am ține națiunea întreagă la tăcere ? >**

...Punctul 1 al moțiunii de pe Cîmpia Libertății :<**Națiunea română pretinde să aibă reprezentanții săi în dieta țării, în proporție cu numărul său, să-și aibă dregătorii săi în toate ramurile administrative, judecătorești, militare, în aceeași proporție; să se servească cu limba sa în toate treburile ce se ating de dînsa, atît în legislațiune cît și în administrațiune.**>

-Hotărârea Alba Iulia=emanațiune a unei mentalități seculare

/ Dacă citește cineva aceste documente, **poate să nege "înrudirea sufletească" între Alba Iulia și Cîmpia Libertății !?"Este emanațiunea unei mentalități seculare."**

(face o tercere în revistăa acestor lupte românești : vezi xeroxul, p. 27)

...1881-Dieta de la Sibiu - Emanoil Godju / Dieta de la Budapesta - Alois Vlad și Sigismund Popovici, cu proiect de lege / Șaguna, Barițiu și Cipariu/1910, Congresul I al PNR, la Sibiu, cu cele 9 puncte de doleanțe / Opera valoroasă " Memorial" cu documentele acestui congres /

...Acțiunea deputaților români în Parlamentul de la Budapesta 1913- Budapesta, Tratatul dintre contele Tisza și delegația condusă de dr. Mihaly **"Petrectările** acestea sunt prea recente ca să le mai reamintesc.

Partidul național a comprimat în mai multe **puncte dezideratele sale**. Unele au fost acceptate de contele Tisza, **înțelegerea nu s-a făcut din cauza atitudinii dîrze a ambelor părți.** " (exclamații ironice la PNT)

-G.Moroianu :Mai ales a românilor!

-Hegedus Nandor:"A ambelor părți.În rîndul dezideratelor, se prezintă iarăși problema funcționarilor.Aceste deziderate le-a prezentat, mai tîrziu, d. **Teodor Mihaly** în parlamentul maghiar, la 6 martie 1914: **<În ținuturile locuite în masă de români, poporul român să fie administrat în limba română. Să se aplice în ținuturile acestea, institutiv, limba română, în viața administrativă, realizînd principiul că poporul român să fie administrat prin propriisăi fii.[...] >"**Moțiunea prezentată atunci de d. Mihaly, aș putea să v-o înfățișez astăzi, și dvs, în Parlamentul actual "

-Șeicaru : "Pe cînd exista Statul austro-ungar tot teza aceasta o susțineți ?"

-Ed. Mirto : "Nu-i răspundeți la întreprerere, dle Hegedus " (ilaritate la PNT)

-Șeicaru : "Vă felicit d-le subsecretar de stat, că tratați chestiunea minorităților cu zîmbete și glume"

-Hegedus Nador: "Așa că față de acuzarea ridicată contra d-lor :**Iuliu Maniu, Aurel Vlad, Alexandru Vaida, Pop Cicio** și alții, **că au lucrat la Alba Iulia în mod necugetat** și sub influența trecătoare a unei stimulațiuni efemere, că n-au luat în considerare mentalitatea poporului românesc din Ardeal, **însăși istoria oferă o desmințire puternică "** (p. 27-28)

Hegedus /nov.'29

≡Hegedus :România -stat poliglot

"Cred că prin înșiruirea acestor date, **am dovedit pe scurt care era concepțiunea românilor din Ardeal în chestiunea minorităților, și despre sistemul administrativ al unei țări poliglote"**

Șeicaru : "România nu e o țară poliglotă".Nu poate fi o țară poliglotă, cînd sunt 75% Români, față de 25% minoritari.

-Hegedus: După statistici, 26 % minoritari.

Șeicaru: Pot să fie și 28, 30 % ! Dar sunt 70 %români.

-Hegedus : "Aceasta este teoria dvs, dle Șeicaru " [...] "Sunt dispus cu altă ocazie să precizez ce înseamnă o țară poliglotă(p. 27-28)

Hegedus / nov.'29

≡Spiritul wilsonian .

Nu numai tradiția istorică și cugetarea sănătoasă a poporului român din Ardeal au dictat acel conținut, ci și **"o vedere ageră " a situației internaționale, adică o politică**

diplomatică chibzuită. În acele timpuri wilsoniene, când tendința de autodeterminare predomina, "nimeni nu ar fi putut să ceară acest drept de auto-determinare, dacă nu ar fi fost dispus să-l recunoască și altor neamuri și pentru alți minoritari, în cadrul statelor pe punct de a se naște.

Când ideia Ligii Națiunilor a mișcat lumea, pe politicieni, pe savanți, și pe ziariști, ne întrebăm: oare nu ar fi fost mai mult greu înfăptuirea unei României-Mari în forma și mărimea ei actuală-cu toate că s-au adus jerfe mari -dacă tocmai românii din Ardeal cari s-au unit cu românii din vechiul Regat - nu ar fi documentat lumii, că vor să fie demni de epoca în care s-a plâsmuit ideea solidarității tuturor națiunilor?" (p. 28)

Hegedus / nov.'29

"Regățenii"-necunosători ai problemelor minoritare

[LD. Atenție ! penibil cum reacționează românii ! Singur Șeicaru ce ține piept ! Ceilalți par "fermecați" de documentația lui Hegedus, nu pricep speculațiile lui ! Sunt orbiți de "ura frățească" ardeleni- regățeni, țărăniști-liberali !]

"Știm d-lor că liberalii se referă la contractul încheiat cu puterile mari în 1916, care ar fi trebuit să asigure România Mare și fără Alba Iulia.

Știm că generalul Averescu a pus teza că România Mare s-a făcut cu sabia, nu cu rezoluțiuni.[...]

Dar rezoluțiunea de la Alba Iulia, trebuie să aibă în ochii tuturor românilor merite nepieritoare [...]

-Șeicaru : " Va să zică ,acțiunea militară a României nu a contat nimic ? [...]

Aveți un sistem foarte abil de a prezenta chestiunea.Vă felicit, căci aveți și metodă.

Dar asta nu înseamnă că vă putem lăsa fără să precizați ceea ce afirmați." [...]

Dar Jugoslavia n-a avut Alba Iulia, și totuși s-a format ."

-Iosif Jumanca : Jugoslavia n-a avut Pacea de la București ...

-Șeicaru : "Aceasta este o impertinență."

-C. Angelescu : îl roagă să nu folosească cuvinte "neparlamentare", să nu mai întrerupă.

-Șeicaru : Hegedus să arate p.d.v. al minorității maghiare .

-Hegedus: El citează de pe cartea lui Clopoțel și Tilea, " Acțiunea diplomatică "[...]

"Dacă pun întrebarea < cine a avut o vedere mai largă , Ardelenii sau Românii din Vechiul Regat ? > - trebuie să răspund că Ardelenii, ceea ce este și natural, deoarece problema minoritară, pentru Românii din Regat, era aproape cu totul necunoscută, atunci când ardelenii erau deprinși cu ea [...] "

-Victor Cădere : "Au învățat-o în suferință"(aplauze la PNT)

-Hegedus : amintește că , atunci când ardelenii au venit la București , cu Hotărîrea Adunării, la MSR Ferdinand ,cînd Vasile Goldiș a spus că , după unire, va trebui să se înfăptuiască egalitatea condițiilor de viață, pe principiul "egalei îndreptări a neamurilor", Marghiloman adaugă (în memoriile sale), cuvîntul < evreilor ? >

Adică și acel om cult a crezut că această egalitate se referea doar la emanciparea evreilor, "habar neavînd că de acum înainte vor locui în România și alte minorități."

Nu vrea să generalizeze, pentru că , spre ex. Ion Brătianu o cunoștea f. bine.(p. 28)

Hegedus / nov.'29

"Ardelenii ":spirit wilsonian

Ardelenii au făcut asigurări că vor respecta drepturilor minorităților.

...Iuliu Maniu,Aurel Vlad,Al.Vaida, Cicio Pop ș.a

[nov.1918?] a declarat oficial lui Oscar Lassay : <Națiunea română recunoaște competența congresului de pace , la fixarea limitelor definitive la teritoriul reclamat de această națiune pentru Statul său propriu , precum își ia obligamentul față cu celelate popoare conlocuitoare pe acest teritoriu , va respecta punctele wilsoniene și este gata să asigure pentru fiecare popor condițiunile unei dezvoltări naționale.> [...]

Iuliu Maniu a spus la Adunarea națională de la 1 dec.1918 : <Pentru ca intrigile dușmanilor să amuțescă, în proiectul de rezoluție am precizat principiile de care ne vom călăuzi.[...] Vrem să întronăm pe aceste plaiuri libertatea tuturor neamurilor și cetățenilor; nu voim ca din oprimați și asupriți să devenim oprimatori și asupritori .Nu răpim individualitatea etnică a neamurilor conlocuitoare și fiecare om e liber să-și aleagă limba și credința în care vrea să trăiască , atît în relațiile particulare cît și în legăturile cu viața de Stat. >;

iar în conferința de la Institutul Social Român spunea: <Trebuie să precizăm că

Adunarea de la Alba Iulia a acordat acele drepturi ,nu numai pentru ținuturilor de dincolo de Carpați, ci pentru întreaga țară românească. > , cerînd ca noua

Constituție să se facă pe baza principiilor cuprinse în hotărîrea de la Alba Iulia.

(p. 29- 30

...Aurel Vlad a promis că nu vor fi "răzbunări" ;

...Al.Vaida despre care "Consiliul Național al unității naționale "(Paris,Take Ionescu, 1918) spunea:< Împrumutăm frumoasele și justele cuvinte ale deputatului român **Vaida**,în Parlamentul opresorilor din Budapesta, care **a declarat că de la întronarea creștinismului ,cel mai mare eveniment în istoria omenească este mesajul președintelui Wilson. >**

...Al.Cicio-Pop A promis că vor fi respectate punctele wilsoniene;

" **Alba Iulia** constituie deci **o făgăduință sărbătorească** precumpănită și **o obligațiune irevocabilă** față de toată lumea."

Dar ..."E de prisos să amintesc **că în Constituție nu se reoglesc nici spiritul nici principiile de la Alba Iulia "**(p. 31)

Hegedus / nov.'29

- "Liberalii"-poziție duplicitară

[LD: atenție ! după ce a flatat și supralicitat contribuția ardelenilor,Hegedus trece la "promisiunile" PNL. Cu aceeași abilitate absolut meritorie ,pentru cauza pe care o apără..]
Ionel Brătianu a distribuit Hotărîrea de la Alba Iulia, pe hîrtie velină, la **Conferința păcii de la Paris.Nu s-a dat încă în vileag** ce s-a întîmplat în zilele acelea cînd ardelenii "au coborît" pentru prima oară la București. "**Circulă numai clevetiri ,cum că s-ar fi ivit o divergență între d-nii ardeleni și Ion Brătianu , mai ales cu privire la unele puncte ale rezoluției.**"

...Brăteanu, Mârzescu,Duca...

Dacă rezoluția ar fi constituit "o primejdie", imediat după **Decretul-lege din 11 dec.1918, PNL ar fi trebuit să dea o declarație** că primește numai **partea cu unirea**,și că **celelalte** prevederi le consideră "**păgubitoare și irealizabile.**"Nu s-a dat o atare declarație.

El a răscolit colecțiile "**Viitorului**", cuvîntările lui **Brătianu, Mârzescu, Duca**, și nu există nimic care să conteste Hotărîrea.

... "Ion Brătianu, care a fost un bărbat de stat luminat, și care a cunoscut foarte bine constelația externă, **a știut și a simțit** , de bună seamă , că **a se opune promisiunilor** din Alba Iulia sau **a pune la îndoială drepturile oferite minorităților**,ar însemna să se dea **arme în mîna Ungariei** , care a luptat pentru cîștigarea graniței bune de vest, și ,pe de altă parte, **în mîinile Jugoslaviei** care a luptat pentru **Banat.**"

... "Presa liberală de atunci a dus o **luptă vehementă** contra **ideii autonomiei**; nu și-a ridicat însă **niciodată** glasul în **contra punctelor de la Alba Iulia**" (p. 29-30)

"Nu numai negativul acesta dovedește însă că **partidul liberal s-a solidarizat necondiționat** ,mai ales din p.d.v internațional,**cu hotărîrile de la Alba Iulia**, ci și **faptul pozitiv** că guvernul liberal de atunci ,în același moment , **realizează reforma agrară și votul universal** în Vechiul Regat .

Și **eu am ferma convingere** că **dacă ar fi existat** și în Regat **minorități etnice** , **guvernul Brătianu de atunci n-ar fi putut evita** să se repecte și **drepturile minorităților**.[...]

[L.D: pe acest moment, Șeicaru și G. Moroianu vor sa-l împingă spre cu totul alt subiect, dar așa : hodoronc-tronc! :de ce nu au fost ei la Alba Iulia?

Urmează un schimb de replici și Hegedus revine....]

-Promisiunile făcute sașilor

" Convingerea mea **o confirmă faptul că guvernul liberal**, tot atunci, acceptase **egalitatea în drepturi a evreilor**, ca singura minoritate din Regat.(p.30)

Se știe că **sașii** au declarat unirea cu România prin **rezoluția** de la **Mediaș**,care s-a provocat la Alba Iulia, și care a repetat, pe scurt, conținutul rezoluției adunării de la 1 dec.1918.

O delegație a sașilor, în frunte cu d.Hans Otto Roth și Rudolf Brandsh au venit la **București**.În cinstea lor s-a dat un banchet.În absența lui Brătianu,**Ferechyd**e (subsecretar de stat)a spus: **<Națiunea română primește Hotărîrea d-voastre cu dragoste, iar primirea ce vi se face acum , este o chezășie care vă asigură că**

cuvîntul ce vi l-am dat va fi ținut.>

Iar Ionaș Grădișteanu : <**D.Ferechyd**e a vorbit nu numai în numele guvernului, dar în numele tuturor românilor, fără deosebire de partid. **Nu avem să răpim limba sau credința nimănui.>** (p. 30)

"Adică și leberalii au dat cuvîntul [...] Cuvîntul dat , pe care îl amintea Ferechyd, nu a putut fi altceva decît **declarația de la Alba Iulia**

Partidul liberal nu are deci dreptul să nege solidaritatea lui cu acest cuvînt dat."

...Brătianu-apologia punctelor de la Alba Iulia

/ "Gîndirea de altfel pe care noi o numim **concepția de la Alba Iulia**, nu a exprimat-o nimeni așa de puternic ca Ionel Brătianu."

"Conducătorul de pe atunci al **partidului liberal**, reîntorcîndu-se de la Paris, unde a refuzat să iscălească tratatul de la Saint Germaine din cauza **art.5, referitor la ocrotirea minorităților**, s-a dus la Sibiu, la marele Sfat [Consiliu Dirigent] unde a fost primit cu entuziasm.

D.Maniu l-a salutat și atunci **Ion Brătianu** a spus, la 8 august '19, următoarele:

<**Un popor ca al nostru care a arătat dovada bărbăției sale atît în înfrîngere cît și în victorie, va ști să se adapteze și concepțiilor celor mai largi ,și din organizația cea nouă a statului român, își va găsi viață frățească și prietenească toți cei ce vor să contribuie la înflorirea pașnică a României Mari.Nu vom întreba pe nimeni de unde vine, ci unde merge. "**> (p. 30)

/ "D-lor, **mai mult decît ceea ce ne-a promis Ion Brătianu**, nimeni nu a putut să ne făgăduiască.Aceasta e **apologia punctelor de la Alba Iulia**" (p. 30)

"E de prisos să amintesc că în Constituție nu se reoqlindesc nici spiritul nici principiile de la Alba Iulia"(p. 31)

Hegedus / nov.'29

«Hegedus:Concepția liberală privind reforma administrativă

[L.D: nu uita, **Hegedus și-a propus în discurs, în mod special, să se refere la regimul administrației de Stat, cu accent pe autonomia minorităților.**

Pentru el, către el, trebuia să ducă toată **argumentarea și toată pledoaria lui anterioară, bazată exclusiv pe declarații românești** (de la Suplex - la Alba Iulia)]

-1918-'19.Pilda dată de Alba Iulia :descentralizarea

/ Între 1918-1919, **guvernul Brătianu** a urmat **pilda dată de Alba Iulia** pe terenul **descentralizării administrative**, punînd la cale o "**auto-guvernare largă**", accentuînd că intenționează să dea **minorităților o liberă afirmare și dezvoltare**.(cf."Viitorul")
19 nov.1918, Manifestul PNL : < **PNL crede că o largă descentralizare administrativă** [...]este **singurul mijloc "** [...] **o administrație bună și luminată** [...] **va lupta pentru neapărata înfăptuire a unei asemenea descentralizări administrative.** >

5 martie, 1919,"Viitorul" explica că **țara trebuie împărțită și în regiuni...**

-Victor Cădere : "Există un **anteproiect** al cercului de studii PNL "

-Hegedus:" În acești zece ani , am auzit făcîndu-se **reproșuri PNR** , iar nouă **minorităților** ni se aducea **acuzățiunea regionalismului** .

Expresiunea aceasta criminală < **regionalism**> am cules-o înțîia oară de la presa liberală,ca **idealul partidului liberal.**" (așa cum amintește și d. Cădere, și cum a spus și d.Stere, la dezbaterile de la legea administrativă)

...1918, lași, cercul de studii PNL a editat un **proiect de lege administrativă**, care prevedea formare a **7 regiuni**.

...mai 1919 , Ion Brătianu , declara la Paris: <**Prin descentralizarea administrativă s-a aigurat tuturor minorităților , cele mai largi drepturi și cea mai deplină libertate .>**

...."Partidul care a promis în țară descentralizarea regionalistă și deplină libertate minoritarilor, nu mai poate afirma în străinătate ,astăzi,că ezoluțiunea de la Alba Iulia periclitează unitatea și suveranitatea Statului român .

Cu atît mai puțin poate s-o afirme **aderenții regimului actual** , ai căror conducători [Maniu, Vaida] au redactat rezoluția [de la Alba Iulia] și au iscălit **tratatul de la St.Germain** " (p. 31)

Hegedus / nov.'29

☛Hegedus: Ideologia maghiară

/Legea 44/1868 privind naționalitățile

"Cînd am dorit să vă arăt că românii din Ardeal au mărturisit vreme de un secol întreg această concepțiune asupra drepturilor minoritare , pe care le-a exprimat în rezoluțiunea dela Alba Iulia , **îmi dau perfect de bine seama de obiecțiunea ce mi se poate face** :da, noi am făcut aceasta ,**guvernele maghiare însă n-au satisfăcut revendicările noastre**. Au legiferat **legea 44** din anul **1868**, **legea despre egala îndreptățire a naționalităților N-au executat-o însă în fapt**.
Să-mi dați voie să mă ocup pe scurt și de obiecțiunea aceasta .

...**Sașii, românii , ș.a au folosit limba maternă.**

Întîi și întîi, **nu stă în picioare acuzațiunea ...**

- Voci PNT : "Ba da."

...**acuzațiunea** cum că în **fosta Ungarie** , mai ales în Ardeal și Banat, **n-ar fi întrebuițat de loc limba naționalităților în administrație.**

Nu numai că **sașii** s-au folosit de **limba lor germană**, în vorbă și în scris, că unele județe și comune, au fost administrate în limba germană ,
însă și **limba română s-a afirmat adesea ori**

-Voci PNT: Unde ? Cînd ? Oficial ?

- **Hegedus** : a spus "deseori" , nu "pretutindeni" ;cărturărimea română, în administrația locală ;

20 martie 1914, **Vaida** spunea în **Parlamentul maghiar** : **<Unitatea Statului nu suferă dacă și limba noastră are drepturile ei.Dovadă un județ da la granița maghiară , județul Brașov, adică al unui ținut foarte periclitat , unde administrația județeană se face în trei limbi ,fără ca unitatea Statului să fie întru nimic știrbită. >**(și a citit convocarea la ședința municipală, în l.română!)

-dr.Roxin : "Slabă probă!"

-**Hegedus** : Dar **acum, limba minoritară este absolut exclusă din administrație ! este doar tolerată!** dl.Willer a fost silit să învețe românește! Etc etc...

"Să trecem ,deci, peste aceasta și **să presupunem că legea naționalităților n-ar fi fost deloc executată** ,nici în administrație ,lucru pe care îl resping, totuși și atunci **o neexecutare pretinsă a legii amintite** sau anumite articole ,
nu pot fi un motiv serios de a nu executa și realiza nici acum rezoluțiile din Alba Iulia "(aplauze la PNM și PNG)

..."Ideologia "statului național" nu a fost agreată de români

[LD Atenție ! înacest context insinuiază el caducitatea **statului "național" în cazul României**, ca ceva ce aparține unei **vechi ideologii** împotriva căreia românii, când a fost consacrat **"statul național ungar"** ,au luptat.

Din moment ce **românii s-au declarat împotriva "statului național maghiar"**, cum acum ar adopta o atare ideologie învechită !?)

Unii bărbați de Stat **maghiari** , cînd mai tîrziu românii au cerut aplicarea dispozițiilor din lege , **s-au dezvinovățit** spunînd că **românii nu pot cere aplicarea unei legi pe care n-au votat-o, ba chiar au hulit-o !**

După **Constituția dualistă din 1867**, care a contopit **Austria cu Ungaria**,s-a sancționat ,**prin legea 44 /1868, unirea Ardealului cu Ungaria**,despre care **Legea 43 /1867 dispunea separat.**

"Românii din Ardeal au văzut în aceste legi o decădere națională,față de drepturile de care beneficiau în anii precedenți."

"Apoi prin legile acestea, **au ieșit la suprafață principii** pe care **Românii din Ardeal nu le împărtășeau**;de exemplu,**caracterul național al Statului maghiar** , lucru care se poate vedea dintr-o broșură intitulată **"Cauza Română "** apărută în 1872.

Din această pricină **Românii au criticat aspru și neconținut legea naționalităților**, iar atunci cînd mai tîrziu au solicitat executarea acestei legi, unele guverne maghiare s-au provocat la atitudinea lor anterioară, de refuzare a acestei legi [...] "(p. 32)

Hegedus / nov.'29

☛Hegedus își toarnă cenușă'n cap

[LD: Atenție! La ce jonglerie, prin omisiune și inversare , a putut recurge!

Și-a pus chiar și cenușă în cap!]

...Minoritarii au acceptat Hot.de la Alba Iulia...

"Dacă vrem să facem o paralelă între **legea naționalităților** [maghiară, 1868] și **rezoluțiunea de la Alba Iulia**,[1918] trebuie să constatăm că ,pe cînd **Românii din Ardeal n-au acceptat** atunci deloc **legea naționalităților,opinia publică a minorităților actuale din Ardeal**, după ratificarea Tratatului de la Trianon- sașii chiar mai înainte **-au recunoscut rezoluțiunea de la Alba Iulia,neopunînd nici o rezervă și nedisprețuind drepturile oferite prin aceasta.**"deși,situația lor "însemna tot o decădere "
[ca a românilor în 1868 !]

...Consiliul Dirigent a aplicat legea maghiară din 1868

/ "**Legea aceasta** a naționalităților [maghiară] , de altfel, **a fost pusă în vigoare** imediat după unirea Ardealului,printr-un **decret al Consiliului Dirigent**, cu singura modificare că **s-au înlocuit cuvintele** <Statul maghiar> , <limba maghiară>, cu <Statul român > , <limba română>,**decret care** însă, încet încet , ca să vorbesc cu frazeologia Memorandumului, **a devenit literă moartă și în Tara Românească.** (p. 33)
"D-lor, nu se poate rezema opinia publică romnă și mai ales Partidul național român, pe un argument al unor politicieni maghiari.Unii **bărbați de Stat maghiari** au încercat să **dovedească** , din cuvînt în cuvînt aproape, **neexecutabilitatea legii naționalităților**, după cum ,**acum, presa șovinistă** vrea să **înfieze Rezoluțiunea dela Alba Iulia** ca **neexecutabilă** în viața practică."

...Înfrângerea legii din '68 ,nu trebuie reeditată !

[LD: nu am cratime corespunzătoare , pentru unele litere]

Au fost **bărbați politici maghiari** care au spus că oamenii politici Eotvos ,Kemeny, Zsigmond,Francisc Deak,**autorii legii naționalităților**,au fost niște **naivi** au fost **idealiști**, nu oameni reali, și că **nu au prevăzut bine drumurile Statului maghiar**, că nu și-au dat seama de ideea unității naționale , că **n-au simțit definiția a tot puternică a limbii de Stat**, că autorii legii naționaliștilor ,au fost naivi, mai tîrziu trăiți în spiritul vremilor, precum au fost Cavour, Gambetta, Etvos, Brătianu cel bătrîn, Rosetti și alții .

"**Eu cred** ,dlor,că **partidul național român nu poate să tolereze ca față de el să se ridice aceeași acuză**, nu poate să admită ca și **conducătorii lui să fie numiți naivi, diletanți, fără simț față de politica de Stat**; nici să fie batjocorit **spiritul vremurilor** , acela care a dat naștere **Ligii națiunilor și convenției minoritare** și înaintea cărora s-au închinat și ei , cu atît mai virtos , cu cît și **o tradiție seculară i-a împins într-o direcție ca aceasta.PNR, dacă ar abandona realizarea Albei Iulii , ar justifica această acuză** și s-ar condamna pe sine însuși."

[**Iarăși îi citează pe Maniu, Vaida,Gheorghe Pop de Băsești, Deak (în 1907), în aceeași idee,făcîndu-se "avocatul diavolilor"**, laudînd fariseic zicerile românești,contestînd însă **relele tratamente la care erau supuși românii**]

-Teodor Roxin :)! În Ungaria ?! **Ajutor pentru școlile noastre?** [...]Instituțiilor românești , școalelor,teatrului românesc? Da, s-ar fi dat ,dar **se punea condițiunea de maghiarizare.Numai școala care se maghiariza primea ajutoare.**Cine rezista, pe dreptatea lui, era persecutat." (ex. Liceul din Beiuș, unde s-a impus l.maghiară , deși era liceu confesional, greco-catolic)

- **Hegedus : "Să presupunem că politica maghiară față de minorități ar fi fost în general mai rea decît a d-voastre ,ceea ce noi tăgăduim ,fiindcă în multe privințe a fost mai bună. [...]** dar **atunci ne întrebăm** : de aceea a izbucnit războiul mondial, de aceea a trăit Wilson, de aceea s-au alcătuit [...] Statele succesoriale , Societatea națiunilor, ca și **lumea nouă să se clădească pe aceleași principii politice și pe aceeaș uzanță ? "** (p. 33) (apluaze la **P. minoritare și PSD**)
Hegedus /nov.'29

☞Hegedus :doleanțele minoritarilor

[LD:Într-un discurs de cca 2 ore, **a vorbit despre minorități ultimele cca 5 minute !** Din nou,**raportîndu-se la Alba Iulia.**În tot discursul, **absolut niciodată nu a vorbit de Constituție, sau de alte reglementări legislative.]**

" **Minoritățile** în afara de tendința de **a-și menține în deplină libertate naționalitatea** în țara românească , cum spune textul rezoluției de la Alba Iulia,[...] **au mai ales două**

puncte de vedere:

1. Aplicarea limbilor minoritare în grai și scris,

2. Așezarea funcționarului minoritar în slujbele publice .

Din acest p.d.v. , a constatat că **legea administrativă nu conține nimic** în ceea ce privește **aplicarea limbilor minoritare**, Statul stînd ca **"o forță străină față de fiii săi"**. Știe că **guvernul făgăduiește o lege separată asupra minorităților**, dar acest lucru nu este amintit în mesaj. Ce se va întîmpla **dacă guvernul nu va avea vreme să o facă ?** Și **Ion Brătianu**, la dezbaterile Constituției, **a spus că va aduce o lege specială pentru minorități**.

"Noi, după atîtea experiențe amare, suntem mai sceptici cu toate promisiunile."

-Ed.Mirto (subsecretar de stat) : "Mai avem trei ani... Vom avea destulă vreme..."

Hegedus :El a răscolit trecutul în speranța că argumentele sale "vor pune capăt " discuțiilor inutile."

Noi vrem să ocolim orice fricțiune cu poporul român, cu care **dorim să trăim în pace ,iubire și înfrățire (aplauze unanime)** , ca **fii buni și fideli ai acestei țări.Să nu privim înapoi, să privim înainte** .

Apelăm la **prezent**, la **obligățiile internaționale**, la **curențele noilor timpuri**, la **judicata umană** a problemei minorităților, și la **rezoluțiunea de la Alba Iulia**.

Fiind valabil punctul 1 al rezoluțiunii , care declară unirea, trebuie să fie valabile și celelalte puncte.[...] **să repetăm și noi strigătul istoric al iobagilor români din Ardeal** , de odinioară, din timpul lui < Suplex libellum valachorum >: **<Împărate fă dreptate ,dacă crezi în zeitate.>**" . (p. 35)

Hegedus / nov.'29

14.)Pamfil Șeicaru (ziar.ind.) intervenție la sumar, 27 nov.'29

(DAD,MO 4, șed.din 27 nov.'29, p. 39-40)

Jumanca, Sever Bocu, Șt.Cicio Pop-replici

[**L.D.Este extrem de interesant, că Șeicaru care , în ședința anterioară, a avut cîteva intervenții pertinente în discursul lui Hegedus Nandor,a doua zi se agață de Jumanca, pentru neinspirata sa intervenție.Gestul semnifică mult mai mult decât o dispută doctrinară Este expresia revoltei resimțită de foștii combatanți pe front, de regățenii care au dus războiul, și de negarea acestui rol în realizarea unirii.**]

-Șeicaru :cere punerea la punct a lui Jumanca

În interesanta și foarte documentata comunicare a d.Hegedus de ieri, dl deputat maghiar a prezentat Adunarea de la Alba Iulia **"ca și cînd acolo s-ar fi stabilit un contract pe capitole între nația română și minorități "**, nicidecum ca o "afirmațiune de unitate națională." D-sa a mai lăsat să se înțeleagă că, **fără Alba Iulia, n-ar fi fost posibilă unitatea națională**.La intervenția sa privind cazul Jugoslaviei (care n-a avut Alba Iulia) d.Jumanca a insinuat că **aceasta nu a avut ...pacea de la București** [lucru pentru care Șeicaru l-a făcut impertinent, atrăgându-i mustrarea conducăt.de șed.) El dorește o punere la punct a lui Jumanca,din partea băncii ministeriale.

-Iosif Jumanca:nimeni din Ardeal nu știa că România a reintrat în război

Chestiunea ar merita o discuție mai largă, nu la sumar.

Deocamdată ține să declare :" **Atunci cînd noi, Consiliul național din Ardeal, în momentele critice de după izbucnirea revoluției din Ungaria ,am hotărît convocarea Adunării de la Alba Iulia ,nimeni din Ardeal nu știa încă despre aceia că România a declarat din nou război Puterilor centrale.Știam că există o pace încheiată la București** ,o pace care închisese războiul dintre România și Puterile Centrale. Și în consecință, tot ce am făcut acolo , am făcut-o convinși că numai în felul acesta putem să realizăm ceea ce trebuia să realizăm , ca o necesitate implacabilă a istoriei. Atît aveam de spus." (aplauze la PSD)

-Sever Bocu : Alba Iulia –rezultanta voinței seculare

(subsecretar de stat) :(regretă că a lipsit din ședința de ieri și nu a asistat la "altercația" Șeicaru-Jumanca.)" Eu socotesc că **asupra Albei-Iulia nu pot să existe mai multe interpretări**.Alba Iulia a fost **rezultanta voinței seculare a poporului român din Ardeal**. (aplauze prelungitela PNT)

Alba Iulia a fost **o parte din voința omogenă și unitară a poporului român de**

pretutindeni. Dacă aici [Regat] poporul român liber a acționat prin război și prin vărsarea sîngelui său, pentru unire, poporul român din Ardeal a luptat prin formele cari îi erau lui date, cu același eroism, pentru unirea întregului popor român (aplaude prelungite la PNT) Aceasta este Alba Iulia. Și desigur că în discuțiile noastre mărunte, zilnice, acest mare act nu trebuia adus. Asupra lui s-a pronunțat istoria definitiv și irevocabil. El va rămîne pururea cel mai mare act moral, act de vitejie morală, a poporului român." (aplaude prelungite la PNT) (Șeicaru nemulțumit că nu i s-a răspuns cu pacea de la București)

-Ștefan Cicio Pop :Am pactat cu idealul nostru

chestiuni atît de importante nu se pot elucida la ...sumar.

Cît privește intervenția d. Jumanca, d-lui știe cum s-a făcut unirea ! știe că ...

"Noi n-am pactat cu nimeni. Noi am pactat numai cu idealul nostru național, vechi de 1800 de ani, ideal de întregire al neamului românesc de pretutindeni la sînul mamei noastre." (aplaude prelungite, strigăte de bravo, la PNT) (p.39-40) Șeicaru /Jumanca/ Sever Bocu / Cicio Pop / nov.'29

15.) Pompiliu Ioanițescu (PNT), discurs la mesaj, 28- 29 nov.'29

(DAD, MO.5, șed. din 28 nov.'29, p. 73- 90)

▣ Minorități / PNT

Auzim din cînd în cînd, "jeluire pe mici chestiuni locale " " Să ni se ierte calificarea, dar impresiunea mea este că acestea sunt făcute numai în scop electoral, pentru ca să se audă de numele dlui deputat respectiv și că a cerut Camerii cutare și cutare lucru . Toate acestea nu au nici o bază, întrucît **tendința actualului guvern**, recunoscută de toți, **este a instaura un tratament egal pentru toți fiii țării.**

La toți le cerem, însă, sinceritate și adaptare la situațiunea din Țara Românească.

Suntem pentru toți absolut aceiași, toți sunt egali în fața noastră.

Prin urmare, politica guvernului față de minorități, nu poate fi criticată. "

▣ Evreii-minoritari ?!

Remarcă personală : este revoltat că evreimea se consideră "minoritară. "

-dr. Gr.Graur (ziarist, evreu) : "În orice caz, nu toți evreii."

-M.Landau (P.Evr.) : "De ce ne-ați dat legea cultelor ?"

-P. Ioanițescu : cei mai mulți dintre noi, care am crescut și trăit cu evreii aici,

"nu i-am socotit niciodată altfel decît români ca și noi, fără deosebire.

În special aici, în Vechiul Regat, nu s-a știut ce este așa- numita minoritate.

Și atunci, **pentru ce evreii se socotesc minoritari ?** Nu este nici o logică în asta.

În ce privește legea cultelor, este o chestiune de "rabinat", nu de libertate politică.

În ziua cînd **un nenorocit [evreu] a încercat, fără a reuși, să suprima viața lui Alex.**

Vaida -Voevod, acesta a venit imediat la Interne, unde a luat măsuri serioase,

să nu se întîmple nicăeri nimic contra evreimii, care nu era vinovată cu nimic de gestul aceluia nenorocit. (aplaude la PNT) În București se încercase chiar o manifestare de stradă, dar a fos îndată oprită.

/Guvernul nostru este "perfect umanitarist", caută să fie pentru toți egal, bun și blînd,

împrăștiind binefacerile unei guvernări sincere, cu adevărat democratice,

asupra tuturor fiilor acestei țări. (p. 89-90)

Pompiliu Ioanițescu '29

16.) Viorel V.Tilea (PNT, Cluj, chemărist), discurs la mesaj, 28 nov.'29

(DAD, MO 5, șed. din 28 nov.'29, p. 61- 67)

▣ Legea minorităților

Oratorii minorităților au repetat regretul că nu s-a anunțat în Mesaj,

Legea minorităților, deși Maniu a anunțat prin presă că ea se va pune pe rol,

la întoarcerea lui Ghiță Pop, însărcinat să se documenteze în străinătate pe această

temă. **El (Tilea) nu este contra unei asemenea Legi.**

"Sunt cu mult prea convins că **nouă nu ne este permis să călcăm pe urma păcatelor ungarilor din trecut**, că nu ne este permis **să le aplicăm metodele iraționale și neumane pe cari le-au avut față de noi**, sunt prea pătruns de adevărul pronunțat la Geneva, în discursul dlui Mironescu, că **< existența unei minorități etnice, cu o cultură și istorie deosebită de a noastră, nu este în detrimentul evoluției poporului românesc, ci, dimpotrivă, servește ca un stimulent >**, trebuie să ducă la concurența leală între forțele creatoare ale diferitelor rase."

"Aș dori **să fie adusă amintita lege cât mai repede**, ca să se poată dovedi că **regimul PNT** este un regim care exprimă pe deantregul vigoarea națiunii române, și, în același timp, **vrea să aplice o egală dreptate față de toate națiunile conlocuitoare**, tocmai pentru că poporul românesc nu are de ce se teme din partea naționalităților, atât de neînsemnate ca număr. De aceea, Statul românesc și guvernul actual nu poate decât să câștige în ochii străinătății și în ochii țării întregi, dacă pășește cu hotărâre la codificarea unor drepturi cari sunt garantate prin tratatul minorităților." (p. 66)V.V.Tilea'29

17)Petre Haneș (PNT, țărănist,lalomița),la mesaj, 28 nov.'29 .

(DAD, MO. 5, șed. 28 nov.'29, p. 67- 72)

[LD.Titlurile, sublinierile, culorile, parantezele drepte, îmi aparțin.
Discursul întreg, în xerox. În calculator, dispersat problematic.]

/Moțiunea Alba Iulia nu are efect de lege

Colegii minoritari se plîng de neaplicarea, nelegiferarea Moțiunii de la Alba Iulia.

"**Moțiunea de la Alba Iulia nu poate fi transformată cu efect de lege**, pentru că nu de legiferare atîrnă ca raporturile dintre minoritari și majoritari să fie călduroase, așa cum ar trebui.

«Schimbarea sufletească e necesară

-**Între noi și ei, este trecutul,este sufletul nostru**,format în luptele trecute ,suflet care așteaptă să fie schimbat și nu știu dacă generațiunea de astăzi îl va putea schimba. "
Nemulțumirile acestea sunt oare numai ale minorităților ?

-Nemulțumirile sunt numai ale minorităților ?

Oare populația majoritară este mai mulțumită ?

DI. Willer se plînge că secuii dintr-o localitate nu au intrat, încă, în posesia pășunilor .Avem și noi asemenea cazuri în jud. Ialomița, unde nu sunt secui...

-Willer :asta nu dezvinovățește guvernul...

-Haneș: Greutățile sunt generale, nu sunt în legătură cu naționalitatea populației ; în județul Ialomița, pe Bărăgan, mai sunt țărani care nu au fost împroprietăriți

Deputații minoritari nu vorbesc decât despre doleanțele minorității ce o reprezintă.Nu mai sunt și alte minorități ? **Dar problemele grele ale țării, nu-i privesc și pe ei ?**

...De curînd, Statul român **a alocat fonduri pentru achitarea pensiilor** unor funcționari minoritari care nu depuseseră jurămîntul la vremea potrivită, din care cauză celorlalți pensionari (minoritari și majoritari) nu le-a putut fi mărită pensia!

...Același guvern, a găsit **25 milioane pentru școlile minoritare** ;

-Landau:Din 5 miliarde necesare, a găsit doar 25 milioane

-De ce nu țin seama de starea românilor ?

- **P.H. :dar știți că învățămîntul nostru popular stă mai prost decât al dvs ?**

Știți cu ce greutateți se sbat învățătorii de la țară, cu clase neîncălzite, cu copii săraci care vin desculți la școală ?

-Hegedus Nandor : :) A fost o sumă neînsemnată...

-De ce nu se pronunță privind optanții ?

-P.H.:În chestiunea optanților (care ar trebui să-i intereseze și pe ei),nu-și dau deloc cu părerea .

..." Am vrea ca dvs.- și nu noi -să spuneți că exproprierea s-a făcut deopotrivă

pentru toți proprietarii , indiferent de naționalitate ;

...că împroprietărirea țăranilor s-a făcut pentru toți țăranii de pe acele moșii , iarăși, indiferent de naționalitate ;

....că tuturor proprietarilor , iarăși, indiferent de naționalitate ,nu li s-au dat bani lichizi , ci bonuri de expropriere

...În sfârșit ,să mai spuneți - tot dvs, nu noi - că țăranii de pe acele moșii n-au bani să satisfacă pretențiile optanților "(Aplauze PNȚ)

-De ce nu se atmosferizează sufletește apropierea ?

Negreșit calea apropierei trebuie preparată sufletește.

"Dacă prin scriitori, prin artiști, prin cugetători, prin ziariști, nu se atmosferizează sufletește apropierea între majoritari și minoritari , dacă nu se atmosferizează în toată țara problema,putința apropierii politice dintre unii și ceilalți va întârzia. "

- Hegedus Nandor :Nu se poate atmosferizare , decît din partea ambelor părți...

- Willer :" Vă rog să-mi permiteți să vă atrag atențiunea că **exemplele dvs. nu sunt prea exacte**, pentru că noi cerem numai un tratament egal.

Probabil știți că la noi, în Ardeal, în regiuni pur maghiare , s-a creat din partea liberalilor , zone culturale pentru învățătorii români care nu vorbesc nici un singur cuvînt unguresc.Și faptul că sunt numiți într-un sat maghiar , unde nici măcar nu au elevi, este îndestulător să capete leafă dublă decît alți învățători. "

În problema agrară, în jud. Ciuc, "bunurile private au fost rase."

"Comunitățile de averi din jud. Severin, au fost luate în întregime ."

- M.Văgăunescu :"Dle coleg, este bine să nu uitați că domnitorul Moldovei, Petru Rares, a stăpînit domeniul întinse și cetăți în Secuimea de care vorbiți, și desigur că cei ce au aplicat reforma agrară în acele ținuturi, și-au adus aminte de acest adevăr istoric. "

- Willer : Nu puteți să afirmați că secuii n-au fost interesați în această chestiune.

Dacă vom ajunge la tratament egal, să fiți siguri că noi vom servi ca apropiere , în primul rînd. Pînă atunci însă, aveți dvs să vă apropiați de noi "

-P.H. : Învățătorii români primesc acel spor pentru că învață l.română pe elevii care nu o stiu de acasă. Dar trebuie să știți(pentru că m-ați provocat), acolo nu au nici unde să doarmă, nici unde să mănînce !(Aplauze PNȚ)

- Willer : dar guv dvs . a promis că va retrage acei învățători care nu funcționează îndestulător.

-P.H. :dar pînă atunci, au dreptul să trăiască, să mănînce...

-De ce nu-i interesează românii maghiarizați ?

-I.Bozdoc (deputat PNȚ de Mureș, județ secuiesc)

" **Guvernul român nu va putea să retragă pe învățătorii români din secuime** , și dvs. nu dezvăluiți adevărul în întregime , relativ la așa-zisa secuime. [...] această secuime este Valea Mirajului,unde în 36 de comune , înainte de 80 de ani, elementul românesc era în majoritate absolută, după statisticile arhivistului Barabas Endre.

În aceste comune, pînă azi, elementul românesc era complect maghiarizat , în urma numeroaselor măsuri pe care le-a luat în timpurile acelea guvernului Statului maghiar.

Locuitorii și-au uitat limba , și-au părăsit religia, în multe părți, prin faimoasa bulă <Christi fideles Graecae >. Și trebuie să fac această afirmare că această regiune , unde avem români, care spun în limba maghiară că sunt Români !

Prin urmare ,Statul român nu poate să retragă pe învățători ." (aplauze PNȚ)

Această chestiune s-a ridicat și la legea bacalaureatului, și P.Haneș a lămurit-o deplin.

El se asociază celor spuse de Haneș, că la Mureș, a avut nenumărate plîngeri ale învățătorilor români privind reaua primire din acele comune. (p. 68-69)

Petre Haneș, I.Bozdoc / '29

18.)Ion Petrovici (PNȚ) , discurs la mesaj, 5 dec.'29

(DAD, Mo. 8 ,șed. din 5 dec.'29, p. 166- 173)

* Fost membru al PP-Averescu; fost ministru al Instrucțiunii publice (1926-1927);

Primit cu vii aplauze de către Parlamentul PNȚ .

Petrovici /'29

▣ Partidul Maghiar .

Hegedus Nandor , în numele minorității maghiare, s-a mărginit la o declarație lapidară. El aduce un omagiu tonului obiectiv și documentării sale.

/ Ca ministru al instrucțiunii (15 iul.'26- 4 iul.'27) el a avut prilejul să cunoască pe mulți domni minoritari, încercînd să le satisfacă cererile.(maghiarilor, germanilor)

-Ioszeff Willer : "Este de datoria mea morală să confirm și din partea colegilor mei , dvs. ca ministru de instrucție , întotdeauna ați tratat chestiunea școlară a minorităților cu un spirit larg și înțelegător.Dar vă rog să confirmați și dvs că , din partea noastră, ați avut atîta simpatie cît și recunoștință pentru această atitudine, și noi niciodată n-am venit cu pretențiuni exagerate , ci am căutat întotdeauna să ne înțelegem ."

- **Petrovici :** Mulțumește lui Willer pentru confirmare.

/Mari rezerve față de concluziile dlui Hegedus

Repetă că el nu are nici o fibră "șovină " în structura sa.Dar are mari rezerve față de concluziile lui Hegedus Nandor, concluzii care**"au fost servite de multă dialectică ,dar de prea puțină psihologie ."**

S-a anunțat că el , la discuții,va trata **"problema minorităților"**.

Vrea să facă 2 precizări prealabile : problema nu poate fi tratată decît într-o conferință.

La Mesaj, se face "polemică politică " , și el nu vrea să-și plaseze o conferință.

Răspunsul îl va da Guvernul.El vorbește în nume personal, nu vrea să angajeze pe nimeni, dar va fi fericit dacă va avea sentimentul adeziunii.

Petrovici / ' 29

-"Inconsecvența" românilor ?!

Hegedus a stăruit mult asupra ideii că **noi,românii , suntem "inconsecvenți" în** tratamentul pe care îl aplicăm astăzi minorităților,față de teza pe care au susținut-o românii încă din sec. XVIII;față de Motiunea de la Alba Iulia ;față de declarațiile făcute de Brătianu în numele țării întregi ș.a.

Cînd a vorbit despre aceste "inconsecvențe" , **a simțit în Cameră "o revoltă stăpînită ."**

Faptul este explicabil.**Ca să faci o asemenea acuzație, trebuie să ai "autoritate" și să fii "ireproșabil de consecvent" .dar consecvență este între pretențiile de acum ale unguurilor, și tratamentul aplicat de ei minorităților ?!**

-Willer :"S-a schimbat ceva,dar **am fi pe deplin mulțumiți cu același tratament cu care am tratat noi pe români "** (**exclamații,ilaritate , laPNȚ**)

-Voce PNȚ : să vă ferească Dumnezeu !

-Iuliu Maniu (președ. Consiliului de Miniștri):"**dle Willer, aș avea o singură rugămintă către d. ministru al instrucțiunii : să nu fi auzit dorința dvs. "**

(**aplauze,ilaritate la PNȚ ; întreruperi laP.Maghiar**)

*Masarik, Cavour,Micksiewicz

-**Petrovici :** să zicem că atît dl Willer, cît și dl.Maniu, sunt " părți interesate".

El citează din cartea lui Massarik " **Europa Nouă** " :< **Statul maghiar, cu violenta sa maghiarizare , este pentru orice cunoscător, cel mai groasnic exemplu de politică de desnaționalizare .** > (p. 50) ; iată ce spunea , la1848 , **Cavour** :<**Curios, poporul maghiar chiar cînd luptă pentru libertatea sa, nu înțelege să lase libertate altora.**>
Iar **Micksiewicz** :<**Monarhia habsburgică se aseamănă foarte mult cu Compania Indiilor Orientale : 2.000 de familii stăpînesc milioane de indigeni .** >

-Ungurii , minoritari de totdeauna în Ardeal

"Dvs ați fost în totdeauna în Statul dvs.milenar, minoritari ." (**aplauze la PNȚ**)

Să admitem că este o " inconsecvență" .Dar este și o mare deosebire ! :

"dvs susțineți această părere fiind o minoritate în Ardealul românesc ;

ai noștri cînd susțineau această părere , erau o majoritate în Ardealul unguuresc. "

(**bravo, aplauze la PNȚ**)

*Hegedus Nador –evreu

-Pamfil Șeicaru (ziarist independent):"Am aflat acum că **dl. Hegedus Nandor este evreu. N-a fost inconsecvent dl. Nandor.Dsa aparține unei nații de milenii impilată, și este firesc ca unguurii , ca populație minoritară, să atace poltica noastră prin delegațiune.**(**ilaritate la PNȚ**)

-România –"stat poliglot" ?!

-**Petrovici** : El se simte totdeauna " izbit " de câte ori maghiarii , vorbind despre Statul român , folosesc expresia <popoarele din România > , <țară poliglotă > , ca pe vremea "manifestelor lui Francisc Iosif " care spuneau <popoarele din monarhia mea > ! " Statul român de astăzi nu are caracterul statului austro-ungar.

-De ce a fost destrămat statul mozaic austro-ungar ?

Pentru ce **Wilson și cu aliații săi** au hotărât să dizolve Statul mozaic austro-ungar ? **Ca să creeze alte state mozaice** ? Dar nu era nici o trebuință; exista un Stat mozaic și cu o tradiție mult mai veche.

Dacă totuși Wilson s-a hotărât să dizolve mozaicul austro-ungar, este **pentru a se crea State de o categorie nouă** , anume State cu caracter național." (p. 170)
(aplauze la PNȚ)

-**Willer** : [...] în tratate , nu este vorba de "autonomia sașilor și secuilor " ?
Petrovici /'29

«Școlile minoritare

...În cadrul Tratatului de la Saint Germain, minoritățile din țara noastră se bucură de destulă libertate; România a fost vizitată de secretarul Ligii Națiunilor, Colban, un norvegian imparțial, care a vizitat școlile minoritare, și s-a declarat mulțumit. ;
...Recunoaște că în legea școlilor minoritare există unele dispoziții care pot indispuce: nu au voie să urmeze școlile maghiare decât cei de naționalitate maghiară (nu și cei cu limba maternă maghiară, de altă naționalitate).

Consideră însă că asta este o " măsură reparatorie " , pentru secole de dezechilibru, cari s-au exercitat în dauna românilor. (aplauze la PNȚ)

-**Willer** : "Nu vreau să tăgăduesc ceva. În procedura istorică s-au maghiarizat familii române, nsă nu trebuie să uitați că s-au romanizat și multe familii maghiare , după cum dovedesc mai multe nume din Transilvania.

Pe cînd Petrovici era ministru, gîndea altfel, și de aceea l-au simpatizat.

-Petrovici : **recunosc că în lege sunt dispoziții care obligă copiii români , care vorbesc maghiara, să urmeze școli românești.** Dar dispoziția s-a aplicat civilizat. Doar nu era să interzică copiilor episcopului Meilath să meargă la școala maghiară, numai pentru că cineva afirmase, că, cu cîteva secole în urmă, trăise un român cu numele de "Mai Lat " ! (p. 171) (ilaritate la PNȚ)

I. Petrovici /'29

19.) Teodor Iacobescu (PNȚ, Basarabia), 9 dec. 1929

Țărănist, deputat Cetatea Albă. (DAD, MO. 9, șed. din 9 dec. '29, p. 188- 191)

[LD: Sfînta mînie țărănistă ia forme antinaționale. Foarte radical, foarte drastic cu PNL, foarte drastic cu seria de miniștri ai Învățămîntului. Mau dur decât minoritarii !]

«Să se aducă Legea minorităților!

Să se aducă cît mai curînd Legea pentru recunoașterea drepturilor minorităților.

Spre deosebire de PNL PNȚ nu trebuie să cadă în greșala de a socoti că "prin asupriri, că prin silnicie , vom putea cîștiga, nu iubirea dar cel puțin respectul acestor minorități."

/"Guvernul este dator să le acorde acestor minoritari dreptul de a-și avea înșcolile lor

limba lor maternă." [L.D: dar o aveau deja !]

/ "[...] prin politica de opresiune împotriva minorităților, prin politica aceasta de meschină ipocrizie practică de miniștrii de instrucție din trecut , nu ajungem la rezultatul dorit." (p. 190)

Iacobescu /'29

20.) N. Polizu-Micșunești (PNȚ), concluzii la mesaj, 13 dec. '29

Deputat de Dorohoi. (DAD, MO, 13, șed. din 13 dec. '29, p. 286- 301)

[L.D: discursul integral xerox.În calculator , dispersat problematic.Titlurile, sublinierile, parantezele,imi aparțin .

Polizu/'29

▣Atacul minorităților.

/ O caracteristică a dezbaterilor la mesaj din cea de a II-a sesiune (1929/1930) a primei legislaturi PNȚ , au constituit-o atacurile pe chestiunile ce lipseau din Mesaj și Adresa de Răspunsul la mesaj, **adică "datoriile", "promisiunile" guvernului Maniu.**

-Lipsa anunțării legii minorităților

"Focul" a fost deschis de minoritățile etnice, pentru că lipsea anunțarea Statutului pentru minorități.

În bună logică, atacurile,mai mult "processe de intenții" , nu ar merita un răspuns. Dar el consideră necesar ,avînd în vedere importanța problemei, să se ocupe și de aceste atacuri, deoarece **ele s-au făcut deosebit de documentat și abil,**și au cuprins **unele teze tendențioase care trebuiesc clarificate.**

-Sensibilizarea străinătății

Pentru că scopul urmărit a fost nu numai de a convinge Parlamentul și Guvernul României, ci **"tendența era dincolo de Parlamentul și hotarele acestei țări,** să se audă bine și lămurit **că situațiunea ce se face minorităților din Țara Românească nu concordă cu postulatele umanitare , care au determinat încheierea păcii de la Trianon."** Această afirmație tendențioasă nu trebuia să rămînă fără răspuns.

-Echivocul și jelanian legate de aplicarea Hot.de la Alba Iulia

Această chestiune mai trebuie lămurită și pentru că **" trebuie să se isprăvească odată cu echivocul ce se tot încearcă a se arunca asupra felului cum noi înțelegem aplicarea pactului de la Alba Iulia."**

Și trebuie **"să se termine odată cu această continuă jelanie a minorităților"** că România **"nu respectă obligațiunile luate prin pactul de la Alba Iulia."** (p. 286) Polizu /'29

▣ Argumentarea maghiară: abilă și ingrată.

[LD :am satisfacția de a-mi fi confirmate toate impresiile anterioare pe care mi le-a trezit discursul lui Hegedus Nandor.Mă mir doar de ce acest răspuns substanțial a fost dat de un "țărănist" regățean și nu de un "național" ardelean.

Parcurgînd atâtea și atâtea documente ,atâtea și atâtea episoade , m-am molipsit și eu de suspiciunile din epocă Polizu –Micșunești nu trecea drept un lider "vedetă",dar eu **găsesc competența sa istorico-politică deosebită.]**

Tezele au fos prezentate cu multă **documentare,** cu multă **abilitate,**cu mult **talent,**cu cît erau **foarte ingrate** (Cu cîtă abilitate s-a vorbit de Memorandum, de conținutul , de ideile lui generoase, dar "s-a ferit grozav să vorbească de procesul Memorandum-ului " !)

! Pactul ca un "suplex libellum magyarorum" !

1.Pactul de la Alba Iulia prezentat ca un **"punct terminal al unor revendicări seculare,** care își au obîrșia în *Suplex libellum Valachorum* din 1794, se găsesc apoi în **cerințele Adunării Naționale din mai 1848,**revine din nou în toate **luptele frunțașilor ardeleni , de la 1849 pînă la 1867,** se manifestă cu aceeași tărie în **Adunarea Națională de la Sibiu, din 1881** și, în final, apare cu aceeași tărie în **parlamentul ungar din 1914 ,** prin moțiunea dlui Mihaly.

"Cu alte cuvinte,un fel de **"magna carta" al minorităților,** în general,un fel de **" suplex libellum magyarorum "de origine românească" !**

! Pactul ca un postulat al Tratatului de la Trianon !

2.Pactul de la Alba Iulia ar corespunde și **"postulatelor internaționale cari au detrminat încheierea păcii în general, și deci și încheierea păcii de la Trianon. "**

3 . În pofida divergențelor dintre partide pe această problemă, în perioada 1918-1920 a existat un deplin acord între partide privind consacrarea pactului de la Alba Iulia.

4.Deși Legea 44 din1868 (legea naționalităților) nu a fost aplicată cu strictețe, România

nu ar trebui să adopte aceeași atitudine, față de minoritățile din România Mare.
Polizu / '29

! România-stat poliglot !

[LD:trebuie avut în vedere nu numai procentul de 25 % minoritari ci faptul că acestea erau în număr de 14 ,din care cea mai numeroasă era cea maghiară cu 7 %]

I.România- "stat poliglot".Este , desigur, un **lapsus de ordin demografic**,a afirma asta despre un **stat cu 75% majoritaritari români și 25 %minorități** de altă limbă.

În Ungaria veche, proporția era de 50 %, și se susținea că este "stat național unitar " .

!Trianonul condiționat de tratamentul minorităților!

II.Trianonul- "condiționat" de tratamentul minorităților.**Singura controversă** și ezitare la Trianon a fost **în legătură cu Tratatul României din 1916**, dacă trebuia respectat ad litteram sau modificat, avînd în vedere și revendicarea Basarabiei .

Niciodată nu s-a făcut vreo corelațiune între hotarele convenite României și drepturile ce urmau a fi acordate minorităților.

III.Pacea - neimposă cu "sabia". Aliații nu au vrut să ducă pînă la extrem consecințele victoriei lor, nu au impus pacea la Berlin,Viena și Pesta,cum puteau s-o facă.

Dar victoria este cert, s-a făcut cu sabia, și ceea ce a urmat au fost dovezi de umanism.
(p. 286-287)

Polizu /'29

«Voicu Nițescu :precizări ministeriale

[LD:parcă neconvenindu-i argumentele "regățeanului"Polizu,"ardeleanul" Voicu Nițescu (este adevărat, ministru de stat) intrevine ,nu atât pentru a lămuri chestiunile, cât , mai ales, pentru a preciza că guvernul ajuns la putere are la baza programului Hotărârea de la Alba Iulia.Pe care etc etc etc.]

-Ungurii nu și-au dat consimțămîntul la Alba Iulia

-Polizu Micșunești :Din p.d.v. juridic (teza maghiară), este consimțămîntul unor "părți" . Cînd, cu ce ocazie,ungurii au dat consimțămîntul lor la acest "pact" ?

-Ioszeff Willer:să spună dl.Cicio-Pop dacă a fost vreo posibilitate pentru unguri să meargă la Alba Iulia.Adunarea a fost convocată numai pentru români.

Să spună d.ministru Nițescu,maghiarimea nu a fost chemată.

-Ungurii nu doreau desființarea statului anacronic

-Voicu Nițescu (ministru de stat) :**Totul se leagă de cele14 puncte ale lui Wilson.**

C.N.R.(Arad)a hotărît o adunare care să se rotească **în sensul celor 14 puncte**;

La Alba Iulia a venit "**lumea românească**" **pentucă ea voia autodeterminarea.**

Ungurii nu doreau aplicarea principiilor wilsoniene,nu voiau desființarea statului anacronic maghiar ; au făcut mari presiuni pentru ca lumea să nu ajungă la Alba Iulia,cu ajutorul "gărzilor naționale". Cu toate piedicile, Români au ajuns.

-Francisc Laar : Fiecare stat a avut "gărzi naționale" ;proclamația lansată de români pentru Alba Iulia a ajuns numai la români, nu și la unguri;

-Ioszeff Willer: Dar au fost trenuri speciale, dle ministru ! "

-A fost o declarație de independență și unire , nu un contract

Voicu Nițescu :populația ungurească și conducătorii săi **au avut absolută cunoștință de adunarea de la Alba Iulia**,și a făcut orice ca **să împiedice și pe români** să meargă acolo." Trebuie însă să știți că **hotărîrea de la Alba Iulia n-a fost un contract**, și de aceea rog pe d.orator [...] să nu mai folosească cuvîntul pact pentru hotărîrea de la Alba Iulia."

-Francisc Laar : "Este o obligațiune morală ."

-Voicu Nițescu : " Hotărîrea de la Alba Iulia **n-a fost un contract, ci o declarațiune solemnă a poporului românesc** din Transilvania și Banat, prin care își declară **independența lui și cere unirea cu România Veche, cu Ragatul Român.**" [...]

-A formulat"strigări" pentru minorități

Ajuns în puțință să-și declare libertatea lui, și să-și afirme această libertate,

era firesc ca să o acorde - conformându-se spiritului de toleranță - și celorlalte neamuri care deveneau minoritare."(aplauze PNȚ)

"Această hotărîre și această declarațiune a poporului românesc, prin guvernul care este astăzi la cîrma țării [L.D.:și cu acest prilej, delimitare ! păcat!]înțelege să-și respecte aceste strigări pe care le-a făcut la Alba Iulia, față de minorități. Depinde de vreme și de atmosfera convenită - cum a spus așa de frumos d. Petrovici - ca și aceste hotărîri să le traducă în realitate." (aplauze prelungite la PNȚ)

-Ioszeff Willer: "[...] țin să accentuez, încă o dată, [...] că **pentru noi, maghiarii, a fost o imposibilitate să luăm parte la adunarea de la Alba Iulia.**

În ce privește gărzile și garda națională maghiară și garda națională română, au fost chemate pentru a susține ordinea publică, și în acest scop au fost încurajate de guvernul Karoly cu cîte 10 milioane coroane."

Viorel Tilea: "**Noi recunoaștem imposibilitatea d-voastră** sufltească de a participa la Alba Iulia, la Adunarea Națională de la 1 decembrie 1918 ; **o recunoaștem, pentru că dvs aveți să lichidați o tragedie.** Nu înțelegem, însă, **de ce n-ați fi putut adera ulterior, cum a făcut-o poporul sășesc,** la 8 ianuarie 1919, la hotărîrile de la Alba Iulia și la unirea cu România.**Aceasta n-o putem înțelege! "** (aplauze prelungite la PNȚ)

☞**Polizu Micșunești: continuă :**

Polizu- Micșunești / 29 -reluare discurs-

După răspunsul ministrului și ardeleanului Voicu Nițescu (cerut de Willer), el adaugă că **"noi, aceștia din Vechiul Regat , să vă spunem ce ne-a îndurerat pe noi, în ziua de 1 decembrie,** din p.d.v. al atitudinii d-voastră.

***Ion Arion –ultimul mucenic al cauzei românești**

N-ați fost la Alba Iulia, este exact; dar ați trimis **o carte de vizită** :ați trimis **trupul neînsuflețit al săteanului Ion Arion** care în **gara Teiuș** a fost împușcat pe scara vagonului de jandarmii unguri ,pentru că **a îndrăznit cel dintîiu,** să desfășoare **steagul tricolor al Ardealului strigînd : <Trăiască România Mare>**.

(aplauze prelungite, bravo, la PNȚ)

Aceasta a fost -în lipsă de invitații - cartea de vizită pe care ați trimis-o!

Și atunci flăcării care au văzut pe tovarășul său căzînd [...] -au ridicat și l-au dus **în biserica de la Alba Iulia** , și l-au pus înaintea altarului ca pe **ultimul mucenic al marelui cauze românești** care izbîndea în acea sublimă clipă!" (aplauze la PNȚ)

☞**Contra-rgumentarea românească**

-Polizu Micșunești:"Va să zică nu vă puteți pune pe tărîmul juridic [...] cînd ați vrut să faceți din problema de la Alba Iulia o problemă juridică, nu erați în măsură ,mai întîi pentru că nu ați consimțit la aceasta ...

Ioszeff Willer: "**Fiindcă nu ați așteptat tratativele de pace**" (p. 288-290)

-Hotărîrea = declarație de principii

Hotărîrea de la Alba Iulia este "**o declarație de principii,** subordonată unor contingențe și imponderabili de ordine morală, psihologică și socială, declarațiune care **nu poate fi realizată decît în funcție de factorul timp.** Este o mare erezie - să-mi dați voie să vă spun -să credeți că proclamația dela Alba Iulia, cu toate drepturile cari s-au dat minoritarilor -putea să intre în funcțiune în mod automat, a doua zi după ce a fost făcută."

***Principiile rev.franceze – declarații de principii**

"Nici rev. franceză cu deviza sa de **<libertate, egalitate, fraternitate>** nu a fost realizată automat. **Abia după un secol,** avem parte de "**Puțină libertate ,mai deloc egalitate și nici o fraternitate !**" Ideologii sec.XVIII, "**aprioriștii**", credeau că dacă se pune în Constituție...Art.1. "**Toți francezii sunt egali**" ; art.2."**Toți francezii sunt fericiți**", acest lucru este suficient.**Taine** a criticat cu rigurozitate **spiritul generalizator pripit.**

-Principiile Hotărîrii se vor aplica gradat

"Cam acolo se reduce și formula dvs.. Ați vrea să se interpreteze hotărîrea de la Alba Iulia, în felul acesta :<art.1. **Toți minoritarii sunt egali cu majoritarii ;art.2 Toți minoritarii sunt fericiți!** >**Aceasta nu se poate.** Această **eroare de interpretare** n-o poate face un sociolog sau un om politic , ori un om de bună credință [...] înțeleg bună credință

doctrinară [...]este nevoie de factorul timp pentru realizarea acestor contingente de ordine morală, psihologică și socială; **timpul este acela care determină aplicarea hotărârii de la Alba Iulia**, așa cum doriți dvs" Chiar d.Hegedus cita pe Goldiș ,care , prezentându-i Regelui Ferdinand Declarația de unire,i-a spus:<**aceste hotărâri se vor aplica gradat.**>(p. 290)
Polizu-Micșunești /'29

▣ Factori istorico- psiho-morali

[L.D: atenție ! este f greu de urmărit, avînd în vedere dese intervenții ale deputaților maghiari, care , parcă și-au propus astfel, să devieze discuțiile, să le conturbe, să nu se înțeleagă cu claritate poziția românilor.Polemicile, au însă darul de a oglindi "atmosfera" parlamentară,agresivitatea trufașă a ungarilor, stadiul "ireconcilierii " surde ,tributul plătit "relaxării" democratice pe care PNTJ , mai ales ardelenii, voiau să o imprime relațiilor cu minoritățile, mai ales cu cea maghiară.De aceea le reproduc.]

...Uitarea trecutului !

...D.Hegedus a spus că prima condiție pentru aplicarea Hotărârii,este să uităm trecutul. **"Să uităm trecutul!** Recunosc că trebuie să facem acest lucru, dar trebuie să recunoașteți și dvs, că ne **trebuie un efort supraomnesc ca să uităm acest trecut**,atunci cînd este vorba să vă acordăm drepturi largi dvs!

Dar o vom face ;și pentru ce ?**Pentru a da dovadă**, cum foarte bine spunea distinsul nostru coleg Petrovici, **de generozitate**. [...] pentru ca să justificăm că aici , la gurile Dunării , există **valahi,cari pot să dea dovadă de civilizație** ,mai mult decît alții ,care se prevalează de o civilizație milenară .(aplauze la PNTJ) Și o vom face dlor. Vom uita,deci, trecutul , dar prezentul ? " (p. 290)

...Dar Ungaria prezentă ?

Minoritatea română din Ungaria.Clarvăzătorii unguri leagă drepturile ungarilor din România,de drepturile acordate românilor din Ungaria.

...**Deputatul Knoller** ,într-o veritabilă șarjă care **critica felul cum sunt tratate minoritățile**, mai ales români, spunea **în Parlamentul maghiar** (13 nov.'25) :
< **Pentru ca să ameliorăm situațiunea fraților noștri din Statele succesoriale , este necesar ca și noi să facem ceva pentru minoritățile noastre.**>

...Minoritatea română din Ungaria

"Nu veți putea să ne cereți să luăm aceeași atitudine supraomenească ,ca **noi să împingem generozitatea pînă acolo încît să lăsăm pe frații noștri din Ungaria să fie martirizați** [...] **să lăsăm frații noștri de acolo** , nu molestați, dar martirizați din p.d.v administrativ și astăzi, pe cînd noi aici să acordăm minorităților ungare , tratamentul cel mai liberal! "(Willer întrerupe...se miră...)

"Îmi pare bine că vă miră;[...] vă voi cita documente.Vă voi demonstra că din p.d.v. al școlii și bisericii **puneți pe românii din Ungaria într-o inferioritate de așa natură** , încît tindeți cu orice preț , chiar astăzi ,sub imperiul postulatelor wilsoniene ,la **desnaționalizarea lor**,atunci vă întreb ,cum veți putea susține că declarația de la Alba Iulia poate să fie rezolvită în spiritul larg al postulatelor ? " (aplauze prelungite la PNTJ)

...**Spunea dăunăzi dl.Willer că s-ar mulțumi cu tratament similar !** Iar Maniu i-a răspuns cu amară înțelepciune că ar dori ca ministrul învățămîntului să nu-i fi auzit sugestia..."**Este oare astăzi un rai pentru românii din Ungaria , în tratamentul ce li se face din p.d.v. al administrației , al drepturilor cetățenești , al bisericii și școlii?"**
[- urmează exemplele -]

...12 martie 1921, com.Pocsaj: nuntă de români.Mihai Szilagy,Petre Bălaș, Petru Cal, Ion Mureșianu, ș.a.S-au cîntat și cîntece românești.Nuntașii au fost întrerupți de jandarmi, **arestați, crunt bătuți,capete sparte cu patul puști** (deputații maghiari întrerup,cu remarci că era în 1921,că asemenea cazuri au și ei)

...La Beretty -Ușfalu, **nuntașii români au fost dați în judecată pentru "conspirație contra siguranței Statului "** și condamnați la 3 luni de închisoare!

S-a întîmplat așa ceva în România ?!

...Familia lui Silviu Marcu ,cîrciumar în com.Cenadul-Unguresc (aproape absolut românească) : toți membrii familiei au fost **bătuți în repetate rînduri de jandarmi** ; li s-a luat licența de vînzare a băuturilor alcoolice; **li s-a rechiziționat casa** pentru un

detașament de jandarmi ; tînărul Ion Marcu, în 1923, **a fost închis 3 ani pentru că ar fi strigat , în 1919, <trăiască România Mare!>** (p. 291)

-Ioszeff Willer: "Cine ar îndrăzni în țara românească să strige < trăiască Ungaria !> ? El nu s-a referit la Ungaria actuală, ci la Ungaria istorică, din trecut, în care românii erau "bogați și înstăriți" .

Losif Willer, polemică cu ardelenii

-Voicu Nițescu : "Eu ,care am fost în temnița ungară la Seghedin, credeți că pot afirma ceea ce spuneți dvs ? (aplauze PNȚ) Pentru Dumnezeu ! Dar eu am fost trimis în fața Curților cu jurați de la Cluj și de la Oradea Mare, și ambele m-au condamnat . Era de ajuns ca un ziarist român să fie trimis în fața unei Curți cu jurați , pentru că , de la început și fără apărare să fie sigur condamnat și trimis la închisoare ." (Aplauze la PNȚ)

-Temnițele maghiare?-Nu cum spun d-lor !

-Ioszeff Willer: "Am auzit de atîtea ori vorbindu-se despre temnițele ungare.

Să nu vă închipuiți că aceste temnițe, despre care vorbesc d-lor, ar fi, de exemplu ca închisoare Văcărești sau Tîrgu Ocna.

Am fost și eu de trei ori, pe vremuri, în aceste închisori din cauza unor dueluri și să nu vă închipuiți că sunt așa de grozave cum spun d-nealor. [...]

Eu am spus că poporul român, sub stăpînirea ungară, era bogat și înstărit, și nu contest că politicește au avut foarte multe dorinți cari nu li s-au satisfăcut; însă populația maghiară [din România] s-a ruinat prin reforma agrară și prin alte multe tratamente.

-Nu mă ocup de Ungaria !

[...] iar în ce privește Ungaria de astăzi, despre dînsa nu mă ocup."

Voicu Nițescu : "Mă simt dator ca imediat să ridic protestul meu cel mai hotărît împotriva afirmațiunilor pe care le-a făcut d. secretar general al partidului maghiar . (aplauze la PNȚ) D-sa vrea să compare temnițele pentru duelurile d-sale, cu temnițele în care au fost înfundați sute și mii de români ! O sută de ani de temniță , la Seghedin, Vaș și Cluj O sută de ani de temniță fac la un loc toate condamnările date pentru români de tribunalele maghiare.[...] și au plătit amenzi de mii de fiorini aur. Aceste temnițe n-au fost locuri de distracție, pentru cărturarii și luptătorii noștri naționali, ci temnițe de osîndă." (aplauze la PNȚ)

-Ioszeff Willer: "Am fost în aceeași cameră." (cere iar cuvîntul)

-C.Angelescu (vicepreșed. Camerei) : "După ce ați făcut în Camera română apologia temniței ungurești, nu mai puteți avea acum cuvîntul."

Polizu-Micșunești : :) Willer a ajuns la concluzia că martirii cauzei naționale din Ardeal, aproape regretă astăzi, "fotoliile ministeriale greu de suportat ", față de "temnițele confortabile din Ungaria" ! (mare ilaritate, aplauze la PNȚ)

-Ioszeff Willer: "Ați permite o agitațiune în contra statului român ,cum a fost aceea pe care au dus-o cei trimiși în temnițe ?"

-Virgil Solomon: Altădată d-voastră ne trimiteați să facem politică în "țara românească" ! Dar dacă am fi îndrăznit atunci, în vechea Ungarie, să ne ocupăm de țara românească, am fi fost trimiși în pușcărie!" (aplauze la PNȚ)

Voicu Nițescu : Mai deunăzi "Brassoii Lapok" reproșă primăriei din Brașov că a dat unei străzi numele lui Axente Severu, tovarășul de luptă a lui Avram Iancu, ca o "provocațiune" la adresa poporului unguresc ! Cu toate acestea, parchetul nu a pedepsit respectiva gazetă, pentru că înțelege să fie tolerant.

-M.Ralea : Dl deputat Willer se bucură de un regim de privilegiu în Camera română; vă rugăm , însă, dle președinte, să luați măsură ca să nu mai faceți astfel de întreruperi (p. 292)

-C.Angelescu (vicepreșed. Camerei) : dle deputat Willer, față de atîtea întreruperi, trebuie să vă amintesc că și d. deputat Polizu-Micșunești are dreptul să mai vorbească în discursul pe care îl ține." (mare ilaritate, aplauze la PNȚ)

Polizu -Micșunești /'29

...Românii din Ungaria.-continuare -

-În Ungaria nu există nici o școală confesională românească ;în școlile de stat nu se face, nici facultativ, vreo oră de l.română ;

-Nepuținnd face față impozitelor, **mulți români de la granița de vest al Ungariei, au plecat în pustă și s-au angajat servitori la conții din Pustă, iar copiii lor învață la școlile ungurești.**

Ex. la școala nr.2 din Pusta-Elek-Lokoshaza, pe anul școlar '27/'28, **din 29 elevi, 17 sunt români, 9 șvabi, 3 unguri. Se învață doar în l. maghiară.** Români rămân analfabeți. La aceeași școală, **la clasele de adulți, sunt 11 elevi, din care 10 români. Nici o vorbă românească.** Elevilor li s-a maghiarizat și numele : Buțan a devenit Boieczan ; Nedrea a devenit Nedro; Gavrileş a devenit Greveletye etc. (p. 293-294)

...În Ungaria, bisericile românești, care ar trebui să se mai bucure de statutul șagunian, sunt **24 de parohii românești** .La ele, **mai sunt 9 preoți români.** Femeile românce, după ce nasc, așteaptă să crească păpușoiul pentru ca , pe furiș, să treacă granița să-și boteze copiii.

-Ioszeff Willer: De ce nu trimiteți preoți ?

-Polizu-Micșunești : pentru că ,deși **Tratatul de la Trianon a dat libertate pentru optare,** românii nu trec în Ungaria ca să devină "iloți" în Pustă, sau să fie judecați de "trădare de neam" ,pentru condițiile Trianonului.

(Polizu citește din discursul aceluși deputat Knoller care critica , în 1925, politica minoritară a guvernului maghiar) (p. 294-295)

Polizu-Micșunești /'29

«Polizu-Micșunești: Statutul pentru minorități.

Luând ca **punct de plecare declarațiile de la Alba Iulia**

[LD: **Atenție ! de ce ? Nici o vorbă despre Constituția României ! Nici tratatele de pace! Nici ceea ce s-a făcut deja, în ultimii 10 ani ! Totul de la zero !**]

-Statutul minorităților va trebui legiferat

Statutul minorităților va trebui "să rezolve în materie administrativă, școlară și bisericească, un maximum de libertăți, în raport cu stadiul de adaptare al acestor minorități, la ideea de Stat unitar național român."(aplauze la PNȚ)

-Nu se poate aplica Declarația de la Alba Iulia

"În afară de această soluție, **nu se poate o aplicare a declarațiilor de la Alba Iulia.**" Altfel, s-ar crea "mici bastioane iredentiste " în "**fortăreața românismului**" ,care este România Mare;**s-ar contraveni postulatelor umanitariste ale armoniei între popoare ; când sufletul minoritar va merge mai mult spre București, decât aiurea, "atunci și declarațiile din pactul sufletesc de la Alba Iulia vor fi realizabile integral."**

"**Vom fi față de dvs , cum vi s-a spus, generoși, dar nu putem merge cu generozitatea pînă la compromiterea celor mai esențiale interese ale României Mari și unitare. "**

(p. 296)(Aplauze la PNȚ)

Polizu-Micșunești/Voicu Nițescu/Tilea/Willer / '29

21.) dr. Iacob Pistiner, (PSD, deputat Cernăuți), discurs la mesaj, 27 nov.'29

(DAD, MO 4, șed. din 27 nov.'29, p 43- 51)

Pistiner /dec'29

/Discriminări față de minorități.

/ De ce nu s-au înființat **școlile minoritare publice ?** Și , dintr-un buget de 5 miliarde , s-au dat **25 milioane subvenție pentru școlile minoritare particulare.**

/De altfel, Mesajul nu cuprinde **nimic despre legea pentru minorități.**

/Nu este anunțată **legea cetățeniei** (există zeci de mii de oameni fără cetățenie) ;

/Există și **discriminări** :interzicerea **vînzării pulberii** la minorități ; interzicerea **minoritarilor în birourile căzărnilor** ;interzicerea **purtării armelor** în unele unități .

(p. 49)

Pistiner/'29

22.) Iosif Jumanca (PSD) , discurs la mesaj, 11 dec.'29

(DAD. MO 11, șed. din 11 dec.'29. p. 228-238)

[Discurs integral xeroxat.În computer, dispersat problematic]

Jumanca/ dec.'29

▣P.d.v. social-democrat privind minoritățile

/ :) În Răspunsul la mesaj, nu se amintește **nimic despre problema minorităților**.

El vrea să prezinte p.d.v. al PSD în problemă.

D-Hegedus a spus f. simplu :problema trebuie să se rezolve , nu numai pentru că este obligată prin tratatul de pace, ci și din motive morale, **pentru ceea ce se promisese la Alba Iulia.**

/ Alba Iulia = piatra de hotar a unirii

/Rezoluția = legământ sfânt

Dacă Adunarea de la Alba Iulia a fost **piatra de hotar a unirii**,Rezoluția adunării a fost **"un legământ sfânt** al acelora care au adoptat-o, pentru apărarea principiilor înscrise în ea."(aplauze la PSD)

Dacă mai târziu ,PNR n-a avut posibilitatea să realizeze angajamentele ce și le-a luat la Alba Iulia, nimeni nu-i poate imputa acest lucru.

/PNR , ajuns la guvern,pe baza principiilor Albei Iulii

/"Astăzi însă, când **sunteți la guvern** , când ați ajuns **bazați pe principiile proclamate pe Cîmpia de la Alba Iulia**, să țineți în mîinile d-voastre frînele țării întregi, cred că a sosit momentul **să purcedeti și la rezolvarea problemei minorităților**, conform principiilor adoptate la Adunarea de la Alba Iulia." (aplauze la PSD)

/"**Pilda feudalilor unguri de odinioară** , nu trebuie să fie urmată de dvs. Această pildă nu trebuie să vă servească decît ca **un model înspăimîntător** care arată la ce poate duce **o politică xenofobă și de asuprire a minorităților**. [...]

/Guvernul trebuie să facă legea minorităților

"De aceea cred că **datoria guvernului actual** este ca ,deși nu și-a luat acest angajament,prin mesaj, în actuala sesiune **să realizeze legea minorităților**, prin care să reglementeze drepturile ce aceste minorități le au, și să le asigure, acolo unde trăesc în masse compacte, o autonomie culturală."(aplauze la PSD) (p. 238)
Iosif Jumanca / dec'29

23.)Lotar Rădăceanu (PSD), discurs la mesaj,16 dec.'29

(DAD, MO.14, ședința din 16 dec.'29, p. 325-331)

[L.D.discursul integral xeroxat.In calculator,dispersatproblematic

Ultimul orator social-democrat,la mesaj ;dupa toate discursurile, disputele si polemicile PNȚ-PSD; după "provocarea" lansată de PetreAndrei]

/Drepturile pentru minorități= criteriu democratic

"Dar un **criteriu din cel mai important și decisiv al democrației** este fără îndoială **problema minorităților**.Și aici constatăm că **nu s-a făcut nimic pentru rezolvarea ei**.

-Instrucție,justiție, administrație –în limba lor

"Noi cerem ca **minoritățile naționale în România** , unde există minorități cari locuesc în masse compacte ,trebuie **să primească de la Stat dreptul de a fi instruite , judecate și administrate în limba lor** .(aplauze PSD)

Nu rezultă asta numai din diversele programe, nu rezultă numai din rezoluția de la Alba Iulia sau din tratatele de pace , ci rezultă din considerațiunea că **un Stat care vrea să fie democratic ,nu poate să tăgăduiască cetățenilor lui , dreptul cel mai elementar** de a se folosi de limba lor în toate relațiunile lor cele mai importante de viață " (aplauze PSD)

/Învățămîntul minoritar

-Rădăceanu: Nici astăzi **nu există un învățămînt pentru minorități** , doar cel confesional...

-Augustin Popa: "Statul a făcut școli în regiunile cu populație minoritară ,oriunde i s-a cerut."

-Pistiner: "Nu s-au făcut deloc.

-Augustin Popa: "Dar nu vor să-și de copiii la școlile de stat."

-Iosipescu-Grecul : "La Viena sunt 400.000 de cehi.Viena are o administrație socialistă.

S-au făcut acolo școli pentru minorități ?"

-Pistiner: Sunt, sunt .S-au făcut și pentru cei câțiva croați câți sunt acolo.(p. 327)
Rădăceanu / Petre Andrei / N.Costăchescu / dec.'29

▣**Rădăceanu,Petre Andrei,Cădere ,Costăchescu**

▣**Antisemitism.**

[LD: vezi pe larg la fișier antisemitism]

"Fiind vorba de minorități, dați-mi voie să spun câteva cuvinte de critică în legătură cu **atitudinea guvernului față de ultimele tulburări studențești** și mai ales față de **Congresul de la Craiova.**

/Congresul studențesc de la Craiova

"Chestiunea este că acest congres **n-a fost un congres studențesc cu caracter profesional.Realitatea** ne-a dovedit că a fost **un congres al studenților antisemiți**, la care s-au discutat **revendicările antisemite** .Poate guvernul să tăgăduiască că a cunoscut acest caracter al congresului? Desigur că nu.

Noi nu vom cere ca guvernul să interzică studenților libertatea de manifestare a credințelor lor, căci **fiecare cetățean are dreptul să-și manifeste părerile ,dar noi cerem guvernului**, prin atitudinea lui , pe față sau tacită, **să nu dea impresiunea că este solidar cu studenții și cu atitudinea lor antisemită."**

- Victor Cădere: "Di ministru al Instrucțiunii a răspuns foarte clar în această chestiune."

-Rădăceanu : "**Acest congres a avut caracter politic,ostil unei categorii din populația țării**, față de care **guvernul trebuie să aibă o egală atențiune.**

Prin urmare, acest congres **nu trebuia să aibă nici un fel sprijinul oficialității**,nici mai ales, **salutul ei entuziast.**

...Cînd a vorbit de la această tribună, **un domn deputat maghiar** , el a întrebat **dacă guvernul se solidarizează** sau nu cu ceea ce s-a vorbit acolo și cu ceea ce cer și predică **studenții antisemiți.**

Nu avem acest răspuns.; sperăm să fie negativ, dar nu-l avem pînă acum.Și atunci, desigur că și aici **este o lacună mare în această democrație clădită după puterile PNT**, cum a afirmat d. prof.Andrei..."

- Petre Andrei : "Nu am spus după puterile noastre,ci atît cît omenește era posibil în țara românească.**Puterile PNT depășesc ceea ce se poate azi realiza ."**

- Rădăceanu : "Dar aici **puteți să aveți o atitudine democrată**, **dacă vroiți aceasta în mod cinstit.** Eu spun că trebuie să se privească **acest congres ca o chestiune particulară a studenților**, în care nu se putea amesteca guvernul , și atunci nimeni nu l-ar fi putut acuza că s-a solidarizat cu ei."

-Victor Cădere :" **Suntem un Stat național"**

-Rădăceanu : "Dar ce are asta a face cu ceea ce spun eu ?"

-Victor Cădere: "Are, pentrucă **studențimea este naționalistă**, iar **muncitorimea internaționalistă."**

- Petre Andrei : **D.ministru** [Costăchescu] a făcut câteva constatări; dvs trebuie să știți câteva chestiuni din trecut .D.ministru al Instrucțiunii este și **profesor universitar la Iași**.Atitudinea pe care d-sa a avut-o totdeauna în mișcările studențești este cunoscută de toți profesorii și de toată populația Iașului,**d-sa nu a încurajat niciodată dezordinea și neregulele** , ci din contră a dat totdeauna imboldul ca **legea să se respecte** , iar **studenții să nu se dedea la acte** cari ar fi de natură să arunce **discreditul** asupra întregului corp studențesc.(**aplauze la PNT**)

Este un trecut pe care d-sa nu l-a desmințit.Noi am luat pildă de la d. prof.Costăchescu .Deci **obiecțiunea dvs cade** în fața acestui trecut ,pe care îl reprezintă d-sa(**aplauze prelungite la PNT**)

- Rădăceanu : " Eu n-am susținut contrariul.**Eu am caracterizat un congres și atitudinea guvernului față de el."**

- **Petre Andrei** : "În cazul de față ,d.ministru al Instrucției era cel mai indicat și a procedat cu cea mai mare prudență, fiindcă altfel s-ar fi ajuns la cine știe ce dezordine"

- **Rădăceanu** : "Atunci cu regret trebuie să constat că a avut o concepție greșită , fiindcă un congres antisemit nu putea să aibă sprijinul oficialității"

- **N.Costăchescu** : "Dacă printre studenții noștri ar fi un grup socialist și mâine ar veni să-mi ceară **autorizarea pentru un congres** agresiv sau fără caracter agresiv, **vă asigur** ,dle Rădăceanu, că în sistemul nostru democratic pe care dvs îl criticați, **le-am permite manifestarea** cu singura **condițiune:să nu tulbure liniștea și ordinea în țară.**" (aplauze prelungite la PNT)

- **Rădăceanu** : "Nimeni nu v-a criticat că ați permis acest congres.

Critica mea se îndreaptă împotriva sprijinului oficial pe care l-ați dat ." (p. 328)

Rădăceanu / dec.'29

24.) Pamfil Șeicaru , discurs la mesaj,10 dec.1929

(ziarist independent, pe lista PNT , deputat de Dolj),

(DAD, MO.10 , șed. din 10 dec.'29, p 202-209)

[L.D. Discursul integral, xeroxat ; în calculator, selectat și dispersat problematic.

În prima sesiune('28/ '29) nu cred că a vorbit la mesaj; a avut doar intervenții ;

Ține un discurs coerent, documentat,ușor detașat, "**neutru**" dar loial PNT , care (culmea !)**stirnește reacții de "sensibilitate" la majoritari** ,reacții de respingere la adversari.Dar Șeicaru s-a străduit să explice câteva aspecte delicate din politica guvernului Maniu, să evidențieze "circumstanțele atenuante" ale eșecurilor.

Șeicaru / dec.'29

/Nemulțumirile minoritarilor

O altă grupare nemulțumită de politica guvernului a fost aceea a minorităților, mai ales cea maghiară.

-Ungurii...

"În fața ei este bine să nu ne facem iluzii ;credeți d-voastră că **poate să existe un singur ungar care să socotească definitivă o sentință istorică** ?Credeți dvs că, de la o zi la alta,**ungurii ar putea socoti încheiat procesul istoric dintre ei și noi ?** "

..."**Di Hegedus** , reprezentantul minorității maghiare , a avut aici o tactică foarte îndemânatică : **a vrut să pună în contradicție declarațiunile de la Alba Iulia cu atitudinea partidului național-țărănist**, în fața problemei minoritare,atitudinea actualului guvern. "

Pe el nu-l interesează politica actualului guvern, ci **politica Statului român**

/Politica demagogică a partidelor românești

"Din nefericire, trebuie să mărturisim că **Statul acesta nu a avut nicio politică statornică și lucidă**.[...] **partidele politice din România , fără excepție**, au făcut cea mai nenorocită **politică de demagogie față de minorități**: s-au supralicitat în promisiuni cari nu se puteau ține și pe cari minoritarii le cer să fie îndeplinite, cu drept cuvânt , pentru că ei au fost de bună-credință. "

Dar nemulțumirile se datoresc și oamenilor politici maghiari și presei maghiare, care a căutat să irite , urmărind o exaltare a amintirilor din trecut.Ei se găsesc în situația unor "**inadaptabili**" , care **întârziesc procesul de apropiere sufletească**.

Șeicaru /dec.'29

«Statele mici = pioni în jocul de șah

[L.D.: **atenție ! anticipație clar-văzătoare !**]

... poate hazardează unele anticipații , dar vrea să le spună....

"Cred însă că **va veni o zi a împăcării** -ziua când **înțelepciunea va porni de dincolo**, de la maghiarii din Ungaria..Se va vedea că **Statele mici nu sunt decât bieți pioni manevrați în jocul de șah al Statelor mari**.

Nu știu dacă se vor realiza vreodată Statele unite ale Europei -nu cred - dar se va vedea totdeauna că **necesitățile economice devin dince în ce mai imperioase** .

Ne vom grupa în **unități mai vaste -economice-** [...]Poate că va veni ziua aceea ;

pînă atunci nu va exista pace în centrul Europei." (p. 208)

Șeicaru / dec.'29

25) Hans Otto Roth,(PNG), discurs la mesaj, 29 nov.'29

(deput. Tîrnava Mare)

(DAD, MO 5, ședița din 29 nov.'29, p. 90-91)

[L.D. Text xeroxat (incomplet,din păcate) În calculator, integral]

Roth / nov.'dec'29

▣ **Legea minorităților!**

/ "De mai bine de 10 ani, **germanii din țară**, cu o abnegație și răbdare demnă de toată admirațiunea, **așteaptă rezolvirea problemei minorităților**.

Am fost amînați tot din nou, cu consolația că rezolvirea chestiunii minoritare, în mod organic, nu se poate face decît **după ce se va fi terminat legiferarea** menită de a consolida țara din punct de vedere economic .

"Cu stabilizarea valutei și legislația economică adoptată, acest lucru a fost realizat.

Mesajul regal din această sesiune,arată că **interesul general se îndreaptă spre refacerea culturală și socială**.

Roth / nov.'29

▣ **Guvernul PNT**

"**A venit deci și momentul** pe care de aîția ani , am fost tot îndemnați să-l așteptăm **Guvernul național-țărănist** are prin urmare **fericitul prilej de a se apuca de rezolvirea problemei minorităților**, într-un moment cînd atențiunea generală aparține, mult maimult decît pînă acuma , chestiunea refacerii interne a societății."

-Președintele Maniu

" DI președinte al Consiliului [Maniu] ,dintr-o **cunoaștere adîncă** a acestei schimbări a opiniei publice , care s-a manifestat dealungul anilor tot mai lămurit, **ne-a promis în primăvara acestui an**,și nu numai o dată,**că va rezolvi în mod definitiv chestiunea minorităților în actuala sesiune.**"

-Ministrul de Externe GGMironescu

De asemenea, **la sesiunea Ligii Națiunilor** , care a avut loc în septembrie, și d. ministru de externe [G.G.Mironescu] **a dat declarațiuni în același sens.**

-Desamăgirea minorității germane

Minoritatea germană a crezut că are dreptul să se aștepe și la anunțarea oficială a legii.

"**Cu atît mai mare este decepțiunea noastră** că **Mesajul regal** nu face nici cea mai mică aluziune la o lege referitoare laminorități. [...] **Aceeași tăcere** o păstrează și

Răspunsul la mesaj [...]"

[L.D: atenție !]

Ce-i drept, **pe cale particulară** , **guvernul le-a adus la cunoștință** că a prevăzut **refacerea mesajului**, în această privință, **chiar pentru actuala sesiune**.

Dar PNG nu înțelege de ce aceste lucruri nu s-au perfectat cu regența,la timp.

(p. 90-91)

H.O.Roth / nov.'29

26.)Teodor Fischer (Club parl. evr.),discurs la mesaj,17dec.'29

(DAD, MO. 6, șed.din 17, 18 dec.'29 ,p. 103 - 109)

Fischer / dec.'29

▣ **Legea cetățeniei !**

Încă din sesiunea trecută **a fost anunțată legea cetățeniei**, au fost făcute pregătirile necesare, dar **în actualul mesaj nu mai este anunțată**.

Legea este foarte arzătoare, și speră ca dezideratele juste să fie respectate, la nevoie,

ei fiind hotărâți să lupte "pînă la extrem". "[...] **ar fi inadmisibil ca [...]** să mai existe **o categorie de oameni cari** ,cu toate că este ancorată cu pămîntul țării,**să nu aibă patrie.**"(p. 108)

▣ **Legea minorităților !**

"Spre surprinderea neplăcută a tuturor minorităților etnice ,**nu a fost menționată în Mesaj** codificarea **drepturilor colective ale minorităților etnice.**"

Au fost surprinși, dar , știind că **d.Manu declarase că va veni cu legea** în sesiunea actuală , au convingerea că se va veni cu ea.(p. 108)
Fischer / dec.'29

▣ **Hotărîrea de la Alba Iulia.**

[**LD: o foarte frumoasă apreciere a Rezoluției. Dar , și el, condiționează încrederea în guvernul Maniu și PNT** , de realizarea programului de la Alba Iulia.]

/ Documentatul și impresionantul discurs al d-lui Hegedus,a elucidat două fapte:

1.Că principiile ei au fost rezultatul unei **cristalizări seculare a românismului din Ardeal.**

2. Că aceste puncte, timp îndelungat, **au fost considerate aplicabile de către partidele istorice din vechiul Regat**, fără primejduirea unității acestuia.Dar ...

-Nu a avut caracterul unui angajament față de străinătate

/:) " Absolut nu mă pot însă identifica cu partea aceea a expunerii d-lui deputat Hegedus, care a făcut impresia ca și cum ar dori **să atribuie acestor puncte caracterul unui angajament luat față de străinătate** , pentru ca să influențeze conferința de pace în vederea recunoașterii actului principal coprins în rezoluția :actul Unirii "(**aplaude la PNT**)

-Nu a cuprins principii privitoare la regimul minorităților

"Nu , d-lor, **nu a existat nici un motiv** care să fi constrîns Adunarea națională de la Alba Iulia ca în rezoluțiunea care a îmbrăcat actul de unire, să adauge și **principii privitoare la regimul minorităților etnice.**N-a fost vorba atunci de o tactică, n-a fost vorba de nici un oportunism,ci cu o putere elementară , așa cum din stîncă izbucnește apa curată a izvorului , a venit rezoluția din Alba Iulia în întregimea ei, din sufletul poporului român reprezentat acolo ,din sufletul plin de dragoste către națiunea mare română din care face parte (aplaude prelungite la PNT) dar și plin de înaltul sentiment de umanitate și frăție pentru toate popoarele conlucuitoare.(Aplauze la PNT)[...] și **este un just titlu de glorie nepieritoare pentru românismul ardelean** că,în clipa îndescriptibilei sale fericiri, cînd a putut decide liber asupra soartei sale și a putut realiza supremul ideal național, **n-a uitat să dea o exprimare sinceră și unor principii bune și înțelepte , privitoare la regimul minorităților etnice.**"

-Alba Iulia nu este un "balast" al PNT

" **Să nu vină deci astăzi nimeni** și să considere această rezoluție din Alba Iulia ca un balast al programului partidului național -țărănesc.

Această rezoluție din Alba Iulia este **o podoabă a acestui program de guvernămînt** , o podoabă care trebuie **să fie cinstită** și astfel considerată din partea tuturor.

[PNT] nu va putea renunța niciodată la o slovă din această rezoluție de la Alba Iulia,ci din contra **va face o chestiune de onoare** prin traducerea în fapt a acestor principii , nu cu o interpretare fățarnică restrictivă , ci din contră, cu o interpretare cît mai largă "

/ **Propune înscrierea în cadrul mesajului**, a unui **paragraf** care să se ocupe de **legea cetățeniei și a minorităților.**Numai în acest caz , clubul parlamentar va vota Răspunsul la Mesaj (p. 109)

Fischer / dec.'29

27)M.Ghelmegeanu (PNT, raportor la Răsuns,)discurs -concluzie ,17 dec.'29

(deputat de Ismail) (DAD, MO 16, șed. 17 dec.'29 , p. 355-366)

[**LD : discursul integral, xeroxat.În calculator, dispersat problematic.Deși a spus că nu va**

polemiza cu PNL, întregul lui discurs nu a fost altceva ,decît **o antiteză PNȚ-PNL**
Accentul pe o argumentare metamorfozată semnificativ :
PNȚ - partid de "centru", de "echilibru", de"arbitraj", între stînga (PSD) și dreapta (PNL);Regimul PNȚ: regim democratic (țărănișm atenuat)]

-PSD și P.Minoritare =partide democratice

În felul acesta , **regimul de astăzi "a dovedit** că înțelege **să rupă cu metoda guvernelor trecute , pentru care orice social-democrat era un comunist și orice minoritar un indezirabil" (aplauze la PNȚ)
 Ghelmegeanu / dec.'29**

-Partidele minoritare :integralism prezentat parlamentar

Partidele minoritare și-au expus doleanțele lor, "**cu un integralism** pe care Camera l-a ascultat cu atenție, nu atît pentru intențiile sale, ci pentru **forma parlamentară în care a știut să fie înfățișată.**" (p. 355)
 Ghelmegeanu / dec.'29

-Discursul lui Hegedus :mare abilitate

/ "[...] i s-a dat în această Cameră o largă extensiune ,pentrucă d.Hegedus Nandor a avut **marea abilitate de a prezenta problema minorităților** sub forma unei chestiuni de dialectică și logică ,fapt care totdeauna are mare trecere într-o adunare de latini."
 (vezi pe larg la fișier Maghiari)

-Discursurile minoritarilor = apolitice

De prea multe ori ,**declarațiile minoritarilor, sunt "apolitice" .**
 "Într-adevăr, în toate declarațiunile partidului minoritar maghiar ,**nu se vorbește decît de un singur lucru,de chestiunea minorităților.**
 Or, nu este de admis ca pe dvs., trăind în cuprinsul Statului român, să nu vă preocupe decît această chestiune.
Minoritatea maghiară nu are agricultori pe care să-i intereseze noua politică economică a guvernului ? Nu are clasă muncitorească ?
 Își fixează atitudinea politică numai pe chestiunea minoritară, ceea ce face **"să pătrundă în sufletele noastre amărăciunea că dvs.nu vă considerați aici decît închiși într-un fel de zid chinezesc , pentru a vă sustrage de la toate celelalte chestiuni cari intereseze viața publică românească."** (p. 365)
 Ghelmegeanu /dec.'29

28.) Voicu Nițescu (Ministru de Stat), discurs final la Mesaj, 17 dec.'29

(DAD, MO.16, șed. din 17 dec.'29, p. 367-373)

[L.D : **discurs integral, xeroxat,în calculator, dispersat problematic;parantezele, sublinierile, culorile, semnele ... îmi aparțin .**

Vorbește în numele guvernului, trăgînd concluziile la dezbaterile la Mesaj.]

Nițescu / dec.'29

▣ P.Maghiar

d. Willer , în numele populațiunii maghiare, a citit o **Declarație** în care **a respins Răspunsul la Mesajul Tronului**, pentrucă guvernul nu a satisfăcut doleanțele minorităților naționale.Vom vedea cît de neîntemeiată este această stăruință de a se plînge a partidului maghiar "

▣1918.Alba Iulia

"La 1 decembrie 1918 ,reprezentanții națiunii române din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș s-au adunat la Alba Iulia pentru a mărturisi dorințele care erau **reclamate de spiritul vremurilor** de pe atunci **și de principiile wilsoniene** și a preciza **vointa acestei nații** față de marile evenimente .În această adunare de la Alba Iulia , poporul român însuși , prin **cei peste o sută de mii de reprezentanți** ai săi, **a proclamat Unirea** Ardealului , Banatului , Crișanei și Maramureșului cu țara mamă.

-Enunțațiuni privind popoarele minoritare

În legătură cu această proclamație, poporul adunat la Bălgrad , a mai făcut și unele **enunțațiuni** , cari privesc **popoarele minoritare din teritoriile cari se uneau acum cu Regatul Român.**

Enunțațiunile pe care le-a făcut atunci Adunarea națională românească ,porneau dintr-**o experiență** pe care poporul româneasc **o cîștigase în cursul vremurilor**, sub stăpînire străină, maghiară, de altădată ; **porneau și din înțelepciunea** adîncă a acestui popor,

porneau și **dintr-un sentiment de umanitate** a acestui popor față de ceilalți, porneau din **spiritul de adîncă toleranță** al poporului român.

Ce făgăduia poporul român din Ardeal și Banat , ce anunța el în legătură cu proclamația de unire ? **Făgăduia, d-lor, că va îngădui și recunoaște deplină libertate de manifestare civilă, culturală , economică și politică** pe seama tuturor naționalităților **din teritoriile cari acum se uneau cu Țara Românească."**

«Conferința de la Paris

" **În temeiul autodeterminării ,în temeiul principiului național**, conferința de la Paris **stipula noile hotare ale țărilor cari se formau** și se ridicau pe urma războiului mondial.

/Tratatul pentru minorități

În legătură cu minoritățile,cari se găseau acum pe diferitele teritorii ce se uneau cu alte țări ,sau pe teritorii ce se constituiau în State independente,se alcătui un tratat al minorităților.Acest tratat se făcea pentru protecția - se spunea - a minorităților , pentru ca motive de ordin național să nu mai provoace în viitor răsboaie."

Ardelenii, PNR, PNȚ.(**Vezi pe larg la fișier Maghiari**

"**Oricine va face o asemănare** între acest tratat al minorităților și între hotărîrile pe cari națiunea românească adunată la Alba Iulia , le-a luat va constata că **ceea ce a făgăduit poporul român , este cu mult mai mult decît ce cuprindea acest tratat. "**

«Partidul Maghiar

#Polemicele privind trecutul

(**Vezi pe larg la fișier Maghiari**

D.Willer a spus că minoritarii n-ar avea altă dorință decît **să fie tratați ca românii în regimul maghiar** ; **D.Hegedus** , a invocat *Supplex libellus valachorum* ;

"**Nu vedeți , d-lor, că e ridicol ? Au socotiți că ați fi în situația de a prezenta și d-voastră un Supplex Libellus Valachorum ?**

Și încă sub guvernul lui Iuliu Maniu , sub regimul partidului național-țărănesc?

...Dar *Supplex Libellus Valachorum* s-a făcut la sfîrșitul veacului XVIII , după secole de suferință, era cu advărat **Cartea plîngerilor poporului român**.În ea se cuprindea năpraznica jalea unui popor , fiecare filă era stropită cu lacrimile "valahilor "

cari nu erau socotiți și tratați ca oameni, ci ca vite." (**aplauze prelungite la PNȚ**)

Dar să precizăm.[...] (**Vezi pe larg la Maghiari**)

Ce era legea electorală ungurească de altădată și cum se făceau alegerile în era maghiară ? D-voastre , d-lor minoritari ,**socotiți că am uitat poate ce a fost și ce am văzut noi cu ochii noștri?Și încercați să profitați și de împrejurarea că deputații din Vechiul Regat** , care sunt tot așa de toleranți și îngăduitori ca noi ,**nu sunt tocmai la curent cu ceea ce am pătimit noi, ardelenii ?**

-Legea electorală română

Legea electorală română **dă drept de vot tuturor , și românilor și minoritariilor , fără nici o deosebire**.Pot compara minoritarii alegerile românești din anul trecut cu **alegerile ungurești de altădată ?** [...] românii se bucurau de aceleaci drepturi de care se bucură minoritarii de la noi [...] mai ales sub regimul actual ?

-Libertatea presei

Dar presa ? D-ta d-le Willer , **ai dori să fii tratat** , presupunînd că ai fi gazetar , **cum erau tratați gazetarii români sub era ungurească ?** (**ilaritate**)

O comparație între această lege de pe atunci și litera **Constituției românești** , care

garantează libertatea desăvîrșită pe seama întregii prese, nu poate fi făcută.

-Proprietatea pământului

(Vezi pe larg la Maghiari)

" Se susține tot de pe băncile minoritare, că în chestiunile agrare nu s-a făcut nici o deosebire și că sub regimul maghiar s-a dat tot atîta pămînt maghiarilor cît și românilor. Statistica desminte însă această afirmațiune.

[...] Iată și explicarea pentru care minoritarii din Ardeal și Banat , dispuneau la începutul erei românești din 1918, de 11.283.818 jugăre cadastrale, iar românii, deși în mare majoritate , deabia 3.598.669 jugăre cadastrale.

-Pătimirile minoritarilor

" Am făcut ,d-lor, acest foarte succint istoric al pătimirilor de altă dată îndurate de poporul român sub regimul maghiar , pentruca să le pun în comparație cu preținsele pătimiri , pe care d-nii cari se înfățișează aci ca reprezentanți ai minorităților , le invocă astăzi și ca să arăt că ceea ce a afirmat unul dintre dînșii spunînd că ar dori ca minoritarii să fie tratați în țara românească așa cum au fost tratați românii , de către regimul unguresc de dinioară , e în cel mai cumplit contrast cu realitatea."

(p. 368)(apluaze la PNȚ)

Nițescu / dec.'29

-Școala și Biserica

(Vezi pe larg la fișier Învățămînt)

Minoritarii știu , de altfel, foarte bine, că în ceea ce privește școlile și bisericile [...] ei stau mai bine decît românii , a căror nedreptățire de veacuri trebuiește acum rectificată. Aceasta și pentru a creia echilibrul necesar între națiunea majoritară și minorități. "

-Limba

(vezi pe larg la fișier Maghiari)

"Puteți să cereți , dacă socotiți că este un drept al d-voastră, să vă utilizați limba în fața autorităților. Tratatul minorităților vorbește , în ce privește limba minoritară, numai de facilități raționale - <facilités apropiées > -, în fața instanțelor judiciare, totuș d. prim- ministru [Maniu] a arătat că intenționează să reglementeze chestiunea utilizării limbii minoritare în fața autorităților românești, printr-o lege specială.

Și a spus că, în urma acestei intenții a d-sale și a guvernului, a trimis pe d. deputat Gh. Pop în străinătate ca să studieze felul cum au reglementat această chestiune și alte țări, și ca , pe baza unor studii serioase, guvernul să procedeze la alcătuirea proiectului de lege privind reglementarea acestei probleme." (p. 369)

Nițescu / dec.'29

-Politică în afară de realitate

"Noi nu voim să facem o politică de răzbunare față de minorități. (Aplauze la PNȚ)

Și urmînd linia de conduită sufletească a poporului românesc și rezemați pe tăria lui, înțelegem să acordăm poporului maghiar minoritar din țara noastră așa de redus ca număr - 8 la sută din totalul populației - întreaga noastră toleranță și solicitudine.

"Cînd , deci, dvs, veniți și vorbiți de o adîncă nemulțumire [...] vă înșelați amar și să constat că dvs. faceți o politică în afară de realitate." (p. 369- 370)

Nițescu / dec.'29

▣ Partidul German

(Vezi pe larg la fișier Germani)

" Trebuie să știe însă, minoritatea săsească în deosebi, cît de mult poporul român din Ardeal înțelege să trăiască în bune raporturi cu ea. [L.D. numai ardelenii ?!]

/România nu este stat poliglot

[...] neuitînd însă că noi ne găsim astăzi într-un Stat ,nu poliglot cum cu rea intenție s-a spus de către cineva, ci eminamente național - aproape 80% din populația țării sunt români - făurit din voința unanim exprimată a românilor și a însăși minorității germane, ca și din voința unanim sancționată de către neamurile reprezentate în conferința păcii și semnatare ale tratatelor de pace"(apluaze la PNȚ)(p. 370)

29.)Manifestul-program PNL,lansat la Congresul generaldin 1-4 mai '30

(BCS, fond Saint-Georges, pachet XLV,ds.4 , fila 84- 104)

[LD: text integral, fișe de mână, introdus în calculator.Capitolele , dispersate problematic. Subtitluri,sublinieri, paranteze, semne, etc, îmi aparțin.

Document programatic ,doctrinar,cu care **PNL lansează oficial bătălia pentru răstrurnarea de la guvern a PNȚ** ;își fixează coerent și cuprinzător **toate componentele și direcțiile de luptă**; răspunde (doctrinar și politic) tuturor actelor PNȚ considerate de el ca dezastruoase, periculoase, distructive, eronate, nerealiste, nefondate.Prin comparație cu programul PNȚ de guvernare, se pot determina concepțiile comune dar ,mai ales, **diferențele și divergențele privind guvernarea României.** De la părăsirea guvernării(nov.'28) cel mai consistent și amplu document.]

PNL / mai '30

▀Politica față de Minorități .

"PNL înțelege să aibă față de minorități **o politică însuflețită de sentimente frățești** , fiindcă în **conlucrarea armonică a tuturor cetățenilor** ,el vede cea mai sigură cheazășie a închegării și a pașnicii dezvoltări a României întregite."

/Sprijin ptr cultivarea limbii,creдинței, tradițiilor culturale

Minoritățile credincioase Statului Român vor găsi în PNL **tot sprijinul necesar și toate înlesnirile pentru a putea să-și cultive limba , credința și tradițiile culturale.**

/Solicitudine față de elementul românesc =act de reparațiune istorică

" **În solidarizarea lor cu marile interese de Stat ,minoritățile trebuie să vadă o condiție esențială pentru propria lor propășire** ; iar în solitudinea Statului față de elementul românesc ,**un act de reparațiune istorică** și nici de cum o atitudine ostilă față de ele."

/Reglementări în spiritul Constituției

"**Problemele minoritare** își vor găsi adevărata și **completa dezlegare în înfăptuiri conforme cu spiritul Constituției** ,precum în încredere și bunăvoința tuturor, iar **nu în supralicității electorale** , în **proteste și reclamații peste** hotare sau uneltiri din afară."

/Lealitate din partea minorităților

PNL întinde minorităților **o mână frățească și leală** , și este sigur că **ele nu se vor lăsa ademenite de instigațiuni din afară** care dau loc la uneltiri înăuntru , împotriva cărora PNL înțelege să reacționeze cu toată energia " (p. 98)
Manifest-program PNL / mai'30

Restaurația.Carol II

Guvern GGMironescu

30.)Restaurația :8 iunie'30

Anularea Legii din 4 ian.1926 (Senat și Cameră) ;
Legea pentru Voievodul Mihai ;
Proclamarea regelui Carol II ;
Declarațiile partidelor ;
("Dimineața" ,XXVI, nr. 8427, 10 iunie ' 30)

8 iun.'30

▣ Adunarea Națională :proclamarea Regelui Carol II

[LD: nu intervin în text.Toate dubiile și posibilele comentarii, în paranteze drepte, cu roșu

8 iun.'30

▣Declarațiile minoritarilor

a)Mayer Ebner (Grupul parlamentar evreesc):

" Grupul parlamentar evreesc,în numele întregii populații evrești din țară, unindu-se în sentimentele de dragoste pentru dinastie cu națiunea românească în această zi solemnă , depune la picioarele tronului omagiile sale de încredere nestrămutată în însușirile continuatorului regilor României. [...]

populația evreească dorește fierbinte ca actul ce se săvârșește astăzi, să însemne inaugurarea unei vieți liniștite de înfrățire și de înțelegere spre binele comun.

Dușmani ai oricărui frământări care lovesc în primul rând [LD:?] populația evreească , suntem încredințați că noua ordine constituțională va aduce și impune respectul libertăților cetățenești a instituțiilor fundamentale ale țării , cari recunosc pe toți fiii țării , indiferent de religie și naționalitate , egali în drepturi și datorii.

Profund încrezători în sentimentele de înaltă și nobile dreptate ale Alteței Sale

Principele Carol ,strigăm din tot suflet în numele populației evrești din țară :

Trăiască Regele Carol al II-lea al României; Trăiască dinastia română , Trăiască România Mare !"

b)Hans Otto Roth (P.N.G) :

"În numele partidului german , se declară de acord cu propunerea d-lui Lunian și exprimă dorința că actul de azi să ducă la consolidarea țării.

Își exprimă speranța în începutul unei noi ere pentru minoritățile din cuprinsul granițelor României, care așteaptă din partea majorității populației aceeași dragoste pe care o nutresc ei pentru acest popor."

8 iun.'30

c)Contele George Bethlen (P.N.M) :

Își însușește propunerea lui Gr.Lunian ; încheie cu : "Trăiască regele Carol al II-lea !"

8 iun.'30

d)D.Duceak (ucrainean);

e)Șt.Pencof (bulgar) ;

f)Omer (mahomedan)

Se asociază propunerii lui Lunian

31) Revenirea guvernului Maniu, 14 iunie'30.

Declarația ministerială ;Precizări privind Restaurația ;

Prelungirea sesiunii parlamentare;anunțarea legii sanitare;

Discursurile parlamentare, Cameră și Senat :

Gh.Bethlen (PNM),Teodor Fischer(Club evreesc),R.Brandsch (PNG),

Gyarfas (senator PNG)

(" Dimineața", XXVI, nr. 8433, 16 iun.'30)

a)Gh.Bethlen (PNM) :

-Soluționarea problemei minorităților

În numele partidului maghiar, va sprijini noul guvern, exprimându-și credința că guvernul va soluționa problema minorităților.

b)Teodor Fischer (club evreesc) :**-Dragoste și încredere față de Rege**

/ " Primul cuvânt rostit în numele Clubului Parlamentar evreesc , după actul măreț al adunării naționale din 8 iunie 1930, prin care s-a stabilit adevărata ordine constituțională a regatului României, în mod firesc nu poate fi decît relevarea faptului că **populația evreească** din adîncul inimii sale a luat parte la bucuria și însuflețirea generală , cu care întreaga țară a întâmpinat **acest mare și norocos eveniment din istoria României întregite**, precum și manifestarea reînnoită a sentimentelor de **dragoste , de devotament și încredere** [...]"

-Guvernul Maniu –guvern constituțional

/ Consideră ca o **dovadă de "strict constituționalism"** faptul că MSR , respectînd parlamentul, **a încredințat guvernul, d.Maniu.**
Aceasta nu înseamnă că Clubul evreesc primește declarația guvernului fără rezerve.

-Primul guv.Maniu a desamăgit

"Prea recentă este încă amintirea acelor acte ale primului guvern Maniu , care ne-au **desamăgit și ne-au sdruncinat încrederea fără margini** de care la început le-am arătat

-Rezolvarea problemei minorităților

Ceea ce noi cerem în general acestui Guvern,nu este decît **să respecte cu mai multă strictețe programul PNȚ**și să se străduiască a realiza din acest program , și cu privire la **minoritățile etnice** , mai mult decît formațiunea anterioară."

-Măsuri represive contra antisemitismului militant

"În concret ,**pretindem măsuri represive mai eficace contra raciei antisemitismului militant** [...]"

-Reglementarea cetățeniei române

reglementarea nouă a cetățeniei române,[...] ș.a,ș.a.
Numai condiționat de îndeplinirea acestor deziderate [...]
îi putem da încredere și îi putem da concurs. "

c)Rudolf Brandsch (PNG)**-Sprijinirea guvernului****-Soluționarea problemei minorităților**

PNG va sprijini guvernul, dar cere soluționarea problemei minorităților.
Guv.Maniu/14 iun.'30

Guvern GGMironescu.Legislatura I-PNȚ.Sesiunea III, 1930/'31**32.) Regele Carol, Mesajul Regal, 15 nov.'30**

(DAD, MO 1, ședința din 15 nov.'30, p. 1-4)

[L.D: text integral, xerox.În calculator, dispersat problematic.Integral, la Guvern
Colorarea, sublinierile, parantezele drepte, îmi aparțin, urmînd a fi comentate
Nici vorbă de legea pentru minorități!]
[Ghiță Popp-ministru secretar de stat]

▣ Minoritățile.

" **Deplina bunăvoință** și largul spirit de dreptate de care a dat dovadă România pînă acum în rezolvarea problemelor privitoare la minoritățile etnice și confesionale, sunt o garanție că și pe viitor acestea se vor bucura de **toată sollicitudinea în cadrul așezămintelor noastre constituționale.**" (aplauze prelungite)

33.)Teodor Fischer , discurs la mesaj,28 nov.'30

(Club parlamentar evreesc) (DAD, MO. 8, ședința din 28 nov.'30, p. 97-102)

[LD:discurs integral xeroxat;în calculator, dispersat problematic ;sublinieri,colorări, paranteze, îmi aparțin.Intervenții polemice în discurs : **Virgil Madgearu, Virgil Solomon, Ilie Lazăr** .

Marchează **deteriorarea platformei** pe care s-a bazat **alianța electorală dintre PNȚ și P.Evreesc** (sionist),în alegerile din 1928.

Marchează "**internaționalizarea**" chestiunii antisemitismului din România,de către politicienii, presa și organizațiile evreești din țară și străinătate .

Marchează **eșecul PNȚ în asocierea cu diversele partide minoritare ,în acțiunea de demolare a regimului liberal.**

Totuși, de unde, în debutul discursului anunța că Clubul parlamentar evreesc **nu va vota Mesajul**,în final, **asigură guvernul de sprijin și colaborare**.De aceea m-a dus gîndul la **efectul intervențiilor lui Madgearu, Virgil Solomon, Ilie Lazăr.**]

T.Fischer / nov.'30

-Mișcarea antisemită încurajată de toate guvernele românești

[LD: atenție la exagerările și procesele de intenție făcute , prin generalizări, guvernelor românești, națiunii române.

Fischer, ca lider sionist, ar fi trebuit să aibă o atitudine echilibrată, neprovocatoare. Cît privește **Landau**, el este "**ACCuza-evreilor** " !]

-Fischer : "Dlor, oare se poate considera ca o **mînuire** în concordanță cu principiile egalității cetățenești a puterii de stat **față de noi, evreii din România** ,cînd **organizarea unei mișcări** care **tinde la nimicirea noastră și condamnabila ei propagandă**; așîțătoare la o serie de delictе , ba chiar și la crimele cele mai odioase , nu numai că **este tolerată** ci direct este **chiar încurajată** de către anumite **organe ale autorităților** ?
"Și atunci, întreb **care este deosebirea** între **conduita puterii de stat față de mișcarea antisemită** sub fostele guverne

a)ACCuza:antisemitismul=mișcare națională creștină

-ACCuza : "**Rău ziceți <antisemit >,trebuie să spuneți <mișcarea națională creștină.> și atitudinea în timpul celor doi ani de cîrmuire a partidului național-țărănesc ?**

Nu există nici o deosebire esențială."

-M.Landau : " **Îl montați pe d.Cuza, dle Ilie Lazăr!** "

-Ilie Lazăr : "Dle președinte , **vă rog să luați act de îndrăzneala acestui domn** care spune că eu m-am dus să-l montez pe d.deputat Cuza ."

-ACCuza : "Este într-adevăr o mare îndrăzneală pentrucă **eu n-am nevoie să fiu montat**"

-Teodor Fischer : " D-lor deputați, nu există, trebuie să o repet, o deosebire esențială.**Din anul 1922, nestingherită și-a făcut nefastul joc în România ,ura de rassă**, o rămășiță dintr-o epocă de barbarie a genului uman." [...]

-ACCuza : "Dar în Germania ce sunt acei **107 deputați anitesemiți din Reichsteig** ?

-T.Fischer : "**Este o boală generală internațională**"

-Cuza : "**Provocată de atitudinea jidanilor și de învățăturile criminale ale jidanilor**"

-T.Fischer : " Suntem totdeauna gata ca, înaintea unui for științific , să ne răfuim. [...] Eu cred că această onorată Cameră nu are timpul, în împrejurările actuale , să asculte aici **doctrinе** adunate din toate **cărțile obscure** care s-au scris"

T.Fischer / nov.'30

-Răspunderea guvernului PNȚ

b)Virgil Madgearu :memorie scurtă;recunoștință rară

-Virgil Madgearu (ministr.agricult.) :**"Deoarece ați ridicat acuzațiuni împotriva guvernului , că ar fi tolerat și încurajat mișcări antisemite , v-aș ruga d-le deputat ca să ne arătați în ce cazuri guvernul nu ar fi luat măsuri în cadrul Constituțiunii și legilor țării ?"**

T.Fischer: " N-am afirmat că guvernul a încurajat mișcările antisemite ,însă **am susținut și susțin** că unele **organe ale autorităților au încurajat această mișcare**.Cred că nu trebuie să vă aduc aminte detaliile , pentrucă **întreaga presă** din țară , luni dearîndul , **a arătat oameni cari au încurajat anumite dezordini și excese** și că **n-au fost trași la răspundere."**

-Voce : "Cine a început ? **D.Landau."**

-Landau : "Acela a fost preludiul agitațiunilor , pentrucă guvernul le-a încurajat ."

-T.Fischer : " D-lor deputați , **eu am datoria** ,precum am accentuat , cu toată prietenia pe care am avut-o față de PNȚ , **să spun cum văd situațiunea astăzi ,după doi ani de cîrmuire național-țărănistă.**

Vă rog să nu vă supărați dacă eu spun lucrurile pe șleau , așa cum le văd eu."

-Ilie Lazăr : " Și cum d.Landau nu este în stare a face niciodată ."

-T.Fischer : " În cadrul acestei cuvîntări nu pot să arăt tot materialul adunat ;Dar sunt lucruri care au fost trecute în revistă ,în mai multe rînduri,de întreaga presă și care au fost semnalate și aici, la tribuna Camerei "

-Madgearu : "Un singur lucru :**aveți memoria scurtă.Uitați ce era cu 2 ani înainte ,iar recunoștința este o floare rară ."**

-T. Fischer : " În acești 2 ani,noi am avut de suferit atîtea evenimente dureroase , încît nu pot să nu le relev acum , cînd este de datoria mea să fiu interpretul opiniei populațiunii evreești din țară."

-Madgearu : " Ele sunt datorate guvernului ?"

-Atitudine echivocă,vagă,nehotărâtă,disprețuitoare

-T.Fischer:"Guvernul nu a luat măsurile energice, la care ar fi trebuit să se simtă obligat." (p. 99) [...] " Precum am zis, **din anul 1922 continuă în mod nestingherit această mișcare** ,

nici unul din guverne nu a socotit că ar fi necesar să ia anumite măsuri preventive.

Nu s-a făcut nimic pentru suprimarea acestui desfrîu, și în acești ani au bîntuit țara, tot așa ca și mai înainte.[...] Toate aceste guverne au avut față de mișcarea antisemită o **atitudine vagă, nehotărîtă,caracterizată printr-un anumit echivoc**,la tot cazul au avut o atitudine care **a disprețuit principiul constituțional al egalității cetățenești"**

-Madgearu : "**Cum asta d-le Fischer ? "**

-Mișcare care ațâță la delikte și crime

-T.Fischer: " Dacă este **o mișcare care ațîță la delikte și la crime** , atunci eu cred că , în cazul acestei mișcări , **trebuie luate din vreme măsuri preventive** ,pentru a nu se produce roadele dezastruoase care s-au produs"

-Madgearu : "**Precizați !"**

-T.Fischer: "**Am precizat** în mai multe rînduri în această Cameră.**Am adus gazetele**, am arătat întrunirile , **am semnalat** din vreme ce se pregătește ;și totuși **nu s-au luat măsurile preventive** cari ar fi fost propice pentru împiedicarea relelor ce au survenit." [...]

c)Madgearu:libertatea , legalitatea, constituționalitatea, presei și întrunirilor.

[LD: **atenție la argumentația legalității privind dreptul la presă și întruniri,inclusiv a mișcărilor naționaliste; pretenția la excepționalitate ,cerută de evrei.De ce ?**

Va trebui să intri în profunzimea acestei mentalități .]

-Madgearu : " Dle doctor , vă rog **să-mi citați articolele din Constituție , din codul penal sau din orice altă lege**, pe baza cărora **am fi putut lua măsuri preventive referitor la întruniri și publicații**

Dle deputat , eu am primit ,după incidentele de la Borșa mi se pare , **vizita unor ziaristi evrei din America și le-am explicat că ,după Constituția noastră și după legile noastre , nu putem avea nici o acțiune preventivă,în fața nici unui fel de mișcare**

politică.

Dovada cea mai bună că am avut exact aceeași atitudine ,este că **nu am luat nici o măsură nici contra presei,nici contra întrunirilor publice** ce s-au ținut în timpul guvernării noastre , de toate grupările politice, de toate partidele.

Cînd anumite curente, au încălcat, cînd au făcut anumite acțiuni prevăzute în cadrul articolelor din codul penal , le-am trimis în justiție.

Cei pe care **justiția i-a găsit vinovați, i-a sancționat** ; pe ceilalți i-a eliberat.

Credeți dvs că noi putem face mai mult decît ne permit legile țării?

Sau credeți dvs.că **noi putem să începem astăzi o acțiune de persecuție împotriva unei mișcări politice și miine împotriva alteia ?**

Atunci ar trebui să suprimăm Constituția." (p. 99)

-Guv.PNȚ :trebuia o soluție constituțională !

-Prejudiciile internaționale aduse țării

-Fischer: " **Noi am așteptat și credeam că PNȚ** , tocmai în spiritul programului său, va da dovada unei **voințe ferme** ca să dea acestei probleme grave a vieții publice românești, **o soluțiune cu adevărat constituțională și cu drept cuvînt patriotică**, pentru că omisiunile cu care s-au făcut vinovate în această privință guvernele precedente , **au cauzat acestei țări prejudicii incomensurabile.** "

-ACCuza : "Cunoaștem < incomensurabile ! >

-Guv.PNȚ:trebuia dezlegarea justă a xenofobiei rasiste

-Fischer : " Dlor deputați, **că partidul național-țărănesc va proceda astfel**,la începutul guvernării sale, **nu a existat nici un pic de îndoială** ,nici la populația evreiască , și nici în marea opinie publică mondială.**S-a așteptat** că ,venind la cîrmă, **acest partid democratic va ști**

să aducă problemei în chestiune deslegarea justă ,recunoscînd uzarea energiilor juvenile în serviciul feteșului reprezentat prin focul pustiitor al urei de rassă, în nici un caz nu poate fi considerată ca semnul îmbucurător al unei metode salutare de educație civică , și că , în consecință ,**să impună o muncă de îndrumare în stil mare** ,care **să sustragă sufletului tineretului academic virusului xenofobiei** , ce s-a îmbuibat,și să călăuzească această tinerime **de la panta naționalismului degenerat** ,pe calea curatului, nobilului și umanitarului naționalism.

-Încrederea evreimii a fost distrusă

"**Aceasta era ferma noastră convingere** și această convingere a inspirat populației evreești din țară **un sentiment de securitate , de stabilitate, a liniștii și ordinii publice.**

Și cînd, prin **întîmplările jalnice** de anul trecut a guvernării PNȚ,**acest sentiment a fost distrus** , credem...

-Madgearu : " **Precizați care întîmplări jalnice ?**"

-T.Fischer: "Au fost o serie întregă .**Borșa, Bălăceni, Bălți, Suceava** "

-Virgil Solomon : "Ce a fost acolo ?"

-T.Fischer:au fost foarte multe localități unde s-au produs **grave desordini și excese rușinoase"**

-Solomon : " Ce a fost la Borșa ? Dvs susțineți că a fost incendiată Borșa ? "

-T:Fischer :" **Eu nu susțin că a fost incendiată** ,însă în **opinia publică din tot Maramureșul este înrădăcinată convingerea că a fost incendiată.** "(p. 99-100)

/Procesul de la Satu Mare/ incendiarea Borșei /-vezi fișier Antisemitism /

d)Virgil Solomon :procesele de intenții , amenințări mondializare

[LD: indignare, amărăciune, reproș pentru ingratitudea sioniștilor față de PNȚ]

-Virgil Solomon:" Vă amintiți dvs, d-le deputat, că pe banca ministerială de la Budapesta , ministru de război era un evreu și că ministrul industriei , un alt evreu de la Brașov,atunci **a ars Borșa de 2 ori , în 1909 și 1911.** Pentru dvs, care trăiați tot acolo, unde trăiți și azi,**nu a existat nicio agitație antisemită și nici o problemă evreiască.**Cum explicați acest lucru ciudat ?"

-T.Fischer: " D-le deputat ,**n-am la cunoștință că Borșa ar fi ars în 1909 și 1911** ,admit că dacă dvs afirmați acest lucru, este adevărat.

-Virgil Solomon : "Au ars 188 de case prima dată , și a doua oară, 120 de case.

-T.Fischer : "**Credem că altele sunt împrejurările** în care s-au produs **aceste incendii** .În anul curent [1930] , incendiul din urmă , a avut ca precedent trei luni de agitații extraordinare în care s-a dovedit că s-a folosit de mai multe ori amenințarea cu incendierea."

[explică pe larg această circumstanță, logica acestei supoziții]

-Virgil Solomon : " Dle avocat Fischer,dvs.care sunteți avocat, și încă un distins avocat , vă amintiți desigur că ,**tot în Ungaria, înainte de război, exista un curent pentru suprimarea Curții de jurați**.Știți bine de unde a pornit acest curent .El a pornit tocmai din Maramureș.Anume ce se întâmplase ?Românii și rutenii , exasperați de anumite apucături ,

poate mai violente, din cauza superiorității economice a unor evrei din regiunea aceea,comiteau crime când se vedeau căzuți în stare de faliment.Omorătorii erau deferiți Curților de jurați și Curțile de jurați alcătuite din populația aceluia județ, îi achitau pe toți.S-au întâmplat zeci de asasinat , care s-au terminat cu achitarea.Ministerul Justiției, s-a sesizat ,și-a dat seama că Curțile cu jurați nu reprezentau destulă garanție pentru pedepsirea criminalilor,și , **cu toate acestea ,**

tot nu a existat o chestiune antisemită .Vă întreb , de ce , dle deputat ?

Dvs ați fost totdeauna loial ;dvs. sionoiștii, ați lucrat totdeauna loiali cu noi.Mă miră schimbarea dvs la față,atunci când știți că noi am făcut tot posibilul ca să nu ne compromitem guvernarea , prin astfel de lucruri.

Dvs. știți foarte bine că noi [PNT] **suntem foarte drepti în materie de chestiuni etnice**

De ce , dintr-o dată, această mondializare a d-voastră ?

De ce pomeniți tot mereu, de Uniunea Americană , de opiniunea mondială ? "

-Decepția mare a opiniei publice mondiale

-Teodor Fischer: " Am spus că atunci **când la cîrma țării a venit PNT**,în **toată opinia publică mondială** exista convingerea că **acest regim va pune capăt stării de lucruri din trecut**, și că **decepția a fost foarte mare**, când s-a văzut că guvernul actual n-a luat o atitudine fermă în această privință.**Eu nu înțeleg supărarea dvs, onorate coleg,** atunci când nu este pentru prima oară , când eu afirm lucrul acesta.**Am spus și anul trecut**, și cu ocazia instalării celui de al doilea guvern.Vă rog să credeți că **m-a durut foarte mult**, pentru că eu am fost întotdeauna acela care **am susținut că numai de la regimul democratic al acestui partid pot spera minoritățile etnice o îmbunătățire a soartei lor."**

-Virgil Solomon : " **Și negați orice îmbunătățire ? Aceasta vreau s-o știu"**

-Situția minorităților s-a înrăutățit

-T.Fischer: " **Nu neg orice îmbunătățire**, dar, după ce în anul trecut [29] **am făcut un bilanț al guvernării partidului dvs.**, și am relevat toate lucrurile bune care s-au făcut, desigur că, atunci, auditoriul fiind foarte restrîns, cuvîntarea mea a trecut, poate neobservată, însă tot atunci **am relevat , pe lîngă activele guvernării** de un an al guvernării d-voastre, **și pasivele acestei guvernări**, și regret foarte mult că trebuie să constat că **în acest al doilea an [30] al guvernării d.voastre,situația minorităților etnice nu s-a îmbunătățit**,că activele nu au crescut, față de pasive, **ba din contră, au scăzut"**.(p. 100)

e)Ilie Lazăr:protest față de manipulările și minciunile presei evreești

-Ilie Lazăr : " Dle deputat Fischer, fiindcă a fost vorba de incendiul de la Borșa,să-mi permiteți și mie să intervin.Cred că veți recunoaște și dvs. că întotdeauna **am fost loial în ce privește atitudinea mea în legătură cu partidul dvs. în special ...**

-Recunoaște colaborarea PNT-P.Evreesc în Maramureș

-T.Fischer : "Cu cea mai mare plăcere recunosc acest lucru în fața Camerei."

-Ilie Lazăr : "și nu m-am sfiit niciodată , chiar înaintea d-lui deputat Cuza,să arăt această prietenie , de care mie personal nu-mi este deloc rușine , deoarece **astăzi reprezintă în Maramureș cel puțin 37 % din voturile populației evreești**

Dar nu este mai puțin adevărat că **unele provocări pornite din partea populației evreești**,în ce privește **presa** și în ce privește **defăimarea noastră în străinătate** ,

denaturînd adevărul, au ajuns la culme și au exasperat populațiunea românească de acolo.

S-a ajuns acolo, domnule deputat Fischer, încît noi, 82 de intelectuali din Maramureș, prieteni cu dvs., cu care împreună ați luptat zece ani de zile, să trebuiască să protestăm prin telegrame energice împotriva denaturării adevărului. Așa s-a întîmplat.

"Ați adus d-voastră la Borșa, după catastrofa de acolo, pe d. Abersohn de la Liga Națiunilor. Întîmplarea a făcut să fiu acolo în acel moment și să convoc o adunare de toată frumusețea, la care au venit vreo 5.000 de oameni evrei și români, unde am expus cinstit și sincer tot ce a făcut, toate intențiunile bune, și tot ce vrea să facă guvernul nostru.

"Nu e mai puțin adevărat că presa dvs., cu foarte multă răutate, a denaturat tot ce a fost acolo, în legătură cu cele petrecute la Borșa, și cu așa numitul incendiu de la sinagoga din Sighet.

Întîmplarea a făcut să fiu la Sighet. A fost un incendiu pe un loc cît o pălărie, și imediat toată presa din Cehoslovacia, din Austria și din Germania, a răspîndit știrea că s-au incendiat sinagogile din Maramureș, și că s-ar fi omorît oameni.

Domnule deputat Fischer, vă întreb pe d-voastră: toate acestea au contribuit, pot contribui, la raporturile normale, care trebuie să existe între noi? Da sau ba?

"Dați-mi voie atunci să protestez împotriva acuzării aduse acestei populații din Borșa, care,

domnule deputat Fischer, o fi ea săracă și nenorocită, dar are o tradiție istorică de care este foarte mîndră. "Această populație, pe la 1700, a bătut pe tătari, sub conducerea preotului Șandor Lupu" Acolo, fiecare țaran este nobil, și protestează prin glasul meu,

împotriva acuzărilor d-voastră, că ar fi incendiat comuna Borșa!"

S-a întîmplat acea catastrofă, pe care o regretăm foarte mult și, precum știți foarte bine, Maiestatea Sa Regina este în fruntea acțiunii de colectare de ajutoare și noi facem tot ce se poate face.

Vă rugăm însă și pe dvs, pentru liniștirea spiritelor, să puneți la punct pe acei gazetărași cari totdeauna toarnă petrol pe foc" (aplauze la PNȚ) (p. 100)

f) Madgearu: protest contra învinuirilor de pasivitate

[LD: și în această împrejurare, mai presus de orice logică, de orice obiectivitate, ura lui Madgearu contra liberalilor a funcționat! În rest, mă tot duce gîndul la asasinarea lui, în 1940!]

-Solomon Rosenberg: "Ați protestat aci contra incidentelor provocate de Dănilă și Toth și alți vagabonzi, care veneau în Maramureș să facă agitații?"

-Ilie Lazăr: "Am protestat atunci și protestez și acum"

-Rosenberg: "Cum vă explicați această catastrofă, acele incidente din Maramureș, acele turburări la care s-au pretat indivizi, vagabonzi, cărora li s-a făcut acel proces?"

-ACCuza: "Studenții români nu sunt vagabonzi; dvs sunteți vagabonzi."

-Landau: "Aceia nu sunt studenți, sunt vagabonzi"

-Madgearu: "Domnule Rosenberg, trebuie să protestez împotriva afirmației dumneavoastră că noi am stat impasibili față de agitatori antisemiți, și aceasta numai pentru că agitatorii antisemiți au fost, ca și alții, liberi să circule în această țară. Să nu uitați însă că, în momentul cînd acești agitatori au fost dovediți că ațîță la acte de rebeliune, ei au fost prinși și arestați." (aplauze la PNȚ)

Noi nu putem răspunde de sentințele cele dă justiția în asemenea cazuri. Dacă justiția scoate pe cineva din cauză, noi, ca guvern, nu putem face absolut nimic. Justiția dă sentința înaintea căreia noi ne închinăm cu toții.

O dată ce justiția a scos pe cineva din cauză, nu este drept să aduci acel caz înaintea Parlamentului, să ridici împotriva guvernului acuzații de tolerare a agitațiilor. Este o atitudine greșită, credeți-mă.

D-le Fischer, d-ta știți că timp de 10 ani ne-am ridicat împotriva tuturor ațîțărilor antisemite, și am veșejit toate acțiunile antisemite, care au fost cîteodată organizate de guverne, alte ori tolerate de guverne. [Vizat PNL și PP]

"D-ta știți bine seriozitatea conducătorului fostului guvern [Maniu] sub care s-au întîmplat incidentele, de care d-ta te sesizezi acum, cunoști foarte bine seriozitatea cu care în toate acțiunile sale a rezolvat acest lucru numai în interesul obștesc, ca să poți să

conțești dta buna credință a șefului guvernului nostru, sub care s-au petrecut aceste incidente.

Îi cunoașteți cu toții mentalitatea civilizată și europeană, recunoscută nu numai aici în țară, ci și peste hotare." (aplauze prelungite la PNT)

"Iertați-mă ,d-le Fischer, că **acțiunea d-voastre ,a deputaților evrei din Parlamentul nostru, este o acțiune greșită**, nu numai din p.d.v.al politicii pe care dvs o urmăriți. **D-voastre dezinformați opinia publică** , care întotdeauna a fost împotriva ațitărilor antisemite, și **o descurajați de la atitudinea pe care a avut-o pînă astăzi.**

Dacă dvs, **legîndu-vă de incidente trecătoare**, trageți concluzii asupra atitudinii pe care a luat-o guvernul în această chestiune, **mă îndoiesc** ,dacă veți găsi vreodată , nu în Țara Românească , dar în orice țară din lume, **un guvern care să aibă atitudinea pe care am avut-o noi**, în atmosfera în care am guvernat de doi ani. (aplauze la PNT)

Acesta este adevărul [...]Atrag cu toată loialitatea atenția acestei atitudini greșite și vă declar că ,în străinătate , nu ați putut face nici un rău...

-T.Fischer :"Nici nu a fost în intenția noastră să facem vreun rău"

-Madgearu : " **Repet că sunteți nedrepti și vă atrag în același timp atențiunea că nu în felul acesta veți avea ceva de cîștigat.**

Eu am fost la Geneva , am luat contact cu cercuri internaționale evreești, și vă pot spune că **toate știrile false** cari s-au trimis peste graniță ,**nu au impresionat** , de oarece trăim în secolul rapidității știrilor și ,ce e fals, nu mai trăește a doua zi.

Eu fac un apel călduros la dvs. să renunțați la această atitudine și să aveți lealitatea să recunoașteți că,cu toate că am guvernat într-o ambianță economică și politică specială

am reușit să impunem prin tact și cu multe stăruințe ,ordinea în țară.

Cunoașteți pe d.Maniu, fostul președinte de consiliu. Vă întreb , cum ați putea dvs. crede că , dacă ar fi fost adevărat ce susțineți ,d-sa ar fi putut privi aceste chestiuni cu sînge rece ?" (aplauze la PNT) (p. 101)

T.Fischer / nov.'30

-Populația evreească nemulțumită de măsurile guvernului

-Fischer:" D-lor deputați, cred că și noi, **deputații evrei**, ca și ceilalți parlamentari , **trebuie să fim purtătorii cuvîntului opiniei publice** din acele cercuri, pe care le formează alegătorii noștri. Și dacă noi, astăzi, declarăm că nu suntem mulțumiți cu atitudinea pe care a avut-o guvernul în chestiunea mișcării și a agitațiunilor antisemite ,nu facem altceva , decît **reproducem aici , de la această tribună, ceea ce este sentimentul general în cercurile evreești.**

"Iertați-mă , d-le ministru [Madgearu] dvs puteți afirma că în atmosfera grea,în împrejurările politice și economice care au fost ,**guvernul a încercat să facă tot posibilul pentru a îmbunătăți situația** în această privință; dar **dvs erați preocupat de alte lucruri** și nu știți toate amănuntele care s-au petrecut în agitațiile antisemite.

-Indolența organelor subalterne

Căci noi am făcut demersuri la timp,noi am făcut tot posibilul pentru a preîntîmpina evenimentele care au survenit ulterior.**Nu am avut reușită , numai din cauza unei anumite indolențe** , nu spun a celor sus puși, probabil însă **din cauza conduitei unor organe subalterne.**

-Nici o vină privind presa internațională

Iar în ce privește știrile din presa mondială ,noi nu avem nici o vină.De la această tribună am avut **o dată ocazia să resping aceste acuzațiuni la adresa noastră** și trebuie să susuștin și astăzi , în modul cel mai hotărît ,că noi **nu avem nimic comun cu acei cari țin să defăimeze țara.**Noi suntem aici pentru a semnală relele și a lupta ca ele să fie îndreptate

și credem că ne facem o datorie patriotică." (p. 101)

T.Fischer / nov.'30

▫Problema școlilor

[LD: în acest domeniu, s-a dat lupta surdă, necîștigată de români, de a recupera , români maghiarizați , respectiv **desmaghiarizaarea evreimii din Transilvania.**

Numai că **Fischer deplasează învinuirea asupra regimului românesc**, cînd în relitate a

fost vorba de **rezistența evreilor maghiarofoni**]

[LD: urmează polemica cu ACCuza- lipsită de autentică viziune națională ,dar și rîsul acela care se va preface în plîns.]

ACCuza : "Noi desființăm școlile noastre ca să înființăm școli jidănești ?"

T.Fischer: "**Școala acesta ne-a fost promisă de d.ministru al Instrucțiunii** [Costăchescu] în nenumărate rînduri.[...]N-avem nici o școală care să pregătească **instructori pentru școlile noastre elementare.**"

ACCuza : " Aveți școlile Talmud -Tora care învață pe copii drăciile jidănești (**ilaritate**)Cînd vom veni noi la putere n-are să mai existe nici una ! (**ilaritate**) Să o știi asta ! Nu te plînge de dumnealor , cît vor mai sta acolo , căci după dumnealor venim noi (**ilaritate**) și atunci ai să stai de vorbă cu mine (**ilaritate**)

-T.Fischer: "Oricît de credul aș fi, dle profesor Cuza, **dar aceasta tot n-o cred .**"

A.C.Cuza : "Ai s-o vezi "(p. 102)

T.Fischer / Virgil Madgearu / Virg.Solomon / Ilie Lazăr / ACCuza /29.nov.'30

34.) Lotar Rădăceanu (PSD) , discurs la mesaj, 29 nov.-1 dec.'30

(DAD,MO 9, șed. din 29 noiembrie 1930, p. 102- 115

DAD, MO 10,șed. din 1 dec.'30, p. 124- 128)

[LD: discurs integral xeroxat.În calculator, dispersat problematic.

Sublinierile, parantezele , supratitlurile , îmi aparțin..

Chiar dacă are dreptate în unele critici,exagerările, patima, negarea oricăror realizări, "demascările" tardive, tonul belicos, reaua credință, duplicitatea, perseverența diabolică pe anume teme - militarizare, poliție, antisemitism,comunism - ridică semne mari de întrebare privind sincerul social-democratism la Rădăceanu.

În orice caz, manifestarea întregului grup PSD,a demonstrat nefirescul alianței PNT-PSD,greșala lui Maniu în alegerea aliaților, în lupta contra PNL.]

Rădăceanu / dec.'30

▣Statutul minorităților –o legendă

Mesajul nu cuprinde nimic despre minorități.Statutul minorităților, anunțat de atîtea ori, "a ajuns o legendă în care nu mai crede nimeni "(p. 128)

Rădăceanu / nov-dec.'30

35.)Gr.Andreiasciuc (PNT-Ucrainean), discurs la mesaj , 5 dec.'30

(deputat Cernăuți)(DAD, MO. 14, ședința din 5 dec.'30, p. 197- 199)

[LD :ucraineni "țărăniști" ,ucraineni "liberali";mai mult resemnați decît loiali,cu nostalgia măreției de altădată a Ucrainei ,trăgându-se , unii, din **români "ucrainizați"** ,alții din **ruteni colonizați,o minoritate care ar fi putut ,poate ,fi "îmblinzită" cu acordarea drepturilor lor culturale** și împărțînd bunele și relele populației bucovinene.

Fără îndoială că, **între bolșevismul de tip sovietic,și soarta de minoritari în România,ei o preferau pe ultima.**Dar sunt atît de nemulțumiți, de recalitrânți, de frustrați, încât ... nu văd cum s-ar putea face din ei cetățeni loiali statului român.

Cît despre stăruința cu care **lorga dorea să-i recupereze pe românii "ucrainizați"**, mi se pare **o operație nefirească]**

Andreiasciuc / dec.'30

▣Ucrainenii sub regim liberal

(Vezi pe larg și context la fișier Ucraineni)

" **Marea majoritate** a poporului ucrainean din Bucovina , care **se află în rîndurile PNT**, și-a dat destul seama ,încă înainte de 8 ani, **că în România ,numai sub regimul legalității,popoarele minoritare vor putea reveni la drepturile pe care le-au avut .**

/ 10 ani cu cenzură și stare de asediu

"Noi n-am uitat încă **cenzura și starea de asediu**, care au ținut 10 ani în sudul **Bucovinei**.Niciun ziar, nici o carte în limba noastră , nu era lăsată în casa țăranului. Toate **cabinetele de lectură, societățile culturale, au fost desființate .**"

/Lovituri de la conașionalii liberali

"Aici trebuie să fiu sincer și deschis : **lovitura instituțiilor economice** am primit-o **nu din partea nației dominante ,ci de la o clică de-ai noștri**,care au operat **sub ocrotirea partidului național liberal.**"

Andreiasciuc / dec.'30

«Ucrainenii sub regimul PNT

/Ridicarea cenzurii , a stării de asediu

" D-lor deputați, după cum mă simt dator să fiu deschis și **recunoscător pentru binele pe care l-am primit** , tot așa mă simt dator să fiu și interpret al doleanțelor și nemulțumirilor populației , care așteaptă rezolvarea lor.
Prin **ridicarea stării de asediu și a cenzurei**, ni s-a deschis **o nouă poartă pentru renașterea noastră culturală și economică.**[..]

/Întronarea libertăților cetățenești

/Excese de "dreapta" și de "stânga"

"De sigur că ,prin **întronarea libertăților cetățenești**, se observă în câteva cazuri , **excese, din stînga și din dreapta**,dar aceasta se întâmplă **nu din vina nici a cabinetului respectiv,nici a populației ucrainene , străină de orice mișcare iridentă.**
(p. 198)

Andreiasciuc / dec.'30

/Învățământul ucrainean în suferință

"**Nemulțumirile** populației ucrainene , încă nu au încetat pe chestia școlară și bisericească .Politica școlară inaugurată de partidul liberal, prin legea din 1924, este cu totul greșită.Se pun mari speranțe în statutul minorităților.

#Polemică Iorga –Andreiasciuc

-Românizarea abuzivă :limba și istoria

Ce ne ajută acest statut ,dacă **noi suntem declarați , din capul locului, ca români cari am uitat limba strămoșească ?**

-Rutenii –români desnaționalizați !

-Pamfil Șeicaru : "Dar cum este ? **Întrebați pe d. profesor Iorga .DI profesor, d. orator spune că legea a declarat că în Bucovina , rutenii sunt români ?**

-Iorga : "Au dreptate."

-Andreiasciuc : " **Faceți o deosebire** între cei care și-au renegat limba și între noi, și dați posibilitatea copiilor noștri să învețe limba noastră."

-Iorga :"**Noi avem datoria ca pe orice român** care, în timpuri grele ,a uitat de naționalitatea lui, **să-l ajutăm să și-o recapete** ;dar cei dintre dvs. care n-au fost niciodată români, dorim din toată inima să rămîie ceea ce sunt.

Nu ne lăcomim la d-voastră deloc. " [.....]

-Andreiasciuc : " Cu realități.**Art.8** din citata lege,**ne-a osîndit la întuneric,și la nimicirea sufletului copiilor noștri. Copilul neromân umblă 7-8 ani la școala primară**, își pierde vremea și energia,iar statul pierde banii.

Efectele acestei școli sunt zero. Toate **procesele verbale de inspecțiuni**, făcute de organele de control, prin care se constată un progres, **sunt fictive ; pot fi hrană pentru un șovinism material care ar narcotiza** o mare parte a presei și a opiniei publice , de care,de bine de rău, guvernul înțelege să țină cont."

-Iorga :"**Crezi d-ta că avem aerul de narcotizați ?** (ilaritate) Noi știm lucrurile astea mai bine decît d-ta, înțelegem sentimentele d-voastre,dar eu cred că ar fi fost mult mai delicat ca să treci pe lîngă ceea ce este ,desigur, între d-ta și noi, un element de despărțire.

Noi avem dreptul să căutăm în secuime și la d.voastră care este omul nostru , să-l învățăm limba strămoșească pe care a uitat-o.

Dta nu trebuie să te superi, pentrucă și eu sunt de părere d-tale.

Limba noastră este un lucru afit de scump,încît mai bine **să ne roage cineva să le-o dăm,decît să ne milogim noi**, pe lîngă cineva, s-o primească.

Niciodată n-aș ruga pe cineva să învețe românește. Trebuie să fim cu mult prea mândri pentru asta." (p. 198)

-Andreiasciuc : "Ce va păgubi copilul nostru dacă va învăța istoria Moldovei în limba noastră ?"

-Iorga : "Să învețe istoria lui Bogdan Hmelinstzky. Tot una pe zi "

-Andreiasciuc : "Ce pagubă va fi dacă copilul va cânta cu însuflețire ,dar în limba sa,mnul Regal ,cu pricepere și înțeles ?Dimpotrivă, țăranul va deveni un cetățean cult, recunoscător și conștient de drepturile și datoriile pe care le are față de stat și de Tron. Veți vedea că **școala va produce generații de care nu veți fi mulțumiți nici dvs. nici noi.** Statul are nevoie de **cetățeni crescuți prin carte și cultură, nicidecum prin baionete și temnite.**" (sgomot, întreruperi la PNT) (p. 199)

Andreiasciuc / dec.'30

-Autoritatea bisericească - surdă !

" Aproape de școală se află și biserica, despre care se face, iarăși vestire în cuvîntarea Suveranului ." Și în această chestiune , trebuie **să privim răul în față**, cu toată rigoarea criticii. **La noi, în Bucovina**, se simte cu mare durere în suflet cînd se vede că **preoții pierd din zi în zi și frăția și influența lor asupra credincioșilor.**

Autoritatea bisericească din Bucovina este surdă și n-aude strigătul credincioșilor și preoților adevărați slujitori ai bisericii ,nu vede prăpastia care se sapă zi de zi , între preot și credincioși. "Reforma cadru a clerului a adîncit această groapă și prăpastia a crescut.

-Mitropolitul Moldovei petrece ...

Mitropolitul Moldovei, în loc de a mobiliza toate forțele materiale și morale de care dispune,avînd averi imense la îndemîină...

Pamfil Șeicaru : " Este poveste veche această chestiune , cu ufondul regional, căci **ucrainenii vor să împartă și fondul regional**"

-Andreiasciuc : "Nu ,dar ne doare că poporul este demoralizat . Mitropolitul petrece luni de zile în străinătate și la băi luxoase.

-Iorga : "Eu cred că pe un Mitropolit , fiindcă apără interesele nțiunii sale,nu trebuie să-l maltartăm în acest fel.Și mai cred că d.**președinte [al Camerei Periețeanu]** dacă ar asculta

expunerea d-lui orator , **I-ar ruga să cruțe sentimentele noastre.** Eu , însă, înțeleg că d-sa [Periețeanu] dorește alceva :**O toleranță admirabilă** către celelalte naționalități.

Acest lucru ne face să-l ascultăm în liniște.Însă să binevoiască și d-lui [Andreiasciuc] , pe care nu l-a jignit nimeni,să nu jignească sentimentele noastre.**Vina Mitropolitului este** , pentru d-lui ,aici, **că trimite din cînd încînd,preoți români în locurile unde sunt români desnaționalizați de ucrainenii.**"

-Andreiasciuc : " Eu sunt tot ortodox."

-Iorga : " Nimeni nu-ți spune să fii ortodox sau altceva.Poți fi ce vrei,dar d-ta dă-ți seama că **te găsești în Camera unor oameni toleranți și bine crescuți**,care au și ei un sentiment național și cari au dreptul să te roage frumos - cum te va ruga și d. președinte să-ți aperi interesele dumitale, fără să jignești sentimentul poporului nostru.Este elementar lucrul acesta.

Eu te asigur că într-o Cameră ucraineană - cum îi spui d-ta , sau ruteană, cum spunem noi - dacă ar fi îndrăznit un român să spună a miiia parte din ceea ce ai spus d-ta - căci **este cunoscută toleranța de care și rușii mari și rușii mici sunt capabili față de alte națiuni** lucrurile s-ar fi petrecut cu totul altfel.Noi te ascultăm, dar te rugăm să-l lași pe Mitropolit în pace.Apără d-ta pe ai d-tale, dar nu te atinge de oamenii noștri.

D-ta te folosești de faptul că Mitropolitul este liberal și ,în felul acesta , îl încondeezi în fața acestei Camere .D-le președinte [Periețeanu] ,este mult mai bine ca d-voastră, cu inteligența dvs fină, și cu tactul dvs ales, dacă ați ascultat pe orator, să-l rugați și să-i spuneți pînă unde poate să meargă.

-Gr.Periețeanu (vice-președ.) : " Eu l-am rugat să țină seama de observațiile dvs."

-Andreiasciuc : "Eu consider că **această purtare este un semn de decadență**, care se poate răzbuna odată...

-Iorga : " "Poftim ! Vă place ?!"

-Andreiasciuc : "... Care a fost soarta ortodoxiei..."

-Iorga : "Ce te privește ortodoxismul ?Apărați pe ai dvs.!"

-Andreiasciuc : "Toate instituțiile bisericești și ale statului au datoria sfîntă,mai ales în

prezent, de a ridica nivelul moral al societății omenești, și să pună un zid puternic împotriva primejdiei care apasă pe noi.

-Nu !asimilării și desnaționalizării

Cu această ocazie **fac o mărturisire politică și națională**:rămîn un apărător hotărît al unei bune înțelegeri între populația noastră și cea românească, din punctul de vedere al politicii interne și externe ;și **sunt un dușman al asimilării și al desnaționalizării.**"

-Iorga : "Și ai d-voastre, care au desnaționalizat pe ai noștri, și ai noștri, dacă vor să desnaționalizeze pe ai d-voastră."

-Andreiasciuc :"Sub această prismă privesc nu numai răspunsul la Mesajul Regal, ci toată atitudinea legislației și tratamentul statului român față de noi, în **speranța că se va găsi o platformă comună de înțelegere** , pentru cauza comună a **apărării civilizației, ordinii sociale și al libertăților democratice în estul Europei** "

Gr.Andreiasciuc / dec.'30

36.)Hans Otto Roth (PNG) , discurs la mesaj, 12 dec.'30

(deputat Tîrnava Mare) (DAD, MO. 19 , ședința din 12 dec.'30, p. 274-276)

HORoth / dec.'30

▫Amânarea legii minorităților

"De doi ani ni s-a pus în vedere că **soluționarea organică a chestiunii minoritare , se va face** în cel mai scurt timp, și că **o lege specială** va aduce **o definitivă soluție reglementară a acestei chestiuni de politică de stat.**

" Cu adînc regret trebuie să constatăm că **legiferarea legii minorităților ,promisă de către PNT**, nici de data aceasta **nu se transformă în fapt**, și că ,prin urmare, legea minorităților rămîne și mai departe , **un deziderat de domeniul promisiunilor.**

-Criza economică nu justifică nerezolvarea

" Se spune , ca un fel de **scuză**, că **problemele economice** absorbă atît de mult interesul și activitatea guvernului, încît chestiunile politice și, prin urmare, **problema minoritară**, este împinsă, deocamdată , **pe planul al doilea.**

" În mod loial, trebuie să recunoaștem că trăim chiar zile senine și că **în criza economică** în care se găsește țara, **zac primejdii serioase.** Cu atît mai mult trebuie să **regretăm că PNT** nu a adus soluționarea problemei minoritare , în primii ani ai guvernării sale, într-un timp în care a stat pe culmea popularității sale.

Avem datoria deosebită de a atrage atenția că **grijile și lipsurile minorităților au crescut** într-un mod deosebit, în aceste zile de criză și de neliniște generală."(p. 275)

H.O.Roth / dec.'30

37a.)H.O.Roth, (PNG), Declarație ,22 dec.'30

(DAD,MO. 26, ședința din 22 dec.'30., p. 478-479)

(**Vezi pe larg și context la PNG**)

[LD :PNG, în ședința sa din 21 dec.'30, și ca urmare a declarațiilor făcute de d. Polizu Micșunești (16 dec. - raportor la mesaj)**a discutat atitudinea sa în problema legii minorităților.**Cu acest prilej, între liderii PNG se iscă unele neconcordanțe, declanșând un scandal politic de presă. În Cameră, **Roth și Brandsch se confruntă.**]

▫PNG își fixează atitudinea

-Grabnică lege organică pentru minorități

" **1. Partidul german își menține** și astăzi , nemodificat, **punctul de vedere** că la soluționarea definitivă a problemei minoritare , nu se poate ajunge decît prin crearea unei **legi organice** , reglementînd în mod unitar și integral toate chestiunile esențiale privitoare la minorități. Partidul german insistă și astăzi asupra revendicării formulate în repetate rînduri , de la 1918 încoace , **o grabnică legiferare în această materie.**"

-PNG este solidar cu celelalte minorități

" **2. Partidul german** își exprimă din nou părerea că consideră de a sa datorie **de a menține și mai departe , legături corecte și prietenești cu celelalte minorități** ale țării noastre."

" **3. Partidul german** își menține punctul de vedere că **nu are nici un motiv** și nu are **nici dreptul de a influența în mod defavorabil** în relațiunile între celelalte minorități și poporul majoritar."

-Opinia lui Rudolf Brandsch-este "personală"

În consecință, **acele expuneri ale d.lui deputat Rudolf Brandsch** , publicate în ziarul "*Bukarester Tageblatt*" nu sunt decât "**părerii pur personale**" [!!!]

37.b)Rudolf Brandsch, replică ,22 dec.'30

[LD: probabil de la această atitudine nuanțată a lui Brandsch,**lorga îl va lua ca principal colaborator .**]

-Poziția sa a fost atăcată cu rea credință

Cu ocazia dezbaterilor la mesaj, discutându-se chestiunile minoritare, s-a invocat numele său , în legătură cu articolul citat.Consideră că **articolul său a fost interpretat cu rea voință, într-o direcție falsă** [text ilizibil ...LD]

A fost atăcat de reprezentanții minoritari, mai ales de maghiari, în presă și în Parlament

(Willer) , **reproșându-i-se** că "**aș fi lezat**, prin punctul meu de vedere , **solidaritatea minorităților .**"

/Respinge acuzațiile

" **Resping aceste reproșuri cu toată energia, și cu indignare.**" [...]

Solidaritatea minorităților se poate manifesta numai în a face un proces practic în rezolvarea problemei minoritare , însă nu în vorbe și fraze.

-Metodele d-lui Willer prejudiciază rezolvarea

Ba, din partea-mi, **țin să ajung la un progres urgent și practic , la o lege minoritară și văd tocmai în metodele d-lui deputat Willer și a prietenilor săi,**

un pericol și un prejudiciu în rezolvarea practică a acestei probleme ,

atât de importante pentru statul român" (p. 479)

PNG / dec.'30

38.)Congres general extraordinar PNL,IGDuca -președinte,22 febr.'31

(BCS, Fd.Saint Georges, pachet XLV, ds. 4 , f. 122 - 138)

IGDuca / 22 febr.'31

▣ **Minorități**

PNL întinde o mână frățească tuturor minorităților României Mari .

El vrea **o conviețuire armonioasă** între elementul românesc și minorități, spre binele lor și spre interesul Statului român, care nu poate fi cu adevărat consolidat dacă nu reușește să trăiască în **bune raporturi cu 4 milioane**, din cei 18 milioane ai populației totale.

"[...] minoritățile pot fi sigure că noi ne vom face datoria și, la rîndul nostru ,le cerem și noi lealitate , nu suspiciuni;încredere, nu izolare;București, nu Geneva." (p. 136)

IGDuca / febr.'31